

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 107

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

54 tomas
2011 m. balandžio 6 d.

Pranešimo Nr.	Turinys	Puslapis
	I <i>Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės</i>	
	NUOMONĖS	
	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas	
	469-oji plenarinė sesija 2011 m. vasario 16, 17 d.	
2011/C 107/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl galimybės gauti antrinių žaliavų (geležies laužo, perdirbto popieriaus ir kt.) (Nuomonė savo iniciatyva)	1
	III <i>Parengiamieji aktai</i>	
	EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS	
	469-oji plenarinė sesija 2011 m. vasario 16, 17 d.	
2011/C 107/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos centriniam bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ekonominės politikos koordinavimo stiprinimas siekiant stabilumo, ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Tvirtesnio ES ekonomikos valdymo priemonės“ (COM(2010) 367 galutinis)	7

LT

Kaina:
4 EUR

(Tęsinys antrajame viršelyje)

2011/C 107/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Europos centriniam bankui dėl bankų problemų sprendimo fondų (COM(2010) 254 galutinis)	16
2011/C 107/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Europos centriniam bankui „Finansinių paslaugų reguliavimas siekiant užtikrinti tvarų augimą“ (COM(2010) 301 galutinis)	21
2011/C 107/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2000/25/EB nuostatos dėl traktorių, pateiktų rinkai pagal lankstumo schemą (COM(2010) 607 galutinis – 2010/0301 (COD))	26
2011/C 107/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (COM(2010) 537 galutinis – 2010/0266 (COD)) ir dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009, nustatantis bendrosios tiesioginės paramos schemų ūkininkams pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatantis tam tikras paramos schemas ūkininkams (COM(2010) 539 galutinis – 2010/0267 (COD))	30
2011/C 107/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. .../..., kuriuo nustatomos specialios žemės ūkio priemonės atokiausiems Sąjungos regionams (COM(2010) 498 galutinis)	33
2011/C 107/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios energetikos sistemos sukūrimo iki 2050 m. veiksmų plano (tiriamoji nuomonė)	37
2011/C 107/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pasaulinės navigacijos palydovų sistemos (GNSS) taikymo veiksmų planas“ (COM(2010) 308 galutinis)	44
2011/C 107/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai dėl kūno skenerių naudojimo ES oro uostuose (COM(2010) 311 galutinis) ...	49
2011/C 107/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo nustatoma pirmoji radijo spektro politikos programa (COM(2010) 471 galutinis – 2010/0252 (COD)) Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Plaćiajuostis ryšys Europoje. Investavimas į skaitmeninių technologijų skatinamą augimą“ (COM(2010) 472 galutinis)	53
2011/C 107/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos tinklų ir informacijos apsaugos agentūros (ENISA) (COM(2010) 521 galutinis)	58

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

469-OJI PLENARINĖ SESIJA 2011 M. VASARIO 16, 17 D.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl galimybės gauti antrinių žaliavų
(geležies laužo, perdirbto popieriaus ir kt.) (Nuomonė savo iniciatyva)**

(2011/C 107/01)

Pranešėjas **Josef ZBOŘIL**

Bendrapranešėjis **Enrico GIBELLIERI**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2010 m. liepos 15 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Galimybės gauti antrinių žaliavų (geležies laužo, perdirbto popieriaus ir kt.).

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. sausio 13 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 88 nariams balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas labai vertina atskirų pramonės asociacijų atliktus tyrimus, kuriuose paaiškinta dabartinė padėtis ir pateikta tikėtinių ateities prognozių, kad antrinių žaliavų rinkoje gali atsirasti didelių pasiūlos ir paklauskos pusiausvyros sutrikimų.

1.2 Komitetas taip pat pažymi, kad kai kuriose šalyse (JAV ir Kinijoje) žaliavų tiekimo užtikrinimas traktuojamas kaip svarbus strateginis klausimas. Suprantama, kad šiose šalyse griežtesnės nuostatos taikomos ir *antrinėms žaliavoms*. Todėl EESRK palankiai vertina tai, kad efektyvus žaliavų naudojimas tapo vienu pagrindinių Aplinkos generalinio direktorato prioritetu.

1.3 Įvairių pramonės šakų galimybės gauti reikiamų žaliavų yra labai nevienodos; skiriasi ir pačių žaliavų srautų pobūdis, ir įprasti būtinų žaliavų naudojimo būdai. Kai kuriais atvejais (pavyzdžiui, stiklo ir plieno pramonėje), norint, kad žaliavos

būtų tausiai naudojamos, pakanka sureguliuoti ir suderinti esamas sistemas bei gamybos procesus taikant aiškiai apibrėžtas paskatas. EESRK perspėja, kad negalima leisti, kad dėl tokių paskatų atliekų perdirbimo ir perdirbamojoje pramonėje sumažėtų darbo vietų skaičius ar kad pablogėtų jų kokybė.

1.4 Nors surinktų antrinių žaliavų labai reikia Europos pagrindinėms pramonės šakoms ir perdirbamajai pramonei, šiuo metu daug jų eksportuojama. Ši tendencija kelia didelę grėsmę užimtumui visose perdirbamosios pramonės šakose.

1.5 Esamose specialiose atliekų rinkimo sistemose surinktų atliekų pertekliaus problema dažnai sprendžiama paprasčiausiai parduodant surinktas atliekas, neatsižvelgiant į jų rūšį, jų papildomai neapdorojant ir neužtikrinant, kad jos galiausiai būtų panaudotos ES.

1.6 Deja, siekiant išvengti tiesioginės didelių antrinių žaliavų srautų kontrolės, dažnai imamas neteisėtos prekybos. Pavyzdžiui, siekiant, kad konkretiems antrinių žaliavų srautams nebūtų taikomas Atliekų vežimo reglamentas, pateikiamos suklastotos muitinės deklaracijos, kuriose atliekos priskiriamos naudotoms prekėms.

1.7 Taigi už ES mokesčių mokėtojų pinigus surinktų atliekų srautai ne tik nėra tokie naudingi, kokie galėtų būti, bet ir mažina atitinkamų pramonės šakų konkurencingumą, nes mažėja antrinių žaliavų pasiūla ir (arba) nepagrįstai išauga kainos.

1.8 Taip pat akivaizdu, kad daugybei konkrečių teisės aktų, kuriais reglamentuojamas atliekų perdirstimas, trūksta nuoseklumo. Juose daugiausia nustatyti konkretūs pavieniai atliekų rinkimo ir perdirstimo aspektai, bet neatsižvelgta į rinkos jėgas, kurios veikia susijusias sistemas ir procesus.

1.9 Kai kuriuose perdirstimo pramonės sektoriuose kyla problemų ir dėl REACH reglamento, nes naudoti nebetinkamos prekės (atliekos) jame nėra aiškiai atskirtos nuo naudotų prekių, todėl ši iš pradžių buvusi gerai sumanyta koncepcija, deja, yra neveiksminga. Kai kuriuose susijusiuose, pavyzdžiui, popieriaus, pramonės sektoriuose pavyko rasti išeitį iš šios padėties, tačiau kituose tebeieškoma tinkamų sprendimų. Tai yra geras teisinės sistemos nenuoseklumo, dėl kurio pramonininkai perspėjo iš anksto, pavyzdys.

1.10 Siekiant geresnės pusiausvyros, reikėtų nuodugniai iširti rinkos jėgų ir esamos reguliavimo sistemos prieštaravimus. Vienas siūlomų sprendimų – nustatyti eksporto muitus siekiant apsaugoti nuo vertingų žaliavų praradimo. Žinoma, tokios priemonės turėtų atitikti PPO taisykles. ES galėtų susitarti su PPO dėl veiksmų kilus krizei ir nustatyti aiškias ir skaidrias sąlygas, kuriomis būtų taikomi strateginę reikšmę turinčių atliekų eksporto apribojimai ir (arba) muitai.

1.11 Kitas galimas sprendimas – susitarti dėl lanksčių perdirstimo uždavinių, kurie būtų keičiami atsižvelgiant į tikruosius rinkos pokyčius, t. y. per rinkos nuosmukius (paklausai sumažėjus) planuojamus perdirsti kiekius galima sumažinti, o per rinkos pakilimus, kai paklausa didelė, – padidinti. Kartu turime ieškoti tinkamų būdų užtikrinti, kad susijusiuose (pakuočių atliekų, popieriaus ir kt.) sektoriuose per visą verslo ciklą ir visoje vertės grandinėje būtų palaikomas būtinas užimtumo lygis.

1.12 Taip pat nustatant perdirstimo uždavinius (kvotas) galima atsižvelgti tik į atliekų, kurias būtų galima pakartotinai naudoti ES, kiekį, tačiau neskaičiuoti užsienyje parduodamų

atliekų, kurių negalėtų naudoti ES pramonės įmonės, kiekio. Vis dėlto, taikant tokią priemonę, reikėtų nustatyti naujus, tikruosius ES perdirstimo pajėgumus atitinkančius uždavinius ir kvotas.

1.13 EESRK labai pritaria pramonininkų raginimui, kad Europos Sąjungoje būtų parengta išsami ir nuosekli ilgalaikio tvaraus apsirūpinimo žaliavomis ir išteklių naudojimo politika. Laikantis šios politikos, reikėtų remti Europos pramonės pastangas naudoti išteklius pagal grįžtamojo ciklo (angl. *from cradle to cradle* – „iš lopšio į lopšį“) principą. Reikėtų remti perdirstimą. Tam reikėtų patobulinti surinkimo infrastruktūrą, suteikti teisinį tikrumą, sudaryti vienodas konkurencines sąlygas ir panaikinti nereikalingą administracinę našta. Šį esminį poreikį įmanoma patenkinti tik tuo atveju, jei visi susiję reglamentai, direktyvos ir sprendimai būtų suderinti ir nuoseklūs.

1.14 ES atliekų reglamentuose nustatytos teisinės prievolės visiems atliekų srautų dalyviams, o atitinkamos valdžios institucijos turėtų griežtai tikrinti, ar šių įsipareigojimų yra laikomasi, ir reikalauti, kad jų būtų laikomasi. Norint susidoroti su neteisėta kai kurių nesąžiningų subjektų praktika (ypač tarptautinėje prekyboje), labai svarbu šviesti ir mokyti visus subjektus.

1.15 Kiekvienoje sudedamojoje Europos Sąjungos klimato kaitos politikos dalyje turėtų būti atsižvelgiama į teigiamą antrinių žaliavų poveikį aplinkai, be to, reikėtų vengti nenuoseklumo: pavyzdžiui, Bendrijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje neatsižvelgiama į tai, kad kitose pramonės ir statybos šakose naudojant antrines žaliavas sutaupoma energijos ir išmetama mažiau anglies dioksido, šios šakos vis tiek patiria bereikalingų papildomų išlaidų.

1.16 Galiausiai, tokios sudėtingos sistemos valdymą reikėtų derinti su nuolatiniu rimtu socialiniu dialogu apie tai, kaip atitinkamose vertės grandinėse galima skatinti kurti naujas aukštos kokybės darbo vietas.

2. Įvadas

2.1 Tvarus apsirūpinimas žaliavomis ir tausūs jų naudojimas yra pagrindiniai ES tvaraus vystymosi politikos elementai ir ES apdirbamosios pramonės dabartinio ir būsimo konkurencingumo pagrindai⁽¹⁾. Pirminių ir antrinių žaliavų tiekimo grandinės yra tikri ekonomikos sektoriai, kuriantys darbo vietas ir padedantys didinti gerovę Europoje. Perdirstimo ekonominė veikla sudaro didelę ES BVP dalį. Renkant naudotas medžiagas ir gaminius dalyvauja piliečiai, savivaldybės ir valdžios institucijos, skiriantys išteklius veiksmingoms sistemoms, užtikrinsiančioms būtiną ilgalaikį tvarumą, kurti.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė „Žaliavų iniciatyva: poreikis užtikrinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą Europoje“, OL C 277, 2009 11 17, p. 92.

2.2 Reikia pripažinti, kad pirminės ir antrinės žaliavos yra tarpusavyje susijusios: naudojant antrines žaliavas galima ekologiškai veiksmingu būdu grąžinti vertingus išteklius į ekonomiką, bet vien jomis iš esmės (bent kol kas) neįmanoma patenkinti didėjančios žaliavų (popieriaus, metalų ir naudingųjų iškasenų) paklausos. Abiejų rūšių žaliavos yra reikalingos ir papildo vienos kitas. Tobulinant atliekų rinkimo sistemas ir naudojant antrines žaliavas ES bus siekiama strategijos „2020 m. Europa“ tikslų.

2.3 Pramonininkai ragina ES parengti išsamią ir nuoseklią ilgalaikio tvaraus apsirūpinimo žaliavomis ir išteklių naudojimo politiką. Pagal ją reikėtų remti Europos pramonės pastangas naudoti išteklius pagal grįžtamojo ciklo (angl. *from cradle to cradle* – „iš lopšio į lopšį“) principą. Žaliavų iniciatyva, teminė atliekų prevencijos ir perdirbimo strategija, tausaus gamtinių išteklių naudojimo teminė strategija ir Komisijos nario Janezo Potočniko pavyzdinė iniciatyva „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ yra susijusios iniciatyvos, kurias reikėtų nuosekliai ir darniai vykdyti. Reikėtų apsvarstyti ir daugiau iniciatyvų, kaip antai tvarų vartojimą ir gamybą (angl. *sustainable consumption & production, SCP*), Bendrąją atliekų direktyvą ar kitas su perdirbimu ir ištekliais susijusias politikos kryptis.

3. Antrinių žaliavų pagrindinių srautų nustatymas ⁽²⁾

3.1 Kai kurių tradicinių perdirbti skirtų prekių, kaip antai juodųjų ir spalvotųjų metalų laužo, popieriaus bei kartono atliekų ir stiklo, perdirbimo ciklas jau ilgą laiką ir pagal senas tradicijas yra daugiau ar mažiau uždaras. Nuolatinis atgautų žaliavų ir naudotų prekių tiekimas yra būtinas šių pramonės šakų išlikimui. Kai kurios kitos žaliavos, kaip antai plastikai, pradėtos perdirbti gana neseniai ir, kitaip nei tradiciškai perdirbamų prekių, jų pakartotinio naudojimo ciklas nebūtinai yra uždaras.

3.2 Nuo pagrindinių antrinių žaliavų perdirbimo ypatumų priklauso konkretūs tų žaliavų srautai ir atitinkamų vertės grandinių dalyviai.

3.2.1 **Geležies ir plieno laužas.** Bendrieji geležies ir plieno laužo perdirbimo etapai yra rinkimas, rūšiavimas, presavimas, pakavimas, pjaustymas, karpymas, smulkinimas ir (arba) rūšiavimas pagal dydį ir galiausiai lydimas plieno liejyklose. Juodųjų metalų laužas renkamas atskirai arba kartu su kitais metalais, išrūšiuojamas laužo rinkimo aikštelėse ir parduodamas laužo apdirbimo įmonėms arba siunčiamas tiesiai į plieno liejyklas. Atvežus laužą į apdirbimo įmonę, įvairių rūšių metalai atskiriami ir paruošiami smulkinti ir (arba) rūšiuoti pagal dydį. Laužas dažnai smulkinamas ir rūšiuojamas pagal dydį, kad būtų galima toliau skirstyti žaliavas. Didesni nerūdijančio plieno luitai renkami atskirai arba išrūšiuojami laužo rinkimo aikštelėse, po to susmulkinami. Smulkesnės nerūdijančio plieno atliekos atskiriamos keliais etapais. Plieno liejyklose geležies ir plieno laužas paprastai metamas tiesiai į lydymo krosnis.

⁽²⁾ Dauguma duomenų paimta iš Jungtinio tyrimų centro tyrimų, susijusių su atliekomis (<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/>), ir iš šio sektoriaus statistinių duomenų

3.2.1.1 Europos plieno išgavimo iš atliekų (regeneravimo) pramonės koncentracija (apdoravimo etape) yra didelė – septynios bendrovės į plieno liejyklas tiekia apie 40 % viso plieno laužo. Tarptautinio perdirbimo biuro (BIR) ir Europos juodųjų metalų išgavimo iš atliekų ir perdirbimo federacijos (EFR) duomenimis ES-27 yra apie 42 000 laužo rinkimo aikštelių. Pagal apytikrius laužo sektoriaus duomenis apie 250 iš jų priklauso didžiausioms bendrovėms, 9 000 – vidutinėms ir didelėms bendrovėms, per metus perdirbančioms daugiau kaip 120 000 tonų laužo, o visos kitos (apie 36 000) – vidutinėms ir mažosioms bendrovėms.

3.2.1.2 Laužo rinkimo sistema priklauso nuo renkamo produkto rūšies ir nuo šalies, kurioje ji veikia. Dideli naudoti nebetinkami gaminiai ir dideliais kiekiais renkamos, pavyzdžiui, statybinės ir griovimo, atliekos paprastai vežami tiesiai į laužo rinkimo aikšteles arba laužo apdirbimo įmones. Pagal Direktyvą dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių ir Direktyvą dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų už žaliavų išgavimą, taigi ir laužo rinkimą, atsako gamintojai. Smulkias atliekas, kaip antai pakuočių medžiagas, renka vietos valdžios institucijos, todėl už jų rinkimą atsako ne metalo laužo pramonės atstovai, nors ir jie kartais imasi iniciatyvos, pavyzdžiui, dėl naudotų gėrimų skardinių: taros supirktuvėse surinktos plieno ir aliuminio skardinės laužo rinkimo centruose atskiriamos, suspaudžiamos ir paruošiamos vežti į laužo apdirbimo arba rafinavimo įmones.

3.2.1.3 Europoje metalo laužas yra viena iš nedaugelio antrinių žaliavų, kurių ateityje tikriausiai nepritrūks ar net bus nedidelis perteklius; ES metalo laužu daugelį dešimtmečių prekiaujama, jis importuojamas ir eksportuojamas į kitas šalis. Bendrus ES vežamo metalo laužo kiekius apskaičiuoti sunku. Apskaičiuota, kad per 2008 m. importuota 5,3 mln. tonų, eksportuota 12,9 mln. tonų ir iš viso suvartota 112 mln. tonų metalo laužo.

3.2.2 **Spalvotųjų metalų laužas ir kitų atliekų, kuriose yra šių metalų, srautai.** Palyginti su geležies ir metalo laužu, spalvotųjų metalų grupei būdinga kur kas didesnė įvairovė: a) metalų, b) turimų išteklių ir c) metodų, kuriais konkretūs metalai išskiriami ir išgaunami iš atliekų srautų. Svarbiausi metalai, kurių išgaunami didžiausi kiekiai, yra aliuminis, cinkas, švinas ir varis; atliekų srautuose yra ir kitų metalų, pavyzdžiui, alavo ir tauriųjų metalų, kuriuos galima išgauti tinkamais metodais. Šių metalų laužo rinkimo sistema yra tokia pati arba panaši kaip ir juodųjų metalų laužo.

3.2.2.1 Aukštos kokybės metalo žaliavai gauti iš naudoti nebetinkamų gaminių (eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, elektros ir elektroninės įrangos atliekų) naudojamos sudėtingos technologijos. Kita vertus, iš atliekų srautų išgaunama ir panaudojama labai didelė pagrindinių spalvotųjų metalų dalis.

3.2.2.2 Išgaunant spalvotuosius metalus taip pat susidaro svarbių atliekų – pelenų ir šlako, – kuriems tvarkyti reikia specialių technologijų. Daug nepanaudotų spalvotųjų metalų išteklių galima rasti ES rūdos kasyklų teritorijose esančiuose senuose kasybos likučiuose. Nors šios kasybos atliekos⁽³⁾ nepatenka į bendruosius ES atliekų teisės aktus, į šias žaliavas taip pat būtų pravartu atkreipti dėmesį, jeigu tai ekonominiu požiūriu yra naudinga.

3.2.3 **Perdirbtas popierius.** Popieriaus pramonė yra iš esmės atsinaujinančiųjų išteklių naudojimo ir perdirbimo sektorius; pirminė popieriaus gamybos žaliava yra surinktos audinių atliekos. Iki šiol popierius buvo perdirbamas gana paprastai, o žaliavos naudojamos optimaliai. Paprastai naudojami dviejų pagrindinių rūšių (kaip ir juodųjų metalų) išteklių: iš pramonės (pakuočių, poligrafijos ir t. t.) atliekų pagamintas popierius ir vartojimo (komunalinės) popieriaus atliekos. Žaliavos skirstomos į kelias klases, todėl komunalines atliekas reikia atskirti nuo naudoto popieriaus ir paprastai surūšiuoti.

3.2.3.1 Žaliavų srantai labai sumažėjo dėl dabartinio ekonomikos nuosmukio; iš atliekų pagaminto popieriaus sunaudojimas 2009 m. sumažėjo 7,6 % – 44,9 mln. tonų. Surenkamas kiekis pirmą kartą sumažėjo net 3,6 % (iki 56,6 mln. tonų), o popieriaus naudojimas per tą patį laikotarpį sumažėjo 10,1 %. Iš atliekų pagaminto popieriaus eksportas į ES nepriklausančias, Norvegiją ir Šveicariją toliau didėjo ir pasiekė 12,8 mln. tonų; 96,3 % šio kiekio išvežta į Azijos rinkas. Azijoje daugiausia šios žaliavos (71,4 % Europos eksportuoto kiekio) pateko į Kiniją. Dėl tais išskirtiniais metais pastebėtų pokyčių 2009 m. perdirbamų atliekų dalis pasiekė rekordines aukštumas – 72,2 % (2008 m. – 66,7 %). Atsigauvant ekonomikai, rodikliai gali laikinai pablogėti, nes išaugus vartojimui perdirbimo pramonė gali iš pradžių nespėti tenkinti popieriaus paklausos. Dėl nesenų struktūrinių šios pramonės pokyčių iš atliekų pagamintas popierius sudaro 44,2 %, o medienos plaušiena – 40,4 % popieriaus gamybos pluošto Europos popieriaus pramonininkų konfederacijos (CEPI) šalyse.

3.2.4 **Stiklas.** Visas stiklo atliekas galima daug kartų perdirbti ir iš jų gaminti naują ne mažiau kokybišką stiklo tarą. Iš surinkto stiklo gaminamas naujas tokios pačios kokybės stiklas, todėl stiklas yra tikra „grįžtamojo ciklo“ (angl. *from cradle to cradle* – „iš lopšio į lopšį“) perdirbamoji žaliava. Naujai stiklo tarai gaminti galima naudoti iki 90 % stiklo atliekų; šiuo metu vieninteliai dalykai, galintys apriboti stiklo atliekų naudojimą, yra iš atliekų gaminamo stiklo kiekis ir stiklo atliekų pakankamumas Europoje.

3.2.4.1 Stiklo gaminimo iš atliekų sistema yra paprasta: didžioji dalis gaminama iš pakuočių atliekų (naudotos stiklo taros), be to, nedidelis (plokščiojo stiklo) kiekis gaminamas iš statybinių atliekų. ES-27 perdirbti vidutiniškai surenkama 65 % stiklo taros; 2008 m. visoje Europoje (įskaitant Norvegiją, Šveicariją ir Turkiją) surinkta beveik 11,5 mln. tonų stiklo taros.

3.2.4.2 Svarbus uždavinys yra perdirbti 2008 m. į rinką pateiktą stiklą (7 mln. tonų), kuris liko neperdirbtas. Itin svarbu tobulinti perdirbimą ir remti tinkamo perdirbimo sistemas Europos Sąjungoje.

3.2.4.3 Dar nepakankamai išplėtotos plokščiojo stiklo ir stiklo iš eksploatuoti netinkamų transporto priemonių surinkimo ir naudojimo sistemos, todėl šis vertingi išteklių vis dar dažnai laikomi našta aplinkai.

3.2.5 **Plastiko atliekos** sudaro apie 25 % visų sąvartynuose kaupiamų kietųjų atliekų. Kadangi plastikinės medžiagos yra atsparios irimui, sąvartynuose jos suyra tik per ilgą laiką. Plastiko deginimas energijai gauti turi būti tinkamuose įrenginiuose valdomas procesas, nes plastikui degant išskiriama daug pavojingų medžiagų.

3.2.5.1 Daugiausia plastiko sunaudojama ir daugiausia plastiko atliekų susidaro pakavimo (38,1 %), namų ūkių ir namų apyvokos (22,3 %) ir statybos (17,6 %) sektoriuose. Platinimo ir mažmeninės prekybos sektoriaus pakuočių atliekos sudaro daugiau kaip 80 % (potencialiai) tinkamų rinkti plastiko atliekų. Atrodo, kad mišriose buitinėse atliekose esančių plastiko atliekų rinkimas ir apdorojimas yra vienas sunkiausių atliekų tvarkymo būdų. Didžioji statybos sektoriaus plastikų dalis skirta ilgalaiam naudojimui.

3.2.5.2 Dalis plastiko atliekų, pavyzdžiui, maisto pakuotės arba su kitomis medžiagomis sumaišyti plastikai, nėra tinkamos perdirbti, nes valant taip užterštą plastiką būtų sunaudojama tiek energijos, kad valymas kainuotų brangiau nei patys gaminiai; tačiau šias atliekas galima panaudoti energijai gauti.

3.2.5.3 Plastiko atliekų, skutenų ir likučių ES-27 daugiau eksportuojama nei importuojama. Nuo 1999 m. importo ir eksporto skirtumas nuolat didėja. Nuo 1999 iki 2002 m. pamažu didėjęs eksportas 2002–2006 m. staiga išaugo iki 2,1 mln. tonų. Importas 1999–2006 m. laikotarpiu padidėjo nuo 55 000 iki 256 000 tonų.

3.2.5.4 Kalbant apie poliesterio pluoštą, perdirbtas polietileno tereftalatas sudaro 70 % Europos Sąjungoje perdirbamų žaliavų. Todėl labai svarbu turėti butelių iš poliesterio. Tačiau Europos gamintojams šiandien rimtų problemų kelia tai, kad verslininkai vis dažniau polietileno tereftalatą – susmulkintą (supjaustytus butelius) arba butelių ryšulius – plukdo į Tolimuosius Rytus, ypač Kiniją. Šioje šalyje kaip tik panaikinami apribojimai polietileno tereftalato atliekų importui, kad šios antrinės žaliavos iš Europos Sąjungos būtų galima dar daugiau importuoti.

⁽³⁾ Kasybos pramonės atliekas reglamentuoja Direktyva 2006/21/EB.

4. Atliekų perdirbimo teisinė sistema

4.1 Tiesioginis reguliavimas Europos Sąjungoje

4.1.1 Perdirbimas turėtų būti remiamas. Tam reikėtų patobulinti surinkimo infrastruktūrą, suteikti teisinį tikrumą, sudaryti vienodas konkurencines sąlygas ir panaikinti nereikalingą administracinę našą. Ši esminių poreikių įmanoma patenkinti tik tada, jei visi susiję reglamentai, direktyvos ir sprendimai būtų suderinti ir nuoseklūs. Bendrojoje atliekų direktyvoje (2008/98/EB) žengti pirmi žingsniai reikiama kryptimi, bet ją reikia laikyti pradine priemone, kurios tinkamumą ateityje reikės nuolat tikrinti ir atitinkamai ją tobulinti.

4.1.2 Kiti pagrindiniai teisės aktai yra Direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų su pakeitimais, Direktyva 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, Reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo ir Direktyva 2002/96/EB dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų. Minėtose direktyvose dirbtinai nustatyti perdirbimo uždaviniai iškreipia laisvą antrinių žaliavų rinką. Kadangi ši sistema beveik visą laiką keičiama ir taisoma, būtina nuolatos stebėti jos poveikį.

4.2 Kalbant apie **netiesioginį reguliavimą**, reikia pažymėti, kad žaliavų išgavimo ir perdirbimo procesai reglamentuojami ne tik daugybės teisės aktų dėl atliekų; papildomų apribojimų ir kontrolės priemonių yra nustatyta ir pagal konkrečių sektorių arba bendrus pramonės teisės aktus. Didžiausią poveikį šiai sričiai turi REACH reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 ir ES kovos su klimato kaita politika.

4.2.1 REACH reglamentas netaikomas atliekoms, bet gali būti taikomas iš atliekų išgautoms (regeneruotoms) cheminėms medžiagoms ar mišiniams iškart, kai tik jie nebelaikomi atliekomis. Komisija sprendžia šią problemą; atitinkamos techninės darbo grupės pasiūlė daugiau ar mažiau tinkamų išeičių iš šios padėties, tačiau dar yra neaiškumų. Sevilijoje įsikūręs Komisijos jungtinio tyrimų centro Naujų technologijų tyrimų institutas atliko labai naudingų tyrimų, Europos cheminių medžiagų agentūra (ECHA) taip pat turi informacijos, kuri gali padėti išspręsti problemas. Tačiau registracijos pagal REACH nepavyksta visiškai išvengti net tais atvejais, kai ji yra visiškai nenaudinga.

4.2.2 ES kovos su klimato kaita politikoje reikėtų remti įvairias skatinamąsias priemones, kad pasaulio visuomenė nuosekliai ir tvariai pereitų nuo pirminės iškastinių išteklių energijos prie alternatyvių energijos išteklių naudojimo. Europos klimato kaitos programa (EKKP) sudaryta iš atskirų dalių; nors tvirtinama, kad jos tarpusavyje susijusios, deja, šis teiginys nedaug ką bendro turi su tikrove. Kai kurios šios programos dalys iš tiesų kenkia žaliavų išgavimo ir perdirbimo procesams: nustojus galioti Kioto protokolui, atnaujintos Bendrijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos administracinė tvarka, pagal kurią skirstomi 2013–2020 m.

laikotarpio leidimai, kelia sunkumų gamybos įrenginius eksploatuojančioms įmonėms. Be to, laipsniškai diegiant leidimų aukcionų sistemą, įmonės išnaudos savo finansinius išteklius ir ateityje turės dar mažiau lėšų anglies dioksido kiekio mažinimo procesams. Kita vertus, Bendrijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje neatsižvelgiama į tai, kiek energijos sutaupoma ir kiek anglies dioksido neišmetama naudojant antrines žaliavas kituose pramonės ir statybos sektoriuose.

4.2.3 Dar daugiau problemų kyla dėl Atsinaujinančių energijos išteklių direktyvos. Kadangi perėjimas prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių nepaprastai skatinamas ir jų naudojimas visuotinai (tačiau nedarniai) remiamas, gresia rimtas pavojus, kad pakartotinai naudojant žaliavas energijai, elektrai ir šilumai gaminti bus prarasti dideli kiekiai antrinių žaliavų (visų rūšių biomasės ir iš atliekų pagaminto popieriaus). Siekiant užtikrinti ir, kai įmanoma, padidinti galimybes gauti antrinių žaliavų, visus šiuos pavojus reikėtų tinkamai iširti ir kiek įmanoma sumažinti. Būtina laikytis „biomasės“ apibrėžties, o prireikus, ją sugriežtinti, kad ji nebūtų naudojama ne pagal paskirtį – atsinaujinančiai energijai gaminti. Pasitaiko atvejų, kai dėl rinką iškraipančių subsidijų net pirminės žaliavos (mediena) tiesiog suvedinama!

4.2.4 ES atliekų reglamentuose nustatytos teisinės prievolės visiems atliekų srautų dalyviams, o atitinkamos valdžios institucijos turėtų griežtai tikrinti, ar šių išsipareigojimų yra laikomasi, ir reikalauti, kad jų būtų laikomasi. Norint kovoti su neteisėta kai kurių nesažiningų subjektų praktika (ypač tarptautinėje prekyboje), labai svarbu šviesti ir mokyti visus subjektus.

5. Antrinių žaliavų pagrindinių srautų vertės grandinės ir dalyviai

Iš medžiagos, pateiktos 3 skyriuje, akivaizdu, kad antrinių žaliavų srautų yra labai įvairių. Kai kurie iš jų yra beveik savaiminiai, natūraliai susiklostę ilgą laiką veikiančiose atliekų rinkimo, pirminio ir tolesnio apdorojimo (taip pat rūšiavimo) sistemose, kuriose išgauta žaliava tiekama didelėms perdirbimo įmonėms. Siekiant nustatyti galimą žaliavų išgavimo ir perdirbimo procesų riziką ir jos išvengti, reikėtų apibendrinti kelis pagrindinius šių procesų ypatumus.

5.1 Antrinių žaliavų komercinė vertė yra vienas svarbiausių veiksnių, nuo kurių priklauso tų žaliavų tiekimo užtikrinimas. Atliekų srauto rinkimas ir pirminis apdorojimas yra palyginti nebrangūs procesai, kai atliekų srautai yra koncentruoti (geležis, stiklo ir popieriaus); taip gautų antrinių žaliavų pasiūla yra pakankama, o kaina nedidelė. Visame šiame uždarame cikle veikia rinkos dėsniai. Kita vertus, nepaliaujamai auga perdirbimo sektoriaus dalis, kurioje žaliavoms taikomos ne rinkos kainos, o ES atliekų politikos nuostatos. Daugiausia pakuočių atliekų, elektros bei elektroninės įrangos ir biologiškai skaidžių atliekų perdirbama pagal įvairiose direktyvose nustatytus uždavinius.

5.1.1 Tokia antrinių žaliavų gavyba iš šių atliekų srautų nėra ekonomiškai tvari pasaulinėje rinkoje. Atliekos renkamos, rūšiuojamos ir apdorojamos laikantis didesnės gamintojo atsakomybės taisyklių arba siekiant gauti tiesioginį viešąjį finansavimą. Abiem atvejais už perdirbimą moka Europos piliečiai – mokesčių mokėtojai arba vartotojai.

5.1.2 Didėjant pasaulinei žaliavų paklausai, Europa kaupia antrinių žaliavų atsargas, kurios yra bet kuriuo metu pasiekiamos kiekvienam pasaulinės rinkos dalyviui. Didžiuliai surinktų neapdorotų atliekų kiekiai eksportuojami, daugiausia į Aziją. Pasaulinė rinka yra permaininga, todėl ir kainos joje labai nestabilios. Kadangi reikia vykdyti perdirbimo uždavinius, per pasaulinės rinkos nuosmukį kaupiamos išgaautos nepanaudotos antrinės žaliavos. Tokia padėtis labai iškraipo ES vidaus rinką.

5.1.3 Naujai steigiamoms ES perdirbimo įmonėms reikia kur kas didesnių investicijų nei jų konkurentams iš Azijos, nes jos turi palaikyti perteklinį gamybos pajėgumą ir kartu atitikti griežtesnius technologinius standartus. Taigi pasaulinių žaliavų rinkų pakilimo laikotarpiais jų brangiai kainuojantys pajėgumai nepanaudojami, nes surinktos atliekos vežamos iš Europos neperdirbtos. Todėl, siekiant išvengti rinkos trikdymo ir padidinti ES pramonės galimybes gauti antrinių žaliavų, atliekų reguliavimo sistemą būtina derinti prie pasaulinėje žaliavų rinkoje veikiančių jėgų.

5.1.4 Apribojimus neteisėtai ar pusiau teisėtai būdais prekiauti antrinėmis žaliavomis būtų galima pagrįsti griežtu antrinių žaliavų gavėjų-partnerių už ES ribų reikalavimu turėti tarptautiniu mastu pripažintus kokybės pažymėjimus, pavyzdžiui, tokius, kurie būtų išduodami pagal ISO standartus. Be to, valstybės narės, tikrinamos atliekų surinkimo teisėtumą, turėtų imtis visų teisinių priemonių, jei dėl to kiltų kokių nors problemų.

5.1.5 Daugybėje pasaulio valstybių žaliavų politika yra strateginis saugumo klausimas, tad jei Bendrija remtų ištasas vertės

grandines ypač aukštos kokybės (angl. *premium quality* – aukščiausios kokybės) antrinių žaliavų, būtų galima išspręsti daugelį problemų, susijusių su galimybėmis gauti antrinių žaliavų. Akivaizdu, kad būtina persvarstyti Europoje vartojamą antrinių žaliavų specifikaciją ir nustatyti, ką reikėtų laikyti aukščiausios kokybės antrinėmis žaliavomis.

5.2 Tinkamas perdirbimas teigiamai veikia aplinką, todėl jis turi būti naudingas ir visoms pagrindinėms pramonės šakoms, kuriose sunaudojami dideli kiekiai ir (arba) didelė dalis antrinių žaliavų. Šio teiginio reikėtų laikytis net tada, kai sunkiai valdomi atliekų srautai apdorojami sudėtingomis technologijomis. Perdirbant atliekas paprastai sumažėja bendras energijos vartojimas, o kai kada energijos suvartojama visai nedaug, palyginti su energijos kiekiu, reikalingu iškastinėms ar išaugintoms žaliavoms perdirbti; taip pat išmetama mažiau anglies dioksido, dažniausiai sumažėja dujinių teršalų ir t. t. Kadangi atliekų srautuose yra priemaišų, susidaro naujų atliekų, kurias reikia tvarkyti, kartais naudojant tinkamus nuotekų valymo įrenginius. Tokių sudėtingų atliekų srautų pirminio ir tolesnio apdorojimo išlaidos taip pat yra didesnės, todėl ir patys procesai brangesni.

5.3 Konkrečios pramonės šakos antrines žaliavas naudojančios kitų pramonės šakų konkurentai kelia didelę grėsmę tos pramonės šakos išlikimui (žr. 4.2.3 skirsnį). Konkurencinė aplinką labai iškreipia finansavimas, kuriuo siekiama visiškai kitų tikslų, taigi žaliavų rinkos gali būti labai iškraipytos. Popieriaus pramonė nėra pajėgi varžytis ir dėl medienos plaušienos (pagrindinės žaliavos), ir dėl popieriaus, pagaminto iš atliekų (antros pagrindinės žaliavos), su atsinaujinančiosios elektros energijos ir šilumos gamybos įmonėmis, kurios už atsinaujinančiųjų išteklių naudojimą gauna subsidijas. Siekiant užtikrinti pagrindinių žaliavų tiekimą, būtina imtis tinkamų apsaugos priemonių. Jei tokios priemonės nebūtų veiksmingos, kiltų didelė grėsmė šios vienos svarbiausių ES pramonės šakų išlikimui. Remiant aukščiausios kokybės antrinių žaliavų gamybą padidėtų darbo jėgos paklausa; tai turėtų teigiamą socialinį poveikį kilus antrinių žaliavų vartojimo krizėms.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

469-OJI PLENARINĖ SESIJA 2011 M. VASARIO 16, 17 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos centriniam bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ekonominės politikos koordinavimo stiprinimas siekiant stabilumo, ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Tvirtiesnio ES ekonomikos valdymo priemonės“

(COM(2010) 367 galutinis)

(2011/C 107/02)

Pranešėjas **Stefano PALMIERI**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. birželio 30 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos centriniam bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ekonominės politikos koordinavimo stiprinimas siekiant stabilumo, ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Tvirtiesnio ES ekonomikos valdymo priemonės“

COM(2010) 367 galutinis.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (2011 m. vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 240 narių balsavus už, 2 prieš ir 14 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) džiaugiasi, kad Europos Komisija pripažino būtinybę kompleksiskai koordinuoti Europos ekonominę politiką ir įtraukė Sąjungos ekonomikos valdymo stiprinimą į savo darbotvarkę.

1.2 EESRK pripažįsta, kad dabartinė ekonomikos krizė – tai sudėtingas išbandymas apskritai Europos Sąjungos (ES) ekonominiams, socialiniams ir net politiniams atsparumui, ypač Ekonominėi ir pinigų sąjungai (EPS), be to, krizė atskleidė ir valstybių narių nepakankamą gebėjimą koordinuoti veiksmus. Tai buvo akivaizdu, kai reikėjo skubiai veikti siekiant pažaboti krizės finansinį ir realųjį poveikį ar kai tenka imtis priemonių bendrai architektūrai, visų pirma euro zonos architektūrai, pertvarkyti,

kad artimiausioje ateityje būtų galima išvengti panašios padėties. Akivaizdu, kad didelis kai kurių valstybių narių įsiskolinimas, kurį bent jau iš dalies nulėmė plataus užmojo bankų gelbėjimas, tampa kliūtimi valstybės investicijoms ir socialinių išlaidų tvarumui.

1.3 EESRK tikisi, kad Europos ekonomikos valdymas bus sustiprintas, tačiau kartu prašo užtikrinti lygiavertį dėmesį stabilumui ir augimui, kuris sudaro galimybes kurti naujas darbo vietas.

1.4 EESRK tikisi padėti užtikrinti veiksmingam ekonomikos valdymo stiprinimui būtiną platų pritarimą, todėl nurodo kai kuriuos Komisijos pasirinktos strategijos trūkumus ir riziką, taip pat didelį jos potencialą.

1.5 Visų pirma ES turi rasti išeitį iš aklavietės, kurioje ji atsidūrė dėl nesklaidaus Europos Konstitucijos proceso ir dėl plėtros iki 27 valstybių narių, turinčių labai skirtingą istoriją ir savitas politines vizijas, o tai sudaro sunkumų apibrėžiant bendrus ekonomikos, socialinius ir aplinkos tikslus, kurie turėtų sudaryti ekonomikos valdymo pagrindą.

1.6 Be to, taisykles, kurios bus taikomos ateityje, reikėtų nustatyti remiantis bendra praeities įvykių analize, visų pirma išsiaiškinti turimų koordinavimo priemonių trūkumus, dėl kurių nepavyko veiksmingai taikyti Stabilumo ir augimo pakto ir įgyvendinti Lisabonos strategijos tikslų.

1.7 Antra, kalbant apie grafiką, buvo priimtas sprendimas nuo 2011 m. sausio 1 d. pradėti Europos semestrą iš anksto neapibrėžus nei šio ciklo taisyklių, nei turinio ir, be to, nebuvo sinchronizuoti įvairių suinteresuotųjų institucijų pasiūlymai.

1.8 Europos piliečiams atstovaujančių institucijų (Europos Parlamento ir Komitetų) vaidmuo aptariant ir įgyvendinant naująjį valdymą yra ribotas, todėl kyla pavojus, kad griežtesnes taisykles (siejamas su mažesne politinių veiksmų laisve ir automatinio taisyklių taikymu) visuomenė gali vertinti kaip nepakankamai legitimias, tuo pačiu prarasti pasitikėjimą ES (*Eurobarometro* apklausų duomenimis).

1.9 EESRK mano, kad Europos ekonominės politikos koordinavimo demokratiniam legitimumui užtikrinti visų pirma būtinas Europos Parlamento dalyvavimas. Todėl Komitetas tikisi, kad Europos Parlamentas galės suvaidinti lemiamą vaidmenį Europos semestro cikle, t. y. dalyvauti kontrolės procedūrose ir EK komunikate numatytų korekcinų priemonių vertinime.

1.10 Tik užtikrinus strategijos „ES 2020“ augimo ir ekonominių ir socialinių tikslų (jiems įgyvendinti būtinos didelės investicijos, ko gero, nesuderinamos su biudžetui taikomais apribojimais) ir stabilumo ir augimo pakte numatytų reikalavimų dėl pinigų sistemos ir finansinio stabilumo nuoseklumą, bus galima tikėtis visuomenės pritarimo biudžeto suvaržymams.

1.11 Siekiant šio tikslo, būtina neapsiriboti tik BVP ir nustatyti atitinkamus rodiklius, apimančius teigiamus ir neigiamus rezultatus socialinėje ir aplinkosaugos srityse ir tokiu būdu atspindinčius realius piliečių interesus, ir įgyvendinti penkis Komisijos komunikate „BVP ir kiti rodikliai“ numatytus veiksmus. Komisija siūlo įgyvendinti šiuos veiksmus: taikyti aplinkos apsaugos ir socialinius rodiklius, teikti iš esmės tikra-

laikę informaciją ir tikslus duomenis apie pajamų paskirstymą ir nelygybę, parengti Europos darnaus vystymosi rezultatų suvestinę, įtraukti aplinkos apsaugos ir socialinius klausimus į nacionalines sąskaitas.

1.12 Atlikdamas patariamąsias institucijos vaidmenį, EESRK galėtų prisidėti prie geresnio Europos semestro darbo organizavimo, surengdamas tam skirtą metinę sesiją, kurioje būtų aptartos rekomendacijos ir galimybės pasiekti konsensusą dėl reformos įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu atsižvelgiant į priimtų priemonių socialinį poveikį. Šią diskusiją būtų galima rengti rudenį, po to, kai valstybės narės oficialiai priims rekomendacijas, o diskusijos išvadas būtų galima aptarti su nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis (ESRT), šalių parlamentais ir Europos Parlamentu.

1.13 Kadangi nuolat didėja dėmesys socialinių partnerių deryboms, visų pirma euro zonoje, kuriai priklausančios valstybės narės neturi devalvacijos galimybės, santykiai su profesinėmis sąjungomis ir darbdavių asociacijomis tampa neatsiejama Komisijos pasirinktos strategijos dalimi. Vienas galimų sprendimų būtų intensyviau pasinaudoti makroekonominio dialogo, kuris leistų vyriausybėms ir socialiniams partneriams bendrai įvertinti realią ES ekonominę padėtį ir įgyvendintinas priemones, glaudžiai derinant su nacionaliniu socialinio dialogo procesu.

1.14 Sėkmingam ir veiksmingam Europos ekonominės politikos koordinavimui užtikrinti būtina pasiekti konsensusą dėl orientacinio ir preliminarus makroekonominio pagrindo. Todėl EESRK norėtų, kad būtų sudarytos sąlygos Eurostatui gauti pagrindinius ir aktualius duomenis, kad jais remdamasi Europos Komisija galėtų parengti tinkamus preliminarus pasiūlymus ir kad vyktų veiksmingas tarpusavio parama pagrįstas kitų suinteresuotųjų institucijų – Europos centrinio banko, Tarybos, Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų – bendradarbiavimas.

1.15 EESRK tikisi, kad Europos ekonominės politikos koordinavimas, bent jau euro zonos valstybėse, leis žengti pirmąjį žingsnį link tikrai bendros ekonominės politikos ir biudžeto politikos koordinavimo.

1.16 Jei glaudesnis ekonominės politikos koordinavimas bus ne tik taikomas fiskalinei ir pinigų politikai, bet ir sustiprins darbo užmokesčio politikos koordinavimą euro zonoje, būtina gerbti laisvę savarankiškai sudaryti kolektyvines sutartis. Vyriausybės nustatyti derybiniai tikslai dėl kolektyvinių sutarčių arba net vyriausybės nustatytas darbo užmokesčio sumažinimas šiuo atveju yra nepriimtini ir jų būtina atsisakyti.

2. Europos ekonominės politikos koordinavimo stiprinimas Europos Komisijos komunikate ⁽¹⁾

2.1 Šis Europos Komisijos komunikatas toliau plėtoja komunikato „Ekonominės politikos koordinavimo stiprinimas“ ⁽²⁾ idėjas ir Europos Vadovų Tarybos EUCO 13/10 gaires, kurios priimtos remiantis Ekonominio valdymo darbo grupės (Herman VAN ROMPUY darbo grupė) rezultatais.

2.2 Komisijos dokumente netiesiogiai pripažįstama, kad finansų ir ekonomikos krizė sukėlė vienokių ar kitokių sunkumų ES ekonominiam ir socialiniam atsparumui apskritai ir ypač EPS bei atskleidė prastą Europos ekonominės politikos koordinavimą.

2.3 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, komunikatu užsibrėžiamas tikslas sudaryti veiksmų programą, kuri leistų užtikrinti geresnį 27 valstybių narių, visų pirma EPS priklausančių 16 valstybių, kurioms yra numatytos konkrečios taisyklės, ekonominės politikos koordinavimą. Pasirinkta architektūra siekiama susieti Stabilumo ir augimo pakta su strategijos „Europa 2020“ tikslais.

2.4 Stiprindama Europos ekonominės politikos valdymą, Komisija visų pirma siekia trijų tikslų.

2.4.1 Pirmasis tikslas: *stiprinti ekonominės politikos koordinavimą ir priežiūrą*, t. y.:

- mažinti valstybių disbalansą vykdant griežtesnę makroekonominę priežiūrą, įskaitant įspėjimo ir sankcijų taikymo mechanizmus,
- labiau suderinti nacionalines fiskalines sistemas taikant valstybėms narėms vienodus būtinuosius reikalavimus ir pereinant nuo kasmetinio prie daugiamečio biudžeto planavimo,
- stiprinti Stabilumo ir augimo pakta dėmesį sutelkiant į skolos dinamikos ir deficito problemas.

2.4.2 Antrasis tikslas: *sukurti ES valstybėms narėms pažeidimų atveju taikomų prevencinių ir korekcinį priemonių ir sankcijų sistemą*.

2.4.3 Trečiasis tikslas: *sukurti ekonominės politikos koordinavimo ex ante Europos semestrą*, šią priemonę taip pat taikyti struktūri-

nėms reformoms ir strategijoje „Europa 2020“ numatytoms ekonomikos augimą skatinančioms priemonėms.

2.5 Visi trys tikslai buvo perkelti į Komisijos antrinės teisės aktus, kai 2010 m. rugsėjo 29 d. buvo pateiktas šešių komunikatų, kuriuose išsamiai nagrinėjamos šių tikslų įgyvendinimo priemonės, paketas ⁽³⁾. Dėl šių komunikatų EESRK parengs dvi nuomones: pirmąją dėl Stabilumo ir augimo pakto reformos, antrąją dėl makroekonominio disbalanso. Šioje nuomonėje pateikiamos bendro pobūdžio pastabos dėl visos Komisijos siūlomos valdymo sistemos ir nesvarstomos teisės aktų paketo detalės, kurios bus konkrečiai apžvelgtos pirmiau minėtose nuomonėse.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Reikėtų teigiamai vertinti Komisijos sprendimą iš tikrųjų pradėti Europos ekonominės politikos koordinavimo stiprinimo procesą. Šią būtinybę jau kuris laikas nurodo daugelis Europos (viena jų – Europos Parlamentas) ir ne Europos institucijų. EESRK ne kartą savo nuomonėse šiuo klausimu ⁽⁴⁾ yra pakartojęs, kad svarbu toliau integruoti Sąjungos valdymą.

3.2 Finansų ir ekonomikos krizė tapo sunkiu išbandymu gamybiniam, socialiniam ir politiniam ES apskritai ir ypač EPS atsparumui ⁽⁵⁾.

3.3 Kadangi socialinė ir ekonominė sistema yra nestabili ir nepatikima, būtinos veiksmingos ir gerai veikiančios institucijos. Tampa vis labiau akivaizdu, kad būtinas šalių ekonominės politikos subjektų bendradarbiavimas, priešingu atveju neįmanoma pasiekti, kad visos valstybės narės žengtų viena kryptimi ir įveiktų iššūkius, išskylančius dėl finansų ir gamybos globalizacijos ir esminių technologinių permainų.

⁽³⁾ Išsamesnė informacija: COM(2010) 522–527, http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/eu_economic_situation/2010-09-eu_economic_governance_proposals_en.htm

⁽⁴⁾ EESRK nuomonės šia tema: „Valstybių skolų krizės poveikis ES valdymui“ (EESRK 1367/2010), „Ekonominės atgaivinimas. Dabartinė padėtis ir praktinės iniciatyvos“ (EESRK 1169/2010), „Finansų krizė ir jos poveikio realiajai ekonomikai“ (OL C 255, 2010 9 22, p. 10), „Europos pramonės strategiją skatinanti ekonominė politika“ (OL C 10, 2008 1 15, p. 106), „Bendrosios ekonominės politikos gairės ir ekonomikos valdymas. Sąlygos didesnei sanglaudai formuojant Europos ekonominę politiką“ (OL C 324, 2006 12 30, p. 49), „Ekonominio valdymo stiprinimas: stabilumo ir augimo pakto reforma“ (OL C 88, 2006 4 11, p. 68).

⁽⁵⁾ 2010 m. liepos 5 d. Europos Parlamente surengtame klausyme už ekonomiką ir pinigų reikalus atsakingas Komisijos narys Olli REHN teigė: „Krizė parodė, kad dabartinėje ekonominėje ir pinigų sąjungoje yra daug svarbių sisteminių trūkumų. Paprastais žodžiais tariant, mums reikia stiprinti ir tobulinti ES ekonominės politikos koordinavimą. Taip pat turime griežčiau taikyti ekonominės ir pinigų sąjungos taisykles. Taisyklės sukurtos tam, kad jų būtų laikomasi, antraip jos nereikalingos.“ (O. REHN, „Stiprinti pasitikėjimą Europos ekonomika“, kalba Europos Parlamento ECON komitete, Strasbūras, 2010 m. liepos 5 d.).

⁽¹⁾ COM(2010) 367 galutinis.

⁽²⁾ COM(2010) 250 galutinis.

3.4 Ekonominė politika nebuvo koordinuojama, todėl ES ypač skaudžios ekonominės ir socialinės krizės pasekmės, visų pirma turint omenyje augimo ir darbo vietų kūrimo galimybes. Šios pasekmės buvo aiškiai nurodytos pranešimo projekte dėl finansų, ekonomikos ir socialinės krizės, kurį Europos Parlamentui pateikė pranešėja Pervenche BERÈS⁽⁶⁾.

3.4.1 Po nežymaus augimo 2008 m. (+0,5 proc.) ES bendrasis vidaus produktas (BVP) 2009 m. labai sumažėjo (-4,2 proc.), tačiau 2010 m. ir 2011 m. BVP turėtų pradėti augti (prognozuojama atitinkamai +1 proc. ir +1,7 proc.). Ypač bloga padėtis trijose Baltijos šalyse (Latvijoje 2011 m. pabaigoje BVP sumažės 22 proc., palyginti su 2007 m. rodikliais) ir Airijoje, nuosmukis kiek mažesnis Italijoje, Graikijoje ir Suomijoje. Sumažėjo ir valstybių narių eksportas tiek į kitas valstybes nares, tiek ir į kitas pasaulio šalis: nuo 2007 m. iki 2009 m. bendra eksporto apimtis sumažėjo 12 proc., tačiau Suomijoje, Maltoje, Bulgarijoje, Švedijoje, Estijoje ir Jungtinėje Karalystėje dar daugiau – 15 proc.⁽⁷⁾.

3.4.2 Taigi, daugelis valstybių narių nutolo nuo Lisabonos strategijoje nustatytų su darbo rinka susijusių tikslų įgyvendinimo: užimtumo lygis ES sumažėjo nuo 65,4 proc. 2007 m. iki 64,6 proc. 2009 m., o Estijoje, Airijoje, Ispanijoje ir Latvijoje užimtumas sumažėjo net 5 procento punktais. Tuo pačiu laikotarpiu nedarbo lygis ES išaugo nuo 7,1 proc. iki 8,9 proc. ir net 10 proc. padidėjo Ispanijoje (iš viso pasiekė 18 proc.), Slovakiijoje, Airijoje ir trijose Baltijos valstybėse.

3.5 Tokiai kritinei padėčiai taisyti būtini ją atitinkantys rimti sprendimai, todėl kyla tam tikrų abejonių dėl Komisijos Europos ekonominės politikos koordinavimo stiprinimo programos ir grafiko. Kalbama apie veiksnius, kurie gali ne tik sutrukdyti bendram ir plačiam sutarimui dėl Sąjungos institucijose ir plačiojoje visuomenėje prasidėjusio proceso, bet ir įnešti neaiškumo dėl siūlomo koordinavimo tikslo.

3.6 Visų pirma, siekiant įgyvendinti ES ekonominės politikos koordinavimo veiksmus, būtinas aiškus ir visoms valstybėms priimtinas „ekonomikos valdymo“ apibrėžimas, kartu reikėtų atidžiai įvertinti priežastis, dėl kurių pastaruosius dešimt metų nepavyko veiksmingai įgyvendinti Stabilumo ir augimo pakto ir sėkmingai pasiekti Lisabonos strategijos tikslų.

3.6.1 Viena vertus, terminas „valdymas“ siejamas su decentralizuota institucine architektūra, kurioje nėra centrinės valdžios, kaip valstybių narių valdymo sistemose, tačiau joje veikia daug

vyriausybinių ir kitų lygmenų subjektų, bendradarbiaujančių tarpusavyje, kad įgyvendintų bendrus tikslus. Vis dėlto ES dar tebėra aklaivietėje dėl nesklandaus Europos Konstitucijos proceso ir dėl plėtros iki 27 valstybių narių, kurių kiekviena turi labai skirtingą istoriją ir savitas politines vizijas. Todėl ES institucijos ir valstybės narės turi susitarti dėl naujų ekonomikos, socialinių ir aplinkos tikslų, ko vis dar nepavyksta padaryti po devintajame ir dešimtajame dešimtmėčiuose įdėtų didelių pastangų sukurti bendrąją rinką ir įvesti eurą.

3.6.2 Kita vertus, neatrodo, kad ateityje siūlomos taikyti taisyklės nustatytos remiantis bendra praeities analize. Labai svarbu išsiaiškinti, ar Stabilumo ir augimo pakto trūkumus nulėmė pradinės planavimo klaidos, kai buvo nustatomi apribojimai EPS sudėtingos krizės atveju, ar netinkami politiniai sprendimai jį įgyvendinant, ar, galiausiai, skirtingas tikslų ir jiems įgyvendinti skirtų strategijų supratimas (maža infliacija, ekonomikos ir užimtumo lygio augimas, euro kaip rezervinės valiutos vaidmuo ir kt.)⁽⁸⁾. Jau ankstesnėse Stabilumo ir augimo pakto redakcijose buvo nustatyta apie dešimt elgesio taisyklių valstybėms narėms, tačiau jos nepadėjo išvengti dažnų ir pasikartojančių kritinių situacijų.

3.6.3 Tai, kad nepavyko įgyvendinti daugumos kiekybinių Lisabonos strategijos tikslų (jau nekalbant apie ekonomikos krizę), verčia rimtai abejoti rodiklių pasirinkimu ir galimybėmis jais remiantis veiksmingai įvertinti konkurencingumo ir dinamizmo didinimo procesą.

3.7 Be to, kalbant apie grafiką, buvo priimtas sprendimas nuo 2011 m. sausio 1 d. pradėti Europos semestrą iš anksto neapibrėžus nei šio ciklo taisyklių, nei turinio. Ir be to, tinkamai nesusinchronizavus įvairių suinteresuotųjų institucijų: Europos Komisijos, Europos Parlamento, Ekonominio valdymo darbo grupės (pirmininkas H. VAN ROMPUY), Europos centrinio banko (ECB), EESRK ir Regionų komiteto pasiūlymų. Diskusijų procedūra turėtų baigtis Europos Parlamento patvirtinimu anksčiausiai tik 2011 m. vasarą.

⁽⁶⁾ Europos Parlamentas, pranešimo projektas dėl finansų, ekonomikos ir socialinės krizės. Rekomendacijos dėl priemonių ir iniciatyvų, kurių reikia imtis (laikotarpio vidurio ataskaita). Specialusis finansų, ekonomikos ir socialinės krizės komitetas. Pranešėja Pervenche BERÈS, 2010 m. gegužės 6 d.

⁽⁷⁾ Duomenys paimti iš *Eurostato* duomenų bazės 2010 m. Jie pateikti 1 ir 2 lentelėje šio dokumento priede.

⁽⁸⁾ Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Herman VAN ROMPUY 2010 m. rugsėjo 20 d. pripažino institucijas ištikusią „negalią“: „... Turime susitaikyti su iškilusia dilema turėti pinigų sąjungą, bet neturėti išvystytos ekonominės sąjungos. Nuo euro įvedimo, Europos institucijos yra atsakingos už pinigų politiką, tačiau valstybės narės ir toliau išlieka atsakingos už savo biudžeto politiką ir koordinuoja savo ekonominę politiką. Tai prielaida įtampai, todėl kai kada tenka laviruoti, kaip jau kalbėjau anksčiau, priimant sprendimus! ... Kai kurie mano, kad galima apgailauti dėl vieno integracijos trūkumo „pirminės euro nuodėmės“. Aš linkęs kalbėti apie struktūrinius trūkumus. Tačiau tuo metu, kai vyko derybos dėl Maastrichto sutarties, visų pirma tarp Vokietijos ir Prancūzijos, reikėjo pasirinkti. Be „pirminės nuodėmės“ euras net nebūtų gimęs!“ Herman VAN ROMPUY H., „Didieji Europos iššūkiai. Turime ne renacionalizuoti Europos politiką, o europeizuoti nacionalinę politiką“ Kalba, pasakyta Paryžiuje Politikos mokslų instituto didžiojoje salėje, asociacijos „Mūsų Europa“ kvietimu (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/fr/ec/116622.pdf).

3.8 2010 m. pavasarį susiklosčius itin kritinei padėčiai, Komisijai aiškiai labiau rūpėjo, kaip kuo greičiau įveikti krizę įdėmiai stebint pasaulio finansų rinkoms ir visuomenei, o ne kaip rasti krizės įveikimo sprendimus, kurie būtų efektyvūs vidutiniu ir ilgalaikiu laikotarpiu finansų, gamybos, socialiniu ir politiniu požiūriais.

3.9 Komisijos nuomone, krizei įveikti būtina nustatyti griežtesnes taisykles ir aiškesnes sankcijas paliekant mažesnę politinių veiksmų laisvę ir labiau automatišką taisyklių taikymą. Tačiau jokiais taisyklėmis negalima veiksmingai įveikti sudėtingų krizių, kadangi jos beveik visada kyla dėl ypatingų ir neprognozuojamų įvykių, kurių ekspertai negali numatyti iš anksto, ir negalima reaguoti iš anksto nustatytais taisyklėmis. „Valdymas taisyklėmis“ – tai utopija. Toks valdymas politikus atleidžia nuo atsakomybės priimti sprendimus, yra sunkiai įgyvendinamas ir netgi pavojingas, kadangi sukuria apgaulingą saugumo jausmą, jog esi apsaugotas nuo bet kokių netikėtumų⁽⁹⁾. Be to, šis požiūris gali kelti du pavojus, kuriuos reikėtų atidžiai įvertinti.

3.9.1 Visų pirma, iškyla pavojus sumenkinti Bendrijos metodą, kuris apima ir Europos piliečiams geriausiai atstovaujančių institucijų dalyvavimą, privalumus, palyginti su tarpvyriausybinio valdymo metodu, kai sprendimus iš esmės priima Taryba, o Europos Parlamento ir abiejų komitetų vaidmuo šiame procese yra ribotas. Vienintelė išimtis – tai Europos Parlamento dalyvavimas Europos semestre, kuriam Komisija sausio mėn. pateiks metinę augimo apžvalgą, siekdama pradėti diskusiją dėl koordinavimo gairių.

3.9.1.1 Pasirinkus tarpvyriausybiniu valdymo metodą gali būti nepakankamai įvertintas Europos pilietybės deficitas, kuris jau nebuvo tinkamai įvertintas įgyvendinant Lisabonos strategiją. Dėl Europos pilietybės deficito, panašiai kaip ir dėl pasaulinės krizės, gali iškilti grėsmė ekonominiams, socialiniams ir politiniams ES atsparumui ir suteikti nepagrįstą viltį, kad atsisakius euro (ar netgi išstojus iš ES) galima atgauti nacionalinį suverenitetą ir, išsivadavus nuo suvaržymų ir Europos technokratų, pasiekti realiai mažai tikėtiną išsivystymo lygį. Neatsitiktinai Europos Sąjungos gyvenimą atidžiai stebintis Charles KUPCHAN⁽¹⁰⁾ perspėjo dėl Europos projekto „renacionalizacijos“ grėsmės 2010 m. rugpjūčio 29 d. *Washington Post* paskelbtame

⁽⁹⁾ N. VEROLA „L'Europa e la crisi: squilibri finanziari ed equilibri costituzionali“ („Europa ir krizė. Finansinis disbalansas ir konstitucinis balansas“, straipsnis ASTRID, 2010 m.), internetinis adresas: <http://www.astrid-online.it/Riforma-de/Studi-e-ri/VEROLA—L-Europa-e-la-crisi—squilibri-finanziari-ed-equilibri-costituzionali.pdf> (tik italų kalba).

⁽¹⁰⁾ Džordžtauno universiteto tarptautinių santykių profesorius ir Europos užsienio ryšių tarybos vyresnysis mokslinis bendradarbis.

straipsnyje: „Europos politiniame gyvenime vyksta renacionalizacijos procesai, šalis, kurios kadaise dėl bendrų idealų savanoriškai atsisakė suvereniteto, dabar bando jį susigrąžinti“⁽¹¹⁾.

3.9.1.2 Atrodo, kad Europos piliečiai atspindi šią pasitikėjimo ES stoką, tačiau ne tiek Sąjungos institucijomis kaip tokiomis, kiek pačiu būvimu ES nare. *Eurobarometro* tyrimai⁽¹²⁾ rodo, kad nuo 2007 m. pavasario iki 2010 m. pavasario europiečių, kurie teigiamai vertina savo šalių narystę ES, nuo 57 proc. sumažėjo iki 49 proc., padaugėjo neigiamai narystę vertinančių (18 proc.) ir neturinčių nuomonės (29 proc.). Be to, nuo 59 proc. iki 53 proc. sumažėjo piliečių, manančių, kad narystė ES iš esmės buvo naudinga jų šaliai, tuo tarpu manančių, kad narystė ES nebuvo naudinga, skaičius išaugo iki 35 proc.

3.9.2 Antroji problema – rizika, kad bus taikomas tradicinis problemų sprendimo būdas, t. y. bus laikomasi biudžetinės drausmės, kuri turės neigiamą poveikį augimui, socialiniam teisingumui ir aplinkos būklei, nepaisant, kad šiuo metu plačiai pripažįstami kiti įtikinami ir novatoriški argumentai⁽¹³⁾.

3.9.2.1 Sąsajos tarp valstybės išlaidų, ekonominės veiklos rezultatų ir socialinių tikslų yra gerokai sudėtingesnės nei pernelyg supaprastinta teisingumo ir veiksmingumo kompromiso teorija, kuria turėtume tikėti. Gerai apibrėžtos socialinės ir aplinkos reguliavimo sistemos atveria galimybes didinti našumą ir konkurencingumą ir gali būti svarbūs stabilumą ir ekonomikos dinamišką vystymąsi postindustrinės ekonomikos šalyse užtikrinantys veiksniai.

3.9.2.2 Tai dar labiau patvirtina Europą ištikusi ekonomikos krizė. Pirmajame Europos ekonomikos atgaivinimo plane⁽¹⁴⁾ Komisija pripažino būtinybę „sumažinti žmonių patiriamus nuostolius dėl ekonomikos nuosmukio ir jo padarinius labiausiai pažeidžiamiesiems gyventojams“ ir tai, kad krizė turėtų būti vertinama kaip galimybė „paspartinti perėjimą prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos“ tuo tikslu įgyvendinant strategiją, kuri „paskatins taikyti naujas technologijas, padės kurti su aplinkosauga susijusias darbo vietas ir suteiks naujų galimybių sparčiai augančiose pasaulio rinkose“.

⁽¹¹⁾ C. KUPCHAN „As nationalism rises, will the European Union fall?“ (*Washington Post*, 2010 m. rugpjūčio 29 d. Žr. taip pat Paul DE GRAUWE pastabas dėl apmokestinimo ir atstovavimo „Why a tougher Stability and Growth Pact is a bad idea“, VoxEU.org, interneto adresas: <http://www.voxeu.com/index.php?q=node/5615>).

⁽¹²⁾ *Eurobarometro* 73 duomenys. Rezultatai pateikti priede, 1 ir 2 diagramose.

⁽¹³⁾ Aplinkos tvarumo klausimu žr. DALY H., *Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development* („Ne tik augimas“, Comunità, 2001 m.), 1996 m. Gerovės ir lygybės tema žr. I. BEGG, M. FERRERA., D. HODSON., P. MADSEN., M. MATSAGANIS., S. SACCHI., W. SCHELKE., *The Cost of Non Social Policy: Literature Review* („Socialinės politikos nebuvimo kaina“: ataskaita Europos Komisijai, Briuselis, 2003 m.). Žmogiškojo vystymosi klausimu žr. A. SEN, *Inequality Reexamined* (Nelygybė. Kritiškas vertinimas, Il Mulino, 2010 m.) 1992 m.; A. SEN A., *Development as Freedom* („Vystymasis ir laisvė. Kodėl nėra augimo be demokratijos“, Mondadori, 2000 m.), 1999 m.

⁽¹⁴⁾ „Europos ekonomikos atkūrimo planas“, COM(2008) 800 galutinis, p. 5.

3.9.2.3 Be to, reikėtų priminti, kad krizė kilo ne viešajame, o privačiame sektoriuje dėl sutrikusios pusiausvyros: pasauliniu lygmeniu stipriai išaugo prekių ir paslaugų pasiūla, tuo tarpu vartotojų perkamosios galios augimas sulėtėjo (15). Daugumos valstybių narių biudžeto būklė BVP požiūriu pablogėjo tik dėl to, kad prireikė skubos priemonių sumažėjus nacionalinėms pajamoms (vardiklis) ir išaugus valstybės išlaidoms (skaitiklis), kadangi reikėjo gelbėti finansų ir gamybos sistemą ir panaudoti automatinius stabilizatorius krizės padariniams pažaboti (16). Labai teisingai pastebėjo Jean-Paul FITOUSSI teigdamas, kad Europos biudžeto problemas lėmė ne tiek vyriausybės suteikta veiksmų laisvė, kiek neišvengiamos visuomenės nuskurdimo pasekmės valstybės finansams (17).

4. Bendrosios pastabos

4.1 Netiksliai „ekonomikos valdymo“ apibrėžtis ir neaiškūs pagrindiniai tikslai, kuriais šis valdymas turi būti grindžiamas, bei nepakankamas Stabilumo ir augimo pakto ir Lisabonos strategijos ribų suvokimas rodo, kad būtina valstybių narių ir ES institucijų bendru sutarimu nustatyta strategija. Tai neturėtų būti vien tik taisyklių ir formalių procedūrų strategija, ja – o tai ypač svarbu netvarių pokriziniu laikotarpiu – turėtų būti nustatyti konkretūs politikos veiksmai, kurie leistų pagerinti Europos piliečių gyvenimo kokybę, kelti užimtumo lygį (įskaitant nepalankioje padėtyje esančius asmenis, pvz., neįgaliuosius ir etnines mažumas) ir stiprinti Europos gamybos sistemos konkurencingumą (įskaitant MVĮ ir socialinės ekonomikos subjektus).

4.2 Todėl negalima apsiriboti tik geros apskaitos taisyklėmis – net jei jos neginčijamai būtinos – pagal kurias būtų tikrinamas pajamų ir išlaidų balansas. Siekiant sustiprinti Europos piliečių pasitikėjimą ES ir patenkinti su ja siejamus lūkesčius, reikalingos vidutinės ir ilgalaikės trukmės priemonės, kurios leistų derinti biudžetinę drausmę su ne mažiau svarbiu gebėjimu kurti ir įgyvendinti ekonominio ir socialinio vystymosi projektus. Taigi, reikia stiprinti sąmoningumą Europoje, padėti suvokti, kad Europos Sąjunga – tai vienas politinis subjektas, norintis ir gebantis koordinuoti valstybių narių politiką, kad būtų pasiekti bendri tikslai, ir galintis aktyviai dalyvauti pasaulinėje arenoje.

4.3 Siekiant, kad Europoje išsigalėtų didesnis sąmoningumas, būtina piliečiams ir socialiniams partneriams atstovaujantioms

institucijoms (Europos Parlamentui ir Komitetams) skirti svaresni vaidmenį ir atsižvelgti į jų didesnes galimybes suprasti vykstančias permainas. Šių institucijų dalyvavimas gali padėti užtikrinti Komisijos numatyto koordinavimo plano didesnę demokratinę legitimumą ir pasiekti šio plano įgyvendinimui būtiną visuomenės pritarimą.

4.4 Tačiau šiuo metu Europos Parlamento vaidmuo Europos semestre gana kuklus: jis dalyvauja pirmajame diskusijų etape ir pradinių koordinavimo gairių nustatyme, nors galėtų jame dalyvauti aktyviau ir veiksmingiau, jei savo veiklą koordinuotų su valstybių narių parlamentais, kurie turi aptarti ir patvirtinti nacionalinį biudžetą. Europos Parlamentas galėtų atlikti lemiamą vaidmenį nustatant Sąjungos ekonomikos valdymo principus ir užtikrinant demokratinę valstybėms narėms taikomų preventinių ir korekcinų priemonių ir sankcijų legitimumą.

4.5 Atlikdamas patariamąsias institucijas vaidmenį, EESRK galėtų prisidėti prie geresnio Europos ekonomikos valdymo surengdamas specialiai tam skirtą metinę sesiją, kurioje būtų aptartos rekomendacijos ir galimybės susitarti dėl reformos įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu atsižvelgiant į priimtų priemonių socialinį poveikį. EESRK pridėtinę vertę sukuria tai, kad jo nariai yra organizacijų, kurios nacionaliniu lygmeniu dalyvauja siekiant visuomenės pritarimo ekonomikos politikai, atstovai. Tai gali tapti svariu EESRK indėliu užtikrinant, kad ne tik politikai, bet ir, svarbiausia, valstybių narių piliečiai prisiimtų įsipareigojimus ir atsakomybę.

4.5.1 Šią diskusiją būtų galima rengti rudenį, po to, kai valstybės narės oficialiai priims rekomendacijas, o diskusijos išvadas būtų galima aptarti su nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis (ESRT), šalių parlamentais ir Europos Parlamentu, taip pat būtų galima įvertinti priimtas strategijas ir galimybes apie jas informuoti ir pasidalinti patirtimi nacionaliniu lygmeniu.

4.6 Svarbesnis Europos Parlamento ir Komitetų vaidmuo padėtų išvengti požiūrio, kad augimo bei socialinio ir ekonominio vystymosi tikslas yra mažiau svarbus nei pinigų sistemos ir finansinio stabilumo siekis, ir tokiu būdu užtikrinti Stabilumo ir augimo pakto ir strategijos „Europa 2020“ tarpusavio nuoseklumą. Nors krizės sąlygomis ekonominis stabilumas yra pagrindinis augimo ir Europos piliečių gyvenimo kokybės užtikrinimo veiksnys, didesnio stabilumo neturi būti siekiama piliečių pajamų ir teisių sąskaita. Vienu metu nuosekliai įgyvendinama ekonomikos valdymo reforma ir strategija „Europa 2020“ padėtų įtikinti visuomenę pritariti biudžeto taisyklių griežtinimui.

(15) TDO–TVF, „The Challenges of Growth, Employment and Social Cohesion“ („Augimo, užimtumo ir socialinės sanglaudos iššūkiai“ diskusijų dokumentas aukšto lygio TDO–TVF konferencijai, Oslas, 2010 m. rugsėjo 13 d., p. 67–73).

(16) Bendra valstybės skola euro zonoje nuo 72 proc. 1999 m. sumažėjo iki 67 proc. 2007 m. (žr. priedą, 3 diagrama) ir tuo pačiu laikotarpiu išaugo namų ūkių išsiskolinimai ir bankų įsipareigojimai (žr. priedą, 4 diagrama). Valstybės sektoriaus skola pradėjo augti nuo 2008 m. (žr. priedą, 5 diagrama), kai vyriausybės teko gelbėti bankų sistemą ir paremti ekonominę veiklą recesijos sąlygomis (sumažėjo BVP ir mokesčių pajamos).

(17) J. P. FITOUSSI „Krizė ir demokratija. Europos paradoksas“, *Le monde*, 2010 m. spalio 16 d. Žr. taip pat P. DE GRAUWE, „What kind of governance for the eurozone?“ („Kokio valdymo reikia euro zonai?“), *CEPS Policy Brief*, Nr. 214, 2010 m. rugsėjo mėn.

4.6.1 Šiuo metu, nors ir negalima teigti, kad Komisija nenori suteikti vienodo statuso abiem strategijoms, kyla didelių abejonių, ar iš tikrųjų bandoma sujungti šias vis dar atskiras programas. Ryškėja tendencija sumenkinti socialinio matmens svarbą skiriant daugiau dėmesio produktyvumui ir darbo sąlygų lankstumui, kadangi šie veiksniai potencialiai gali padidinti Europos įmonių konkurencingumą.

4.6.2 Esminė prielaida tokia: makroekonominė priežiūra ir Komisijos reikalaujamų įgyvendinti struktūrinių reformų teminė priežiūra sukurs palankias sąlygas, užtikrinančias tvarų ekonomikos augimą, kuris bus naudingas ir strategijai „Europa 2020“, ir Stabilumo ir augimo paktui. Tačiau daugiau kaip per dešimt metų sukaupta bendros valiutos naudojimo patirtis ir negalėjimas euro zonos šalims devaluoti valiutos visiškai neįrodo, kad ES ir EPS konkurenciniai skirtumai greitu laiku išnyks.

4.7 Strategijoje „Europa 2020“ pasirinktos teisingos kryptys stiprinti kokybę pagrįstą konkurencingumą, joje numatytos žinių, inovacijų ir aplinkos tvarumo iniciatyvos. Tačiau yra tam tikras prieštaravimas tarp „Europa 2020“ tikslų ir Stabilumo ir augimo pakto stiprinimo, ypač vertinant lėtai iš krizės besivaduojančios Europos ekonominį ir socialinį kontekstą.

4.7.1 Būtinoms pakankamos investicijos norint įveikti strategijos „Europa 2020“ plataus užmojo tikslus: siekti pažangaus (pagrįsto žiniomis ir inovacijomis), tvaraus (veiksmingesnio, ekologiško ir konkurencingo) ir integracinio (siekti socialinės ir teritorinės sanglaudos skatinant užimtumą ir ypatingą dėmesį skiriant nepalankioje padėtyje esantiems darbuotojams) augimo. Tačiau šie investiciniai veiksmai, kuriems įgyvendinti būtina padidinti tiesiogines valstybės išlaidas arba skatinti investuoti privataus sektoriaus subjektus jiems taikant paskatas, įskaitant ir mokesčines, gali būti nesuderinami su biudžetiniais apribojimais, kuriuos Komisija ketina griežtinti siekdama vykdyti Stabilumo ir augimo pakto reikalavimus ir pagerinti ekonomikos valdymą.

4.7.2 Grįžtant prie BVP klausimo, be abejonės, geros būklės valstybės sąskaitos ir stiprus euras yra būtinas ilgalaikės vystymosi politikos pagrindas. Tačiau vien tik apskaitos taisyklėmis negalima užtikrinti teigiamų ir ilgalaikių pokyčių valstybių narių finansų srityje. Iš tiesų, pagal Joseph E. STIGLITZ, Amartya SEN ir Jean-Paul FITOUSSI⁽¹⁸⁾ nurodytą „biudžeto neutralumo“ principą,

⁽¹⁸⁾ J. E. STIGLITZ, A. Sen., J. P. FITOUSSI., *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress* (Komisijos pranešimas dėl ekonomikos ir socialinės pažangos vertinimo, Ataskaita Prancūzijos Respublikos prezidentui, Paryžius, 2009 m., p. 22–23).

bendriem biudžeto suvestiniams rodikliams nacionaliniu lygmeniu neturi įtakos turėti šalių instituciniai, ekonominiai, socialiniai ir politiniai skirtumai; palyginimo sumetimais turi būti gretinami kiek galima panašesni atvejai. Kitais žodžiais tariant, norint įvertinti valstybės sąskaitų tvarumą ilgalaikėje perspektyvoje, nepakanka kasmet stebėti biudžeto deficito ir išiskolinimo lygį, būtina įvertinti ateities perspektyvas, įskaitant ir privačiose, visų pirma finansų, nekilnojamojo turto ir socialinių paslaugų rinkose, kurios krizės ir nepaprastos padėties atveju gali turėti didžiulį poveikį valstybių narių finansams, pavyzdžiui, joms gali prireikti gelbėti finansų institucijas arba didžiąsias bendroves.

4.7.3 Be to, siekiant sutelkti dėmesį į konkurencinės pusiausvyros sutrikimus, būtina nuolat stebėti, kaip kinta darbo vieneto kaina. Šiuo požiūriu būtinas didesnis dėmesys socialinių partnerių deryboms, visų pirma euro zonoje, kuriai priklausančios valstybės narės negali devaluoti valiutos. Nors profesinių sąjungų ir darbdavių asociacijų santykiai turėtų būti įtraukti į Komisijos strategiją, šis svarbus aspektas net neminimas Komisijos komunikate.

4.7.3.1 Vienas galimų sprendimų – tai intensyviau panaudoti makroekonominį dialogą, kuris leidžia vyriausybėms ir socialiniams partneriams bendrai įvertinti realią ES ekonominę padėtį ir įgyvendintinas priemones ir neatitrukti nuo nacionalinių socialinio dialogo procesų. Pagerinus šio dialogo kokybę, jis taptų priemone, leidžiančia socialiniams partneriams veiksmingai dalyvauti bendrose diskusijose su EBC, Komisija ir Taryba ir užtikrinti Bendrijos ir valstybių narių veiksmų nuoseklumą⁽¹⁹⁾.

4.8 Efektyviam Europos ekonominės politikos koordinavimo stiprinimui užtikrinti būtinas visų 27 valstybių narių vieningas pritarimas bendrai makroekonominėi programai ir preliminariai makroekonominėi programai, kadangi jų pagrindu kiekviena valstybė narė rengs savo ekonomikos ir finansų politiką ir apie ją informuos Europos semestro laikotarpiu. Šiomis ypatingomis aplinkybėmis labai svarbūs *Eurostato* tyrimai, Europos Komisijos preliminarūs pasiūlymai, ECB pritarimas, Tarybos ir Europos Parlamento pastabos.

⁽¹⁹⁾ A. WATT, *Economic Governance in Europe: A Change of Course only after Ramming the Ice*, *Social Europe Journal*, 2010 m. liepos 30 d., internetinis adresas: <http://www.social-europe.eu/2010/07/economic-governance-in-europe-a-change-of-course-only-after-ramming-the-ice/>.

4.9 Ekonominiai, socialiniai ir aplinkos tikslai labai glaudžiai susiję, todėl taip pat būtina nustatyti išsamesnius rodiklius ir neapsiriboti tik BVP. Vertėtų priminti, kad Komisijos komunikate „BVP ir kiti rodikliai pažangai kintančiame pasaulyje vertinti“⁽²⁰⁾ kalbama apie būtinybę nustatyti naujus rodiklius, kurie „susietų socialinius ir aplinkosauginius teigiamus (pvz., geresnę socialinę sanglaudą, pagrindinių prekių bei paslaugų prieinamumą ir įperkumą, švietimą, visuomenės sveikatą, oro kokybę) ir neigiamus (pvz., didėjantį skurdą ir nusikaltimų skaičių, senkančius gamtos išteklius) aspektus“, taigi atspindėtų „piliečių interesus.“

4.10 Siekiant sustiprinti valdymą taip, kad jis būtų veiksmingas ir būtų pasiekti su juo siejami tikslai, turi būti įgyvendinti penki Komisijos komunikate „BVP ir kiti rodikliai“ numatyti veiksmai: i) naudoti aplinkos apsaugos ir socialinius rodiklius; ii) priimti sprendimus remiantis beveik tikralaike informa-

cija; iii) naudoti tikslesniais duomenimis apie veiksmų pasiskirstymą ir nelygybę; iv) parengti Europos darnaus vystymosi rezultatų suvestinę; v) įtraukti aplinkos apsaugos ir socialinius klausimus į nacionalines sąskaitas.

4.11 Akivaizdu, kad pradėtas Europos ekonominės politikos valdymo stiprinimo procesas, kaip ir kiti ES procesai, bus sudėtingas. Tai, be kita ko, vienas iš ES ypatumų. Negalima nesutikti ir su italų žurnalistu⁽²¹⁾, teigusiu, kad Europa kenčia, nes neturi aiškaus savo identiteto apibrėžimo (palyginti su JAV), todėl nuo pat savo sukūrimo eina nežinodama, kur veda pasirinktas kelias. Tačiau šiandien Europai ypač svarbu žinoti, kur ir dėl ko ji eina, ir šiam pasirinkimui turi pritarti Europos piliečiai, šalių parlamentai ir nacionalinės ir Europos institucijos. Tik tokiu būdu galima pasiekti tikslą, kurį Europos Sąjunga užsibrėžė nuo savo susikūrimo pradžios.

2011 m. vasario 17 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON*

⁽²⁰⁾ COM(2009) 433 galutinis, p. 3–4.

⁽²¹⁾ C. BASTASIN. „Questo secolo può essere ancora europeo“, („Šis amžius dar gali priklausyti Europai“, *Il Sole 24 ore*, 2010 m. rugsėjo 2 d.).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

PRIEDAS

Šis pakeitimas, už kurį balsavo daugiau nei ketvirtadalis balsavusių narių, buvo atmestas diskusijose.

4.7.3.1 punktas – pakeitimą pateikė Viliam Páleník

Po 4.7.3.1 punkto įrašyti naują 4.7.4 punktą:

„4.7.4 Komisijos ypatingai didelį dėmesį skiria valstybės skolai ir fiskaliniam tvarumui, tačiau kartu ji nurodo ir kitus veiksnius, pavyzdžiui, numanomas išipareigojimus, ypač susijusius su visuomenės senėjimu. Šis klausimas turi būti nuosekliau ir konkrečiau išnagrinėtas, visų pirma turint omenyje valstybės nares, kurios nusprendė vykdyti pensijų kaupimo sistemos reformą.“

Paaiškinimas

Trečiojoje analizuojamo Komisijos dokumento dalyje kalbama apie numanomas išipareigojimus. Tačiau konkrečiau nepaaiškinta, ką tai reiškia ir kaip tas turėtų būti daroma. Didesnis tikslumas leistų geriau suprasti pasiūlymą.

Balsavimo rezultatai:

Už:	69
Prieš:	160
Susilaikė:	19

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Europos centriniam bankui dėl bankų problemų sprendimo fondų

(COM(2010) 254 galutinis)

(2011/C 107/03)

Pranešėja **Lena ROUSSENOVA**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. gegužės 26 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Europos centriniam bankui dėl bankų problemų sprendimo fondų

COM(2010) 254 galutinis.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 1 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 193 nariams balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria Komisijai labiausiai rūpimu klausimu, kad mokesčių mokėtojų pinigai neturi vėl būti naudojami bankų nuostoliams dengti, ir iš esmės pritaria tam, kad būtų sukurtas suderintas nacionalinių *ex-ante* bankų problemų sprendimo fondų (BPSF) tinklas, susietas su koordinuoto nacionalinio krizių valdymo priemonėmis. Tačiau EESRK susirūpinimą kelia tai, kad, norint sukurti veiksmingą bankų problemų sprendimo fondų sistemą ir siekiant išvengti konkurencijos iškreipimo, valstybės narės turėtų iš anksto susitarti dėl bendrų metodų ir vienodų taisyklių patvirtinimo. Šiuo metu matomi ženklai sudaro priešingą įspūdį. Nemažai valstybių narių jau taiko arba planuoja taikyti jų nepakankamą biudžetą papildančias ar rinkas stiprinančias fiskalines priemones, taigi, jau sukurtos nevienodos sąlygos. Realistiškai vertinant dabartinę padėtį ir remiantis ankstesne patirtimi, sunku **optimistiškai tikėtis**, kad greitai bus rastas sprendimas. Taikant labiau laipsnišką požiūrį galbūt būtų galima ilgainiui šiuos skirtumus sumažinti.

1.2 Kalbant apie **konkurenciją**, svarbiausias siekis visuomet turi būti išlaikyti vienodas sąlygas nacionaliniu, europiniu ir pasauliniu lygmenimis. Tokia BPSF sistema, kokia ji yra rengiama dabar, gali daryti neigiamą poveikį nacionaliniu lygmeniu, nes paveiktų tik tam tikrą finansų sektoriaus dalį, – ES lygmeniu, nes būtų leista įvesti naujus mokesčius kai kuriems jau ir taip silpniems nacionaliniams sektoriams, – ir pasauliniu lygmeniu, nes mažai tikėtina, kad būtų galima Didžiojo dvidešimtuko (G20) lygmeniu pasiekti bendrą sutarimą.

1.3 **Didžiausią rūpestį kelia makroekonominis scenarijus.** Visos nacionalinės ir tarptautinės institucijos daro bankų sektoriui spaudimą, kad jis palengvintų susidariusią padėtį teikdamas

daugiau paskolų realiajai ekonomikai. Manoma, kad naujos rizikos ribojimo taisyklės, nauji kapitalo reikalavimai ir nauji mokesčiai yra būtini, o valdžios institucijos turėtų siekti tinkamos tarpusavyje prieštaraujančių **kapitalo poreikio nacionaliniam biudžetui paremti ir realiosios ekonomikos poreikio pusiausvyros**. Šiuo metu BPSF sistema yra pernelyg neapibrėžta, kad būtų galima atlikti tikslus skaičiavimus ir užtikrinti būtinas investicijas į gamybą, augimą ir darbo vietų kūrimą. Sunku tikėtis abipusės naudos, jei nebus tinkamai nustatyti prioritetai ir tinkamai pasirinktas laikas kiekvienam siūlomoms BPSF sistemos etapui įgyvendinti.

1.4 EESRK mano, kad, prieš imantis bet kokių priemonių bankams taikomiems mokesčiams įvesti, Komisija turi atlikti išsamų mokesčių ir BPSF bendrų padarinių vertinimą ir atsižvelgti į pirmiau, ypač 1.3 punkte, išreikštą mūsų susirūpinimą. Priimant sprendimą įkurti BPSF būtina įvertinti, kiek kainuos visa sistema, kokiu mastu ji paveiks bankų sektoriaus pajėgumą teikti paskolas ir kiek laiko prireiks, kad BPSF pakankamai sustiprėtų arba pasiektų numatytą dydį. EESRK rekomenduoja šiuos vertinimus atlikti atsižvelgiant į galimą blogiausią atvejį, siekiant užtikrinti, kad sistema būtų praktiška ir veiksminga ištikus krizei, kai, viena vertus, bankams bus sunku mokėti įmokas į BPSF, ir, kita vertus, būtent tuo metu reikės fondo išteklių.

2. Įvadas

2.1 Europos Komisija pritarė pagrindinei minčiai, suformuluotai 2009 m. rugsėjo mėn. Pitsburge vykusiame Didžiojo dvidešimtuko (G20) susitikime, t. y. kad mokesčių mokėtojų pinigai neturėtų vėl būti naudojami bankų nuostoliams dengti. Komisija šio tikslo siekia bent dviem vienas kitą papildančiais būdais:

- a) mažindama tikimybę, kad bankai nevykdys įsipareigojimų, t. y. **taikydama griežtesnę makroekonominę ir mikroekonominę priežiūrą, užtikrindama geresnį įmonių valdymą ir nustatydamą griežtesnius reguliavimo standartus** ir
- b) užtikrindama, kad jeigu, nepaisant visų šių priemonių, bankai nevykdytų įsipareigojimų, **būtų tinkamų priemonių, įskaitant pakankamus išteklius, kilusioms problemoms išspręsti metodiškai ir laiku.**

2.2 Komunikate (COM(2010) 254 galutinis) Komisija paaiškino savo samprotavimus apie tai, kaip finansų sektorius galėtų padėti dengti įsipareigojimų nevykdančių bankų problemų sprendimo finansavimo išlaidas bendrame krizių prevencijos ir valdymo priemonių pakete. Komisija mano, kad *ex ante* bankų problemų sprendimo fondai (BPSF), finansuojami iš bankams taikomų mokesčių, turėtų būti finansinio stabilumo sistemos ir platesnio masto finansinio sektoriaus reformų, skirtų prevencijai, dalis. Jie vertinami kaip tinkama įsikišimo ir įsipareigojimų nevykdančių bankų problemų sprendimo priemonė, kuri leis kuo labiau sumažinti visuomenei tenkančias bankų veiklos sutrikimo išlaidas. Komunikate paaiškintas BPSF kūrimo tikslas, galimas jų dydis ir fondų kūrimo sąlygos.

2.3 Europos Komisijos tikslas – pateikti ES požiūrį į BPSF ir galiausiai, kaip labai pageidaujamą sprendimą, įkurti visos ES bankų problemų sprendimo fondą. Tačiau Komisija mano, kad **nesant integruotos ES priežiūros ir krizių valdymo sistemos** būtų itin sunku pradėti kurti visos ES bankų problemų sprendimo fondą. **Dėl šios priežasties manoma, kad tinkamas pirmas žingsnis būtų sukurti sistemą, pagrįstą suderintu nacionalinių *ex-ante* bankų problemų sprendimo fondų (BPSF) tinklu, susietu su koordinuoto nacionalinio krizių valdymo priemonėmis.**

2.4 EESRK palankiai vertina visus pasiūlymus, kuriais siekiama stiprinti finansų sektorių ir užkirsti kelią krizėms ateityje, ir, esant šioms aplinkybėms, **iš esmės** pritaria komunikate (COM(2010) 254 galutinis) išdėstytoms Komisijos iniciatyvoms bei rekomendacijoms dėl ES požiūrio į BPSF, tačiau taip pat turi tam tikrų abejonių. EESRK suvokia, kad šiuo metu kai kurioms valstybėms narėms vienos iniciatyvos gali būti nepritaikomos arba nepriimtinos, o kitas iniciatyvas dar reikia papildomai apsvarstyti, išanalizuoti ir patikslinti.

2.5 Naujosios krizių valdymo ir prevencijos sistemos tikslas – užtikrinti, kad, atsiradus rimtiems bankų veiklos sutrikimams, valstybės narės turėtų bendras koordinuotai naudojamas prie-

mones, padedančias apsaugoti platesnę finansų sistemą, išvengti mokesčių mokėtojams tenkančių išlaidų ir užtikrinti vienodas sąlygas. Tikimasi, jog šios **bendros bankų problemų sprendimo priemonės** užtikrins, kad metodiškas veiklos nutraukimas būtų **tikėtina bet kokio banko, nepaisant jo dydžio ar struktūros**, galimybė. Čia yra svarbi **dydžio sąvoka**. Nors iš esmės metodiškas sutrikusios veiklos nutraukimas turi būti garantuojamas visais atvejais, svarbu apibrėžti „rimtą“ arba „**didelio masto**“ veiklos sutrikimą. **Labai didelės ir sudėtingos finansų įstaigos** (t. y. tarptautinės grupės, nebūtinai vien tik Europos ar įsisteigusios Europoje) gali kelti sunkumų. Didensio masto veiklos sutrikimams gali prireikti kitokių priemonių, tarp kurių gali būti teisės subjekto išsaugojimas ir veiklos tęstinumo užtikrinimas vykdant reorganizaciją, nurašant skolas, sumažinant akcininkų skaičių arba jų atsisakant. Kaip vienos iš paketo priemonių gali prireikti ir papildomo finansavimo iš fondo.

2.6 2010 m. spalio 20 d. Komisija priėmė veiksmų planą, kuriame nustatė ES krizių valdymo sistemos tvarkaraštį, konkrečias priemones ir planus. 2011 m. pavasarį ketinama pateikti atitinkamus teisės aktų pasiūlymus dėl krizių valdymo ir dėl bankų problemų sprendimo fondų. Šiuo metu mes galime pasidalyti tik kai kuriais išankstiniais lūkesčiais ir pastabomis. Jei bus priimta direktyva, joje turės būti nustatyta **įsigaliojimo data**. Atsižvelgiant į aplinkybes ir į Komisijos pažadą iki 2011 m. pavasario patvirtinti atitinkamus teisės aktų pasiūlymus, galima pagrįstai spėti, kad geriausiu atveju tai bus 2013–2014 m. Bet kuriam naujam fondui prireiktų laiko numatytam dydžiui pasiekti, tačiau, kadangi šis fondas bus susijęs su *ex post* ir *ex ante* finansavimu, teoriškai jis galėtų pradėti veiklą tuomet, kai valstybėse narėse įsigaliojotų teisės aktai. Tačiau turime nepamiršti, kad kai kurios valstybės narės pareiškė artimiausiu metu neplanuojančios įvesti bankams taikomų mokesčių, nes jų bankų sektoriai nuo krizės smarkiai nenukentėjo ir vis dar yra stabilūs. Todėl BPSF turi būti vertinami kaip **priemonė finansų krizei įveikti vidutinės trukmės ir ilgalaikėje perspektyvoje.**

3. Konkrečios pastabos

3.1 Požiūris į bankų problemų sprendimo fondus

3.1.1 EESRK pritaria Komisijos požiūriui, kuriuo remiantis siūloma pirmiausia sukurti suderintą nacionalinių BPSF tinklą, susietą su koordinuoto nacionalinio krizių valdymo priemonėmis. Tačiau jis taip pat rekomenduoja fondų tinklą kurti **laipsniškai, atidžiai apsvarstant konkrečius kiekvienos valstybės narės ypatumus**. Vokietija ir Švedija pradėjo kurti savo fondus, kuriuose lėšos bus kaupiamos iš mokesčių ir (arba) įmokų. **Kiekviena valstybė narė turi savo metodą ir taisykles fondui kurti ir šiuo metu EESRK negali pasiūlyti, kurioms taisyklėms reikėtų teikti pirmenybę.**

3.1.2 Atsižvelgdamas į tai, kad kai kuriose šalyse jau įvedamos konkrečiai šaliai pritaikytos bankų rinkliavos, mokesčiai ir sistemos, EESRK mano, kad, siekiant išvengti ES finansų sektoriaus konkurencijos iškreipimo, **visų pirma turi būti apsvarstyti tam tikri bendri pagrindiniai mokesčių rinkimo principai ir kriterijai** ir dėl jų susitarta. EESRK pritaria laipsniškam požiūriui, kurio laikantis galima atskirti trumpojo ir vidutinės trukmės laikotarpio tikslus ⁽¹⁾. Trumpuoju laikotarpiu valstybės narės turėtų susitarti dėl pagrindo, kuriuo remiantis nustatomas mokestis, dėl mokesčio tarifo ir jo taikymo srities, paliekant šiek tiek lankstumo, susijusio su vykstančiais reguliavimo sistemos pokyčiais ir didesnio suderinimo siekiu. Paskui būtų galima svarstyti paprasto ir adekvataus mokesčio laipsnišką įvedimą, vėliau įvesti labiau suderintą bankams taikomą mokesčių sistemą ir BPSF.

3.1.3 EESRK mano, kad laipsniškas požiūris yra tinkamesnis ir praktiškesnis, nes jis suteikia galimybę atsižvelgti į finansų krizės poveikio atskiroms valstybėms narėms skirtumus ir į jų krizės padarinių šalinimo ypatumus:

— atskirose valstybėse narėse krizė prasidėjo skirtingu metu, skyrėsi krizės poveikis ir jo mastas. Valstybės narės krizę įveikia arba ją įveiks skirtingu metu, skirsis ir laikas, kada jos galės įkurti savo BPSF;

— kai kurių valstybių narių finansų sektorius nuo finansų krizės smarkiai nenukentėjo, jos nesikreipė dėl pagalbos. Tačiau pasaulinė finansų ir ekonomikos krizė padarė poveikio jų realiajai ekonomikai, nors ir ne tuo pačiu metu. Kad ir koks tvirtas bebūtų, jų bankų sektorius vis dėlto stengiasi išvengti bet kokių krizės padarinių, tuo labiau kad iš jo tikimasi pagalbos ekonomikai gaivinti. Tuo metu, kai dauguma valstybių narių yra pasirengusios kurti BPSF, šios šalys gali nenorėti to daryti dar ir dėl to, kad kai kurios iš jų turi indėlių garantijų fondus (IGF), kurių taikymo sritis yra platesnė nei indėlių garantijų sistemų (IGS) ir kurie vykdo kai kurias bankų problemų sprendimo funkcijas.

3.1.4 EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą patyrinėti „galimą IGS ir bankų problemų sprendimo fondų sąsają“, išreikštą komunikate (COM (2010) 579 galutinis). Komitetas mano, kad jeigu būtų išplėstas pagrindas, kuriuo remiantis šiuo metu finansuojami IGF, indėlių garantijų ir bankų problemų sprendimo funkcijas galėtų atlikti vienas fondas, nesilpnindamas IGS ir jos fondų pajėgumo užtikrinti savo indėlininkų apsaugą. Šią galimybę apsvarstyti turėtų ypač tos valstybės narės, kurių IGF turi tam tikras prevencines ir bankų problemų sprendimo funkcijas, nes abi sritys sujungiamos į vieną išplėstą fondą.

⁽¹⁾ Žr. Ekonomikos ir finansų komiteto *ad hoc* krizių valdymo darbo grupę, 2010 m. rugsėjo 17 d.

3.1.5 EESRK supranta Komisijos argumentus, kuriais pasiskaidoma už visos ES bankų problemų sprendimo fondo kūrimą, taip pat ir jos nerimavimą dėl tokio fondo kūrimo sunkumų ir mano, kad šiuo metu jį kurti yra per anksti ir kad jis neatitiktų savo paskirties. Atsižvelgdamas į praeityje ir pastaruoju metu įgytą patirtį, EESRK abejoja, ar vieno ES bankų problemų sprendimo fondo darbas būtų veiksmingas.

3.2 BPSF finansavimas: mokestis

3.2.1 Komisija laikosi nuomonės, kad BPSF turėtų būti finansuojami iš bankų mokamų įmokų ar mokesčių. 2010 m. birželio 17 d. Europos Vadovų Taryba pasiekė susitarimą, kad bankams taikomi mokesčiai turėtų būti patikimos bankų problemų sprendimo sistemos ⁽²⁾ dalis ir kad tai turėtų būti vienas iš jų įvedimą remiančių principų.

3.2.1.1 Nors Komisija aiškina, kad pirminis tokio mokesčio tikslas – priversti bankus padėti dengti krizės išlaidas, švelninti sistemine riziką, riboti konkurencijos iškreipimą ir kaupti lėšas patikimai bankų problemų sprendimo sistemai, ji nepateikia aiškaus šio mokesčio apibrėžimo. Ekonomikos ir finansų komiteto dokumente ⁽³⁾ terminas „mokestis“ apibrėžtas kaip finansų įstaigoms taikomas finansinis įpareigojimas (įmoka ar mokestinė rinkliava) siekiant jas priversti padėti dengti finansų krizės išlaidas: mokestis laikomas įmoka, kai jis mokamas į atskirą nuo biudžeto fondą, o mokestine rinkliava – kai patenka į valstybės biudžetą. EESRK tikisi, kad Komisija pateiks aiškų termino „mokestis“ apibrėžimą.

3.2.2 EESRK mano, kad mokesčio pagrindo ir mokesčio tarifo kriterijai bus viena didžiausių kliūčių bendram susitarimui pasiekti, ir yra įsitikinęs, kad pirmiausia reikėtų susitarti dėl keleto pagrindinių principų. EESRK pritaria Komisijos požiūriui, kad mokesčio pagrindas turėtų atitikti komunikato 8 puslapyje išvardytus principus. Reikia pripažinti, kad nacionaliniai finansų sektoriai skiriasi **savo dydžiu, valdymo sistema, priežiūros veiksmingumu ir rizikos lygiu**. Remiantis šiais skirtumais, iš pradžių valstybėms narėms būtų galima leisti lanksčiai pasirinkti skirtingą mokesčio pagrindą, tačiau vėliau mokesčio pagrindas turėtų būti suderintas.

3.2.3 Komunikate laikomasi nuomonės, kad įmokos ir (arba) mokesčiai galėtų būti grindžiami trimis dalykais: bankų turtu, bankų įsipareigojimais ir bankų pelnu bei premijomis. Kadangi su balansu susijęs turtas ir įsipareigojimai labiau nei kiti rodikliai tinka bankų rizikos laipsniui įvertinti, EESRK laikosi nuomonės, kad bankų pelnas ir premijos mažiau tinka kaip bankų įmokų pagrindas. Pirmi du mokesčių pagrindai turi ir privalumų, ir trūkumų, todėl galbūt vertėtų derinti juos abu.

⁽²⁾ Europos Komisija, Vidaus rinkos ir paslaugų GD, Komisijos tarnybų neoficialus dokumentas dėl bankų mokesčių, pateiktas svarstyti EFK posėdyje 2010 m. rugpjūčio 31 d., p. 4.

⁽³⁾ Ekonomikos ir finansų komitetas, *ad hoc* krizių valdymo darbo grupė.

3.2.3.1 **Bankų turtas yra patikimas jų rizikos rodiklis.** Jis parodo tikimybę, kad bankas nevykdys įsipareigojimų, ir sumą, kurios gali prireikti banko problemoms išspręsti. TVF siūlymu ⁽⁴⁾, pagal riziką įvertintas banko turtas taip pat galėtų būti tinkamas mokesčių pagrindas, nes jis turi tą privalumą, kad gali būti palyginamas tarptautiniu mastu, atsižvelgiant į plačiai pripažintus Bazelio kapitalo reikalavimus. Kita vertus, kadangi bankų turtui yra taikomi pagal riziką įvertinti kapitalo reikalavimai, jais grindžiamu mokesčiu būtų dubliuojamas Bazelio komiteto nustatytų kapitalo reikalavimų poveikis.

3.2.3.2 **EESRK mano, kad bankų įsipareigojimai**, išskyrus garantuotus indėlius ir bankų kapitalą (pvz., pirmojo lygio bankų kapitalą) ir įskaitant kai kuriuos su balansu nesusijusius elementus, ko gero, yra tinkamiausias bankams taikomų įmokų ir (arba) mokesčių pagrindas ⁽⁵⁾. Jie yra patikimas rodiklis tų išlaidų, kurias gali prireikti dengti iškilus būtinybei spręsti banko problemas, jie yra paprasti, ir, nors neatmestina tam tikro dubliavimo galimybė, šiuo atveju dubliavimas būtų mažesnis nei taikant turtu grindžiamą požiūrį ⁽⁶⁾. Taip pat būtų galima neįtraukti ir kitų įsipareigojimų: subordinuotųjų skolų, vyriausybės garantuotų skolų ir įmonių grupės viduje vykdomų skolinto kapitalo sandorių. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad valstybės narės jau įvedė konkrečiai pritaikytas mokesčių sistemas, kurių mokesčių pagrindai labai skiriasi, būtų tikslingiau laikytis pradinio visais įsipareigojimais ir jų ankstesniu kokybės įvertinimu pagrįsto suderinto požiūrio.

3.2.4 EESRK pritaria komunikate (COM(2010) 579 galutinis) išreikštam Komisijos požiūriui, kad kiekvienas BPSF turėtų gauti įmokas iš įstaigų, licencijuotų toje pačioje valstybėje narėje, ir iš jų filialų kitose valstybėse narėse. Tuomet dukterinėms įmonėms būtų taikomi priimančiosios valstybės narės mokesčiai, o filialams – kilmės valstybės narės mokesčiai. Jei visos valstybės narės finansų įstaigoms taikomus mokesčius rinks vadovaudamosi šiais principais, būtų galima išvengti dvigubo apmokestinimo ir konkurencijos iškreipimo pavojaus.

3.2.5 **EESRK primygtinai reikalauja, kad būtų atidžiai apsvaistytas mokesčio įvedimo laikas, atsižvelgiant į sunkumus, kurios šiuo metu patiria bankai ir ekonomika.** Po sunkaus finansų krizės laikotarpio bankai paprastai nėra linkę rizikuoti ir keletą metų nenoriai teikia paskolas, nors visos nacionalinės ir tarptautinės institucijos juos skatina padėti gaivinti ekonomiką. Kartu bankai turi prisiimti naujų kapitalo ir

⁽⁴⁾ TVF, Tinkamas ir svarus finansų sektoriaus indėlis, galutinė ataskaita, pateikta G20, 2010 m. birželio mėn., p. 17.

⁽⁵⁾ TVF teikia pirmenybę didelei grupei įsipareigojimų, įskaitant kai kuriuos su balansu nesusijusius elementus, išskyrus kapitalo ir apdraustus įsipareigojimus. Komisija neoficialiame rugpjūčio 20 d. dokumente taip pat pritarė rinkos įsipareigojimais grindžiamam požiūriui. Keturios valstybės narės jau patvirtino diferencijuotais įsipareigojimais grindžiamą požiūrį.

⁽⁶⁾ Bazelio komitetas siūlo prižiūrėti bankų prisiimamą likvidumo ir reorganizavimo riziką.

likvidumo reikalavimų išlaidas. Pagal EESRK rekomenduojamo vertinimo 1.4 punktą finansų įstaigoms galėtų būti nustatytas tinkamas pereinamasis laikotarpis, kad jos galėtų sustiprinti savo kapitalo pagrindą, prisitaikyti prie naujos reguliavimo tvarkos ir finansuoti realiąją ekonomiką. Vidutinės trukmės laikotarpiu gali prireikti tam tikro mokesčio tarifo koregavimo, atsižvelgiant į bet kuriuos būsimus reguliavimo pokyčius ir į ES bankų problemų sprendimo sistemos plėtrą.

3.3 BPSF mastas ir dydis

3.3.1 **BPSF mastas ir dydis priklauso nuo to, kaip Komisija apibrėš fondų uždavinių finansuoti metodiską sunkumų patiriančių finansų įmonių, įskaitant bankus, problemų sprendimą.** EESRK pritaria Komisijos požiūriui, kad fondo lėšos turėtų būti skiriamos bankų problemoms spręsti, bet reikėtų aiškiai atmesti galimybę šias fondų lėšas naudoti įstaigoms gelbėti. Tačiau EESRK mano, jog yra nepriimtina, kad Komisijos surašytoje krizių sprendimo sistemoje **pagrindinis dėmesys skiriamas bankų sektoriui**, kadangi investuotojams gali būti pavojingos visos didelę riziką prisiimančios finansų įstaigos. EESRK rekomenduoja krizių sprendimo sistemą ⁽⁷⁾ taikyti **visiems** bankams ir **visoms prižiūrimoms finansų įstaigoms** (išskyrus draudimo bendroves, kurioms šiuo metu rengiama atskira sistema). To reikia siekiant užtikrinti vienodas sąlygas ir išvengti klaidingo formavimo tokios viešosios nuomonės, kad dėl krizės kalta tik viena finansų bendrijos dalis.

3.3.2 Komunikate dar nėra nurodyta, koks turėtų būti fondų dydis, tačiau nustatyta, kad finansų sektorius turėtų prisiimti visas problemų sprendimo išlaidas, prireikus taikant *ex post* finansavimo priemones. Sunkiausia bus nuspręsti, kaip kiekvienai šaliai **apskaičiuoti tinkamą siektiną dydį**. Čia išvelgiame dvi problemas. Viena problema yra ta, kad **silpniausias sistemos reikalaus atitinkamai didžiausių įmokų**, taip sukeldamos nuogąstavimus dėl vienodų sąlygų užtikrinimo. Kita problema – apskaičiavimui pasirinktas laikotarpis: **siektinas dydis apskaičiuojamas ir pagal dabartinę, ir pagal numatomą padėtį**. Kol bus pasiektas reikiamas dydis, padėtis jau gali būti gerokai pasikeitusi, todėl reikės koreguoti ir siektiną dydį, ir įmokas. Taisyklėse turėtų būti atsižvelgta į **galimus pirminių sąlygų ir skaičiavimų pokyčius**. Be to, kadangi ciklo metu rizika kinta, mokesčio tarifas turėtų būti koreguojamas taip, kad finansų sistema būtų mažiau priklausoma nuo ciklų.

⁽⁷⁾ Komunikate (COM(2010) 579 galutinis) Komisija žada taikyti ES krizių valdymo sistemą visoms finansų sektoriaus kredito įstaigoms ir kai kurioms investicinėms įmonėms, tačiau nepateikia aiškios investicinių įmonių apibrėžties. EESRK mano, kad problemų sprendimo sistemą reikėtų taikyti visoms prižiūrimoms finansų įstaigoms.

3.4 BPSF nepriklausomumas ir valdymas

3.4.1 EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad BPSF turėtų būti atskirti nuo nacionalinio biudžeto. EESRK sutinka, kad, esant funkciniam jų nepriklausomumui nuo vyriausybės, būtų užtikrintas jų naudojimas tik bankų problemų sprendimo priemonėms finansuoti. Tačiau valstybės narės šiuo metu laikosi dviejų skirtingų požiūrių į iš finansų sektoriaus surinktų lėšų skirstymą. Kai kurios valstybės narės, pavyzdžiui, Vokietija, Belgija ir Švedija, vadovaujasi principu, kad turėtų būti nustatytas aiškus ryšys tarp bankų problemų sprendimo mechanizmo aspektų: lėšų įmokėjimo ir jų išmokėjimo. Kitos valstybės narės sutinka, kad iš mokesčio sukauptos lėšos patektų į bendrą biudžetą, kadangi nesiekama jokios aiškos sąsajos su finansų sektoriaus problemų sprendimo sistema. Tvarka, kuri leidžia tikėtis, kad tos finansų įstaigos galėtų gauti valstybės pagalbą, kelia grėsmę siūlomos sistemos tikslui metodiškai spręsti sunkumų patiriančių finansų įmonių problemas, tačiau jų negelbėti už mokesčių mokėtojų pinigais. EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad, sukūrus specialius bankų problemų sprendimo fondus, gali sumažėti finansų sektoriaus priklausomybė nuo valstybės lėšų ir susilpnėti moralinės rizikos problema, susijusi su finansų įstaigomis, kurios laikomos pernelyg didelėmis, kad žlugtų. EESRK laikosi nuomonės, kad

kaip ir indėlių garantijų fondų atveju, iš mokesčio surinktas lėšas turėtų kontroliuoti ir valdyti kitos nei už fiskalinius reikalus atsakingos institucijos, t. y. tos, kurios turi užtikrinti finansinio stabilumo sistemos valdymą.

3.4.2 Prieš priimant galutinį sprendimą dėl BPSF valdymo būtina aiškiai atsakyti į šiuos klausimus:

- Ar fondas prisideda prie rizikos ribojimo reguliavimo? arba
- Ar jis sumanytas kaip fiskalinė priemonė, skirta tam, kad finansų sektorius prisidėtų prie išleistų viešųjų lėšų susigrąžinimo? arba
- Ar tai tik fiskalinis žingsnis, kuriuo siekiama kurti skaidresnę rinką kovojant su finansinėmis spekuliacijomis?

Jei Komisija BPSF laiko parafiskaline priemone ir finansinio stabilumo sistemos sudedamąja dalimi, ji turėtų užtikrinti, kad tai būtų tinkamai suprasta, nes teisingai valdyti BPSF galima tik aiškiai žinant, koks yra jo pobūdis.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Europos centriniam bankui „Finansinių paslaugų reguliavimas siekiant užtikrinti tvarų augimą“

(COM(2010) 301 galutinis)

(2011/C 107/04)

Pranešėjas **Edgardo Maria IOZIA**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. birželio 2 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Europos centriniam bankui „Finansinių paslaugų reguliavimas siekiant užtikrinti tvarų augimą“

COM(2010) 301 galutinis.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 1 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 164 nariams balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 „Bankininkystės sektoriaus priežiūros srityje turi būti padaryta daug daugiau. Gali būti nustatytos pačios geriausios taisyklės pasaulyje, tačiau jeigu jų įgyvendinimas nebus prižiūrimas, jos bus visiškai nenaudingos“⁽¹⁾.

1.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) teigiamai vertina Komisijos komunikatą ir mano, kad naujas finansų rinkų reguliavimas yra būtina priemonė, be kurios neįmanomas ekonomikos tvarumo atkūrimas.

1.3 EESRK pažymi, kad šioms problemoms laipsniškai skiriama vis mažiau dėmesio, o skirtingos valstybės nevienodai suvokia siūlomų skubių veiksmų įgyvendinimo poreikį ir nebe-laiko jų bendru prioritetu.

1.4 EESRK pakartoja ir pabrėžia, kad svarbu dėti daugiau pastangų ir pasiekti tarptautinį susitarimą, tačiau mano, jog iš esmės svarbu ir būtina, kad Europos institucijų inicijuotas procesas būtų baigtas greitai ir sėkmingai, nelaukiant tarptautinių susitarimų, nes jie – kaip deja ir vėl neseniai įsitikinome – bus pasiekti dar labai negreitai.

1.5 EESRK teigiamai vertina siūlomas priemones ir laukia tų, kurios dar nėra baigtos rengti ir dėl kurių jis vėliau pateiks savo nuomonę, pavyzdžiui, numatomo Finansinių priemonių rinkų direktyvos persvarstymo, kuris yra svarbus siekiant užtikrinanti rinkų patikimumą ir skaidrumą, taip pat investuotojų pasitikėjimą.

1.6 EESRK remia šioje srityje Komisijos atliekamą darbą, kad būtų baigtas teisėkūros procesas. Komisija galėtų pavesti EESRK nacionaliniu lygmeniu propaguoti svarstomus pasiūlymus ir naujų reglamentų projektus socialinėse ir ekonominėse organizacijose ir finansinių paslaugų naudotojų ir vartotojų asociacijose.

1.7 Jungtinės Amerikos Valstijos, paskelbusios Dodd Frank aktą, t. y. JAV finansų rinkų reguliavimo įstatymą, šioje srityje suteikė didžiulį impulsą ir sukūrė prielaidą didesnei konvergencijai pasaulio mastu. Šiame įstatyme daugeliui klausimų nustatoma tik bendras reguliavimo pagrindas, o galutinių taisyklių suformulavimas pavedamas kompetentingoms institucijoms arba numatomas vėlesniuose detaliuose teisės aktuose. Vienok Europos Komisija jau šiame etape atskiras nuostatas išdėstė išsamiai. Galų gale abu šie metodai turėtų leisti pasiekti tuos pačius tikslus.

1.8 EESRK palankiai vertina kai kuriuos JAV teisės akte numatytus novatoriškus sprendimus ir siūlo Komisijai išsamiai iširti pasiūlymą sukurti Finansinių paslaugų vartotojų apsaugos instituciją. Vis dėlto EESRK mano, kad reikėtų apsvarstyti, ar ši institucija neturėtų užimti labiau nepriklausomos pozicijos.

1.9 Įdomu būtų įvertinti ir kitoje Atlanto pusėje priimtus sprendimus, kaip elgtis su bendrovėmis, laikomomis pernelyg didelėmis, kad žlugtų, kurios rizikos valdymo srityje linkusios elgtis mažiau atsakingai. EESRK prašo Komisijos atidžiai apsvarstyti galimybę priimti panašias priemones, kurios būtų griežtos ir veiktų kaip atgrasymo priemonės, užkertančios kelią kai kurių finansų įstaigų valdytojų neapgalvotam ir itin rizikingam elgesiui, ir kurios gali būti naudingos siekiant užtikrinti geresnį finansų įstaigų rizikos valdymą.

⁽¹⁾ D. Strauss-Kahn, Agadiras, 2010 m. lapkričio 1 d.

1.10 Visas reguliavimo sistemos atnaujinimo procesas turėtų būti baigtas iki 2011 m. ir pradėtų veikti nuo 2013 m. Tai bus įmanoma tik su sąlyga, kad neiškils daugiau problemų ir visi laikysis nustatyto tvarkaraščio. Tačiau EESRK yra susirūpinęs ir labai abejoja, kad taip ir bus. Komisija turėtų paprašyti Europos Parlamento ir Tarybos *sparčiau* atlikti visus veiksmus, susijusius su finansų rinkų reguliavimu. Finansų krizė prasidėjo 2007 m. ir jau tada buvo aiškūs poreikis rimtai imtis rinkų reguliavimo klausimo. Nuo tada buvo prarasta daugiau nei du tūkstančiai milijardų JAV dolerių, bankrutavo daug įmonių ir buvo panaikinta ne mažiau kaip trisdešimt milijonų darbo vietų ir, pasak TVF direktoriaus, ateityje nusimato jų prarasti dar 400 000 000. Vien tik finansų sektoriuje visame pasaulyje darbo neteko ne mažiau kaip 500 000 žmonių. Kiti jo netenka dabar arba neteks ateityje.

1.11 EESRK ragina priimti griežtus, visapusiškus, veiksmingus ir pusiausvyrą išlaikančius teisės aktus. Kad būtų išvengta neigiamų padarinių, EESRK rekomenduoja atlikti išsamų kumulytinių reguliavimo iniciatyvų tyrimą dėl būtinų priemonių, skirtų finansų sistemai ir kapitalo rinkai. Stabili ir veiksminga sistema turi skatinti finansinį stabilumą ir realiosios ekonomikos likvidumą.

1.12 Pilietinė visuomenė Europos ir nacionaliniu lygmeniu turi ir toliau daryti spaudimą atsakingoms institucijoms ir valdžios organams, kad jie finansų srityje sparčiai priimtų naujas taisykles. Komisija galėtų pavesti EESRK imtis iniciatyvos valstybėse narėse skleisti informaciją, kad būtina skubiai priimti kompleksinius sprendimus dėl finansų rinkų reguliavimo ir teritoriniuose vienetuose įgyvendinti visuomenines iniciatyvas, įtraukiant socialinius partnerius, ūkio subjektus ir finansinių paslaugų naudotojų ir vartotojų asociacijas.

2. Komisijos komunikatas

2.1 Komunikate „Finansinių paslaugų reguliavimas siekiant užtikrinti tvarų augimą“ Komisija pristato pasiektus tikslus ir būsimų teisėkūros iniciatyvų planą, pagrįstą keturiais pagrindiniais principais, kuriais grindžiamas Komisijos darbas: didesnio skaidrumo, veiksmingos priežiūros ir teisės aktų vykdymo užtikrinimo, didesnio atsparumo bei finansinio stabilumo ir didesnės atsakomybės ir vartotojų apsaugos.

2.2 „Saugesnė, patikimesnė, skaidresnė ir atsakingesnė finansų sistema, veikianti ekonomikos ir visos visuomenės naudai ir galinti finansuoti realiąją ekonomiką, yra būtina tvaraus augimo prielaida. Ji iš esmės papildo pastangas, kurių imasi Europa, siekdama konsoliduoti viešuosius finansus ir imtis struktūrinių reformų, kurios ateityje užtikrintų aktyvią ekonominę veiklą.“ Tai yra pagrindiniai Komisijos teisėkūros darbo principai.

2.3 Šiame dokumente Komisija apžvelgia įvairius etapus, kuriais įgyvendinant nuo 2008 m. rugsėjo mėn. prasidėjusios didžiosios krizės galiausiai buvo sukurta nauja ir nuosekli reguliavimo sistema.

2.4 Dar 2008 m. lapkričio mėn. buvo įsteigta Jacques de Larosière vadovaujama grupė ir imtasi keletu skubių iniciatyvų, pavyzdžiui, Kapitalo poreikių direktyvos ir Indėlių garantijų sistemos direktyvos persvarstymo. Be to, buvo priimtas reglamentas dėl kredito reitingų agentūrų ir pateiktos dvi rekomendacijos dėl atlyginimų nustatymo principų.

2.5 Gavusi minėtos grupės ataskaitoje išdėstytas rekomendacijas, Komisija priėmė keletą pasiūlymų. Daugelį jų šiuo metu svarsto Sąjungos politiką formuojančios institucijos, Taryba ir Parlamentas.

2.6 Komisija pageidauja nuoseklių teisės aktų leidybos veiksmų, kad visos siūlomos teisinės nuostatos būtų į priimtos ir perkeltos į nacionalinę teisės iki 2013 m. pabaigos.

3. EESRK pastabos

3.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) išdėstė savo poziciją dėl Komisijos ketinamų priimti teisinių nuostatų daugelyje Komiteto nuomonių, visų pirma nuomonėje dėl Jacques de Larosière grupės rekomendacijų rinkinio ir kitose nuomonėse dėl atskirų teisinių nuostatų.

3.2 Į daugelį Komiteto pasiūlymų ir pastabų įvairiais klausimais buvo atsižvelgta, todėl galutiniai rezultatai atrodo tinkami ir pakankami. Tačiau kyla klausimas, ar visa tai padės atkurti pasitikėjimą rinkomis ir priežiūros institucijomis, taip pat ir valstybinėmis institucijomis, kurios praityje tam tikru mastu rėmė ultraliberalų modelį, nes tikėjo rinkos savireguliacija? Rinkos savireguliacija pasitikėjo ne tik dauguma valstybių narių, bet ir kai kurie aukšti Europos Komisijos pareigūnai. Rinkoms būdingas polinkis svyruoti tarp neracionalaus rizikos vengimo ir beatodairiško rizikavimo. Aprobti šiuos svyravimus nesužlugdant rinkų – sunki užduotis.

3.3 Šiame komunikate Komisija netiesiogiai pripažįsta praeities klaidas, į kurias EESRK nedelsdamas buvo atkreipęs dėmesį. Jame nustatomas tvirtas ir išsamus veiksmų planas rinkų priežiūros, stabilumo ir skaidrumo reguliavimo sistemai pertvarkyti. Tai svarbus darbas ir Komitetas nedvejodamas pripažįsta iki šiol atlikto darbo kokybę.

3.4 Europos Parlamentas labai padėjo sustiprinti ir patobulinti siūlomus teisės aktų projektus ir tam tikrais atvejais pritarė tiems patiems pakeitimams, kuriuos nurodė Komitetas, todėl priimti reglamentai ir direktyvos atrodo yra veiksmingi ir nuoseklūs.

3.5 Vis dėlto įgyvendinimo etape iškyla tam tikrų problemų. Pavyzdžiui, sukūrus Europos draudimo ir profesinių pensijų instituciją (EDPPI), kuri prižiūri draudimo rinką ir pensijų fondus, gyvybiškai svarbu pripažinti ir apsaugoti šių dviejų sektorių specifiką, ypač būtina, kad papildomų pensijų sektoriui būtų garantuotas toks pats statusas, koks suteikiamas draudimo sektoriui.

3.6 Taryba, visų nuostabai, suvaidino ne tokį teigiamą vaidmenį ir privertė Komisiją persvarstyti kai kuriuos gerus pasiūlymus, pavyzdžiui, dėl priežiūros institucijos. Parlamento ir Komisijos pastangomis pasiektas kompromisas buvo geras, tačiau šį darbą buvo galima padaryti geriau ir anksčiau, jei nebūtų buvę vetuotos kai kurios nuostatos.

3.7 Vis dėlto ar viskas, ką reikėjo padaryti, buvo padaryta ir ar tinkamu laiku?

3.8 Jungtinės Amerikos Valstijos, 2010 m. liepos 21 d. priėmusios Dodd Frank aktą ⁽²⁾, kompleksiščiau ir sparčiau reagavo į poreikį reguliuoti ir apsaugoti patį silpniausią rinkos segmentą – vartotojus. Savaimė aišku, reikia atsižvelgti į tai, kad sprendimų priėmimo procesas Europoje yra lėtesnis ir kad Europos teisinėse nuostatose išsamiai nagrinėjami atskiri aspektai, o JAV įstatymas sudaro pagrindą, kuriuo remiantis bus priimami išsamesni teisės aktai ir taisyklės. Svarbu, kad šie procesai vyktų išlaikant pusiausvyrą ir tą patį tempą siekiant parengti naują ir organišką reguliavimo sistemą.

3.9 Nagrinėdamas Komisijos pasiūlymus, EESRK ketina palyginti du veiklos metodus, įvertinti įvairius konkrečių klausimų sprendimus ir apsvaistyti, ar tam tikrais atvejais būtų tikslinga į mūsų teisės aktus įtraukti kai kurias kitoje Atlanto pusėje priimtas priemones.

3.10 Viena iš tokių priemonių, kurią verta apsvaistyti – tai federalinė vartotojų apsaugos institucija (Vartotojų finansinių interesų apsaugos biuras). EESRK prašo Komisijos išsamiai ištirti galimybę Europos teisinėje sistemoje įsteigti panašią instituciją.

3.10.1 JAV institucija, kurią numatyta įkurti, priklausys Federalinei rezervų sistemai. Jai suteikti dideli įgaliojimai, apimantys daugelį funkcijų, kurias pagal vartotojų apsaugos teisės aktus anksčiau vykdė kiti reguliuotojai. Institucija turės išskirtinę galią prižiūrėti teisės aktus, susijusius su tarpininkų, kurių turto vertė viršija 10 milijardų JAV dolerių, vykdoma veikla, ir jos įgaliojimai bus suderinti su kitų priežiūros institucijų, stebinčių mažiau nei 10 milijardų JAV dolerių vertės turto disponuojančių tarpininkų veiklą, įgaliojimais.

3.10.2 EESRK mano, kad visų pirma reikėtų išnagrinėti šiuos klausimus:

— JAV įsteigtas biuras priklauso Federalinei rezervų sistemai. Tai galima pateisinti būtinybe apriboti institucijos administracines sąnaudas, tačiau tai gali tam tikru mastu pakenkti

jos savarankiškumui ir nepriklausomumui. Todėl EESRK mano, kad reikia apsvaistyti, ar tokia institucija neturėtų užimti autonomiškesnės pozicijos.

- Tam tikromis aplinkybėmis institucijos įgaliojimai gali prieštarauti finansinių tarpininkų priežiūros institucijų įgaliojimams. Būtina *ex ante* nustatyti prioritetų hierarchiją, kuri padės spręsti bet kokius galimus ginčus turint omenyje, kad nors tarpininkų ir rinkų stabilumas yra pirminės svarbos klausimas, ne mažiau svarbi yra ir mažmeninių investuotojų apsauga. Investuotojo apsaugos užtikrinimo poreikio negali nusverti joks kitas principas. Ekonomikos augimas gali būti laikomas tvarių tik su sąlyga, kad sistemoje pagrindinė vieta skiriama pačių silpniausių asmenų poreikiams ir apsaugai.
- Svarbu pagrindinį dėmesį skirti finansinėms paslaugoms ir produktams, o ne tik finansų įstaigoms. Institucija privalo turėti savo jurisdikciją ir bet kuriuo metu imtis veiksmų, susijusių su visuomenei siūlomais finansiniais produktais, net ir tais atvejais, kai jų pagrindiniai tiekėjai nėra finansiniai tarpininkai, kuriems jau taikomos kitos priežiūros formos.

3.11 Kitas svarbus svarstyti aspektas – taisyklių rinkinys, kuriuo siekiama užkirsti kelią bendrovių, laikomų *pernelyg didelėmis, kad žlugtų*, polinkiui elgtis mažiau atsakingai. JAV įstatymų leidėjai pasirinko griežtus ir išvalgius sprendimus: galimybė imtis prevencinių veiksmų, išduoti nurodymus parduoti tam tikrą bendrovės turtą siekiant išvengti sisteminės rizikos, įpareigoti išformuoti konglomeratus, vykdančius skirtingo profilio veiklą arba pasiekusius tokį mastą, kad bet kokia intervencija tampa problematiška. Be to, numatyta, kad tos pačios priemonės taikomos ir kitose šalyse įsteigtiems filialams, taigi ir įsteigtiems ES.

3.11.1 Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) įsteigimas yra žingsnis šia kryptimi. Didelių grupių galios apribojimas yra pažangus dalykas daugeliu požiūrių. Tai ne tik sumažina sisteminę riziką, dėl kurios blogai valdomi bankai žlunga, bet ir padeda užtikrinti konkurenciją, kuri savo ruožtu leistų kontroliuoti palūkanų normas, todėl klientams būtų sudarytos geresnės galimybės gauti kreditą. Šios idėjos jau buvo iškeltos anksčiau ir tikriausiai teisės aktų leidėjai turėjo jas apsvaistyti išsamiau, ypač atsižvelgiant į „finansų“ verslo ypatumus, nes jis neturi fizinių apribojimų, būdingų kitoms gamybos formoms.

3.11.2 Nors dydis yra pirminės svarbos aspektas, reikia atsižvelgti į tai, kad tarpininko sisteminė svarba priklauso ne tik nuo jo dydžio, bet ir nuo sistemoje atliekamų funkcijų, nepakeičiamumo ir grupės tarpusavio sąveikos masto nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu. Kai kurie tarpininkai, nepaisant jų itin didelio dydžio, gali žlugti visi kartu, nes jiems kyla ta pati rizika.

⁽²⁾ Paskelbtas L. 111-203, H.R. 4173.

3.11.3 Finansų reguliavimo srityje EESRK pabrėžia poreikį laikytis subalansuoto požiūrio. EESRK pabrėžia didelę ilgalaikę griežtesnio finansų įstaigų reguliavimo naudą finansų stabilumo, ekonomikos augimo ir realiosios ekonomikos veiksmingumo požiūriu.

3.12 Naujajame JAV finansiniame teisės akte, be kita ko, numatytos šios priemonės: pažangi išankstinio perspėjimo sistema, taikoma didelės sisteminės rizikos atvejais, nebankinės sistemos reguliavimas, finansinio stabilumo tarybos įsteigimas, veiksmingi teisės aktai, reglamentuojantys kredito reitingų agentūras, nestandartinių priemonių skaidrumo ir patikimumo užtikrinimo būdai, įskaitant nebiržinės prekybos rinkas, turtu garantuotų vertybinių popierių garantijas ir rizikos draudimo fondus.

Europos Sąjunga visų pirma reagavo į krizę, o tada prisidėjo prie būtino tarptautinio koordinavimo, nes jis yra esminė sąlyga, užtikrinanti vienodas sąlygas tarptautiniu lygmeniu.

3.13 Turime savęs paklausti, ar skirtingų šalių valdžios institucijos apskritai imasi panašių, suderintų priemonių, nes viena iš pagrindinių išskylančių problemų – įvairių finansinių rinkų reguliavimo neatitikimai.

3.14 Europa turėtų stengtis daugiau nebeveluoti ir užbaigti savo reformų procesą, kuris turi būti perkeltas į nacionalinę teisę iki 2013 m., kad nebūtų kenkiama įmonėms ir Europos finansų sistemai, kurią tarptautiniai investuotojai vertina kaip neveiksmingai valdomą, nes padėtis valstybėse narėse labai skiriasi, o teisėkūros modelis yra neefektyvus.

3.15 Nepaisant visų Komisijos pastangų vienodai reglamentuoti bendrąją rinką, labai stiprūs ekonominiai ir politiniai interesai vis labiau trukdo sukurti veiksmingą, plataus užmojo Europos priežiūros sistemą.

3.16 EESRK visai neseniai pakartojo, kad reikia kuo skubiau stiprinti teisinę ir reguliavimo sistemą, ir remia šioje srityje Komisijos atliekamus darbus. Pilietinė visuomenė Europos ir nacionaliniu lygmeniu turi ir toliau daryti spaudimą atsakingoms institucijoms ir valdžios organams, kad jie sparčiai priimtų naujas taisykles finansų srityje. Komitetas turi atlikti išties svarbų vaidmenį ir tiek tiesiogiai, tiek pasitelkdamas savo narių organizacijas paskatinti rimtas ir argumentuotas diskusijas valstybėse narėse. Naujos tvarios ekonomikos, į darnų vystymąsi ir tvarų ekonomikos augimą orientuotų finansų rinkų ateitis labai

priklausys nuo finansų reguliavimo kokybės. Geresnis ir griežtesnis reguliavimas reikalingas, kad verslo etika vėl taptų rinkos veikėjų elgesio kelrode žvaigžde.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Komunikate nieko nerašoma apie suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą poveikio vertinimo procese ir priimtas priemones, tik nurodoma, kad tai buvo atlikta. Tačiau kas yra suinteresuotieji subjektai? Jeigu omenyje turima įprasta elektroninė konsultacija, kuri be abejonės sudomino šio sektoriaus specialistus ir kokias nors ekspertų grupes (kurias visada skiria finansų sistema), tačiau mažai sudomino darbuotojus ir vartotojus, tokiu atveju vis dar nėra pasiekta tikra pusiausvyra, apimanti įvairius interesus, kurie turėtų dalyvauti ankstyvajame reformų rengimo procese.

4.2 EESRK prašo Komisijos skirti daugiau dėmesio pilietinės visuomenės organizacijoms ir jų prasmingam įtraukimui į šį procesą. EESRK ragina Komisiją veiksmingiau naudoti savo išteklius, kad būtų užtikrintas geresnis visų ES valstybių narių demokratinių institucijų tarptautinis koordinavimas. Reikia rimtos ir tinkamai finansuojamos programos siekiant įtraukti Europos piliečius ir juos informuoti apie kai kuriuos sudėtingus, tačiau būtinus pokyčius.

4.3 Įvairių teisėkūros iniciatyvų kumuliatyvinis poveikis nėra aiškiai nurodytas, nes priemonės nėra įgyvendinamos tuo pačiu metu. Be to, kai kurių jų („Bazelis III“, būsimi tarptautiniai apskaitos standartai) imsis trečiosios šalys, pavyzdžiui, Bazelio komitetas ir TASV⁽³⁾.

4.4 EESRK ragina priimti griežtus, visapusiškus, veiksmingus ir pusiausvyrą išlaikančius teisės aktus. Kad būtų išvengta neigiamų padarinių, EESRK rekomenduoja atlikti išsamų kumuliatyviųjų reguliavimo iniciatyvų tyrimą dėl būtinų priemonių, skirtų finansų sistemai ir kapitalo rinkai. Stabili ir veiksminga sistema turi skatinti finansinį stabilumą ir realiosios ekonomikos likvidumą. Kompleksiškai persvarstydama rinkų reguliavimo vidinę architektūrą, Komisija turės imtis sudėtingos užduoties – rasti geresnę pusiausvyrą tarp rizikos ribojimo priemonių, didesnių kapitalo reikalavimų, geresnio rizikos padengimo bei klasifikavimo ir ekonomikos vystymosi. Šią užduotį ji turės atlikti dabartinėmis sąlygomis, kai finansų ir ekonomikos krizė dar labiau apsunkino biudžeto konsolidavimo priemonės.

4.5 EESRK ragina Komisiją dėti daug daugiau pastangų, kad su pagrindinių šalių, ypač didžiojo dvidešimtuko šalių, institucijomis būtų pasiektas bendras tikslas.

⁽³⁾ Tarptautinių apskaitos standartų valdyba.

4.6 Pasak Komisijos, iki kitų metų pabaigos turi būti apsvartyta ir priimta trisdešimt naujų teisės aktų pasiūlymų, tačiau jie dar neįtraukti į Parlamento darbotvarkę. EESRK yra labai susirūpinęs ir abejoja, ar programą bus galima iš tikrųjų įgyvendinti. Dvi kitos Europos Sąjungos Tarybai pirmininkausiančios šalys turės atlikti labai sudėtingą užduotį. Be to, savo funkcijų dar nepradėjo vykdyti Sąjungos prezidentas, kuris turėtų užtikrinti veiksmų tęstinumą ir veiksmingumą. Komisija turėtų paprašyti Europos Parlamento ir Tarybos sparčiau atlikti visus veiksmus, susijusius su finansų rinkų reguliavimu, kurių jau seniai laukiama.

4.7 EESRK yra pasirengęs paremti Komisiją šiame procese ir prisidėti prie geresnio reglamentavimo savo nuomonėmis ir nuolatinėmis tiesioginėmis konsultacijomis. Komisija galėtų pavesti EESRK imtis iniciatyvos valstybėse narėse skleisti infor-

maciją, kad būtina skubiai priimti kompleksinius sprendimus dėl finansų rinkų reguliavimo ir teritoriniuose vienetuose įgyvendinti visuomenines iniciatyvas, įtraukiant socialinius partnerius, ūkio subjektus ir finansinių paslaugų naudotojų ir vartotojų organizacijas. Kartu su nacionalinių ir tarptautinių ESRT tinklu EESRK gali būti labai naudingas siekiant teigiamų šio proceso rezultatų ir sutelkiant dėmesį į:

- šio klausimo aktualumą,
- Europos ir tarptautinio koordinavimo stiprinimą,
- Europos lygmeniu diskutuojamų pasiūlymų sklaidą,
- dalijimąsi savo paties patirtimi ir kompetencija.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2000/25/EB nuostatos dėl traktorių, pateiktų rinkai pagal lankstumo schemą

(COM(2010) 607 galutinis – 2010/0301 (COD))

(2011/C 107/05)

Vienintelis pranešėjas **Virgilio RANOCCHIARI**

Europos Parlamentas, 2010 m. lapkričio 10 d., ir Taryba, 2010 m. lapkričio 24 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2000/25/EB nuostatos dėl traktorių, pateiktų rinkai pagal lankstumo schemą

COM(2010) 607 galutinis – 2010/0301 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 1 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 144 nariams balsavus už ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) yra įsitikinęs, kad būtina mažinti žemės ūkio ir miškų ūkio traktoriuose sumontuotų variklių išmetamų teršalų – anglies monoksido, azoto oksidų, angliavandenilių ir kietųjų dalelių – kiekį, kad būtų galima įgyvendinti ES tikslus oro kokybės srityje.

1.2 EESRK taip pat yra įsitikinęs, kad, visų pirma atsižvelgiant į finansų, ekonomikos ir užimtumo sektorius ištikusią pasaulinę krizę, reikėtų užtikrinti būtiną Europos žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių sektoriaus lankstumą, kad būtų galima kurti naujus traktorius nesibaiminant pernelyg sunkios ekonominės naštos, kuri būtų nepakeliama dabartinėmis ekonomikos sąlygomis.

1.3 Todėl EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui padidinti lankstumo ribą nuo iš pradžių numatytų 20 proc. iki 50 proc. ir proporcingai padidinti konkrečiai MVĮ nustatytus kiekius.

1.4 EESRK laikosi nuomonės, kad lankstumo padidinimo poveikis aplinkai nepriklauso nuo schemos taikymo trukmės, ir rekomenduoja nustatyti galiojimo terminą tų etapų, kuriems jis dar nėra nustatytas. Todėl, Komiteto nuomone, būtina nustatyti, kad visų variklių kategorijų III B etapo ir vėlesnių etapų bendra trukmė bus treji metai arba lygi etapo trukmei, jeigu ji yra trumpesnė negu treji metai.

1.5 Komiteto nuomone, MVĮ yra ypač sudėtinga ir sunku įgyvendinti schemas ir laikytis perėjimo iš vieno etapo į kitą

terminų, kadangi žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių perkūrimui, naujų variklių montavimui reikalingos sąnaudos, visų pirma skiriamos moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai, taip pat atitikties vertinimui, savaime aišku, yra didesnės mažoms įmonėms nei didelėms pramonės grupėms.

1.6 Todėl EESRK pritaria pasiūlymui leisti padaryti išimtį MVĮ nustatytam ribotam variklių skaičiui.

1.7 Komitetas mano, kad labai svarbu skatinti bendras Europos Sąjungos ir tarptautines pastangas parengti aiškius ir visuotinai pripažįstamus techninius standartus siekiant suaktyvinti pasaulio prekybą šiame sektoriuje ir vis labiau suderinti ES galiojančias ir trečiojoje šalyse taikomas ar numatomas išmetamų teršalų ribas.

1.8 EESRK laikosi nuomonės, kad Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija yra puikus pastangų derinimo forumas, visų pirma todėl, kad 1998 m. derinimo klausimu pasirašytas pasaulinis susitarimas.

1.9 EESRK pabrėžia, kad būtina kontroliuoti žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių išmetamų teršalų kiekį faktinėmis naudojimo sąlygomis, o ne vien vadovaujantis teorija, todėl ragina Europos Komisiją kiek galima greičiau pateikti pasiūlymų dėl eksploatacinio tinkamumo (angl. *in-service conformity*) planų.

1.10 EESRK laikosi nuomonės, kad kontroliuojant variklių veikimą ir papildomą teršalų apdorojimą pagrindinį vaidmenį atlieka elektroninės sistemos, siekiant įgyvendinti aplinkosaugos srityje užsibrėžtus tikslus.

1.11 Todėl EESRK siūlo Europos Komisijai priimti priemonių, užkertančių kelią kontrolės programinės įrangos klastojimui ir reikalaujančių įvesti sistemas, ribojančias žemės ūkio traktorių naudojimą, jeigu vėlesnės priežiūros sistemos nėra tinkamai naudojamos.

2. Įžanga

2.1 Direktyva 2000/25/EB taikoma slėginio uždegimo varikliams, kurių galia didesnė nei 18 kW ir mažesnė nei 560 kW ir kurie turi būti montuojami žemės ūkio ar miškų ūkio traktoriuose. Šioje direktyvoje nustatytos variklių išmetamų teršalų – anglies monoksido, angliavandenilių, azoto oksidų ir kietųjų dalelių – ribos. Direktyvoje numatyti išmetamųjų dujų ir kietųjų dalelių ribojimo etapai, palaipsniui griežtinant reikalavimus, bei atitinkamos atitikties datos. Artimiausi jau nustatyti etapai vadinami III B (nuo 2011 m. sausio 1 d.) ir IV (nuo 2014 m. sausio 1 d.). IV etape nenumatyta jokių įpareigojimų 37–56 kW galios varikliams, tuo tarpu visiems didesnės galios varikliams po IV etapo dar nenumatytas joks kitas etapas. Jeigu bus laikoma, kad vieno etapo trukmė yra laikas nuo privalomo kriterijų įgyvendinimo dienos iki įpareigojimo atitikti kito etapo standartus pradžios, galima manyti, kad kai kurie etapai (susiję su tam tikromis variklių kategorijomis) yra neriboti.

2.2 Išmetalų normos žemės ūkio ar miškų ūkio traktoriams 2005 m. buvo iš dalies pakeistos: įvestos lankstumo schemos, leidusios priimti ir greitai įdiegti labai plačias išmetalų ribas, suderintas su JAV galiojančiomis normomis, taip pat bent jau iš dalies įvestos supaprastintos lankstumo schemos, analogiškos teisės aktams, skirtiems apriboti gamintojams nustatytą našlą žmogiškujų ir ekonominių išteklių požiūriu. Kinijoje, Indijoje ir Brazilijoje šiame sektoriuje taikomi teisės aktai, pavyzdžiui, nenumato šių schemų ir nustato ne tokius griežtus kalendorinius planus.

2.3 ES priimta schema leidžia žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių gamintojams tam tikrą laikotarpį iš savo variklių tiekėjų gauti ribotą skaičių variklių, atitinkančių ankstesnio etapo standartus. Variklių skaičius nustatomas užsakymo metu atsižvelgiant į du kriterijus:

— pastarųjų penkerių metų vidutinišką procentinę traktorių pardavimo dalį,

— MVĮ numatytą ribotą fiksuotą skaičių.

Taigi, pagal lankstumo schemą nustatytas variklių skaičius nepriklauso nuo šios schemos taikymo trukmės.

2.4 Be to, 2010 m. kovo 31 d. Komisijos direktyva 2010/26/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 97/68/EB dėl variklių, įrengiamų ne kelių mobiliosiose mašinose, išmetalų, leido supaprastinti administracinę paraiškų dėl lankstumo schemos pateikimo ir kontrolės procedūrą įgyvendinant tikslą supaprastinti teisės aktus.

2.5 Europos Komisijos pasiūlyme atsižvelgiama į gamintojams tenkančią ypatingą našlą III B etape, kurio metu pirmiausia reikalaujama, kad visi įdiegtų variklio išmetamų teršalų papildomo apdoravimo sistemas. Šios technologijos, kurios jau žinomos ir taikomos sunkiasvorių krovininių transporto priemonių sektoriuje, turi būti visiškai perkurtos siekiant atsižvelgti į labai sunkias žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių eksploataavimo sąlygas. Tada būtina iš esmės perprojektuoti pačius traktorius, kad būtų galima juose įdiegti papildomo teršalų apdoravimo sistemas.

2.6 Be to, nuo 2009 m. Europos žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių gamybos pramonė patiria skaudžias pasaulio ekonomikos ir finansų krizės pasekmes. Nepaisant ankstyvų statistinių atsigavimo ženklų, ši krizė vis dar daro didelį poveikį socialiniu lygmeniu, ypač užimtumo srityje.

2.7 Pasiūlymas, kuriuo siekiama padidinti lankstumą, apsiriboja III B etapu, kuris sutampa su sunkiausiu pasaulinės krizės laikotarpiu.

2.8 Komisijos pasiūlyme nustatytas bendras galutinis terminas III B etapo lankstumo schemoms, nepaisant laipsniško keletų etapų nustatymo principo, priklausomai nuo variklių kategorijos.

2.9 Nors būtų tikslinga apibrėžti neterminuotą tam tikrų kategorijų variklių lankstumo priemonių galiojimo terminus (žr. 2.1 punktą), neatrodo protinga nustatyti skirtingą trukmę, kuri svyruoja nuo trejų iki tik vienerių metų, kitoms variklių kategorijoms. Toks sprendimas paprastai pateisinamas poveikio aplinkai mažinimu. Iš tiesų, bendras variklių, kuriuos leidžiama sumontuoti pagal lankstumo schemą, skaičius nustatomas tokios schemos taikymo pradžioje remiantis traktorių gamintojo keletą metų prieš jam pateikiant prašymą parduotų traktorių apyvartos vidurkiu (procentine dalimi) arba apibrėžiant fiksuotą skaičių, kuris nekinta visą schemos taikymo laikotarpį. Apibrėžti šį skaičių paprastai paprasčiau pats gamintojas, todėl galima įvertinti šios priemonės daromą poveikį aplinkai. Taigi, lankstumo schemos trukmė neturi jokio poveikio aplinkai, nes pagal ją leidžiamų sumontuoti variklių skaičius nustatomas iš anksto.

2.10 Kad būtų išvengta nepateisinamų skirtumų tarp variklių kategorijų, reikia suvienodinti visoms variklių kategorijoms taikomų lankstumo schemų trukmę ir, iš dalies pakeitus Komisijos pasiūlymą, taikyti tokį principą visiems etapams, kurių terminas dar nėra nustatytas, pavyzdžiui, IV etapui.

2.11 Siekiant apsaugoti tiek pramonę, tiek aplinką, reikėtų imtis šių veiksmų:

- išlaikyti Europos žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių pramonės konkurencingumą ir padėti jai įveikti trumpalaikius dėl ekonomikos krizės kylančius sunkumus,
- III B etapo metu sudaryti galimybes šiai pramonei toliau finansuoti mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą kuriant visų tipų produktus, ypač nišinius produktus,
- apriboti eksploatuojamų transporto priemonių išmetamus teršalus, šiuo tikslu sudaryti sąlygas pasenusių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių pakeitimui mažai poveikio aplinkai darančiais traktoriais, kurie būtų saugesni jų operatoriams. Teršalų išmetimo įtaisų modifikavimas yra mažai veiksmingas kenksmingų teršalų sumažinimo požiūriu ir visiškai nepadidina saugumo.

3. Pasiūlymas iš dalies keisti direktyvą

3.1 Pasiūlyme numatyti tokie Direktyvos 2000/25/EB pakeitimai:

3.2 III B etapo laikotarpiu leidžiama padidinti kiekvienos variklio galios kategorijos variklių, kurie bus sumontuoti pagal lankstumo schemą rinkai tiekiamuose žemės ūkio ir miškų ūkio traktoriuose, skaičių. Lankstumo schemeje numatyta variklių, tiekiamų rinkai pagal lankstumo schemą, procentinę dalį didinti nuo 20 iki 50 proc. traktorių gamintojų metinės apyvartos arba siūloma kita galima alternatyva – variklių, kurie gali būti tiekiami rinkai pagal lankstumo schemą, skaičiaus pakeitimas.

Šios priemonės bus taikomos iki 2013 m. gruodžio 31 d.

3.3 Taigi pasiūlytą alternatyvą būtų sustiprinta esama lankstumo schema. Toks sprendimas laikomas geriausia alternatyva, kadangi jis sudaro galimybę užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp poveikio aplinkai ir ekonominės naudos, kurios pasiekta mažinant atitikties sąnaudas, reikalingas rinkai prisitaikyti prie naujų išmetalų kiekio ribų. Reikėtų priminti, kad lankstumo padidinimo galimybė jau buvo svarstyta pirmiau minėtos direktyvos 2000/25/EB 4 straipsnio 8 punkte.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui užtikrinti daugiau lankstumo įvairiuose etapuose, kurių metu nustatomos leistinos teršalų – anglies monoksido, azoto oksidų, angliavandenilių ir kietųjų dalelių – ribinės vertės varikliams, kurie bus montuojami žemės ūkio ir miškų ūkio traktoriuose.

4.2 EESRK pritaria Komisijai, kad pasaulio ekonomikos ir finansų krizės sąlygomis svarbu ne tik išlaikyti Europos žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių gamybos pramonės konkurencingumo lygį ir užimtumą šiame sektoriuje, bet ir užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos ir Europos piliečių gerovės lygį.

4.3 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui, kuriuo siekiama lankstumo schemas procentinę dalį padidinti iki 50 proc. tuose sektoriuose, kuriuose jau taikomos lankstumo priemonės, numatytos 2000 m. direktyvoje dėl variklių, skirtų žemės ūkio ar miškų ūkio traktoriams, išmetamų dujinių teršalų ir velesniuose jos pakeitimuose, tik III B etape.

4.4 Kalbant apskritai, Komitetas mano, kad labai svarbu sutelkti bendras Europos Sąjungos ir tarptautines pastangas, kad būtų parengti aiškūs ir visuotinai pripažįstami techniniai standartai siekiant skatinti pasaulio prekybą ir kuo labiau suderinti ES ir trečiojoje šalyse galiojančias išmetamų teršalų ribas. Ženevoje įsteigta Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija yra puikus forumas siekti šio tikslo.

4.5 MVĮ sektorius vertas ypatingo dėmesio, kadangi, EESRK nuomone, lanksčios prisitaikymo priemonės, įgyvendinimo terminai ir numatyti perėjimo iš vieno etapo į kitus laikotarpiai šioms įmonėms per brangiai kainuoja, nes jos skiria daug sąnaudų įrangos ir variklių atitiktčiai užtikrinti, ir šias išlaidas, savaime suprantama, sunkiau pakelti mažesnėms įmonėms nei didelėms pramoninėms grupėms. Todėl būtina MVĮ palikti galimybę nustatyti fiskuotą variklių, kuriems reikalavimai netaikomi, skaičių.

4.6 EESRK nuomone, jeigu norima pasiekti nustatytus tikslus, būtina ne tik nustatyti griežtas ribines vertes, bet taip pat ir apibrėžti bandymų tvarką, pagal kurią išmetami teršalai būtų kontroliuojami realiomis eksploatavimo sąlygomis naudojantis variklių išmetamų teršalų stebėjimo programomis, kurias įdiegė variklių gamintojai arba stebėsenos institucijos pagal eksploatuojamos transporto priemonės atitikties patikros sistemą.

4.7 EESRK supranta, kad siekiant platesnių išmetamų teršalų mažinimo tikslų, būtina įdiegti papildomo teršalų apdorojimo priemonės, todėl mano, jog svarbu užtikrinti, kad šių sistemų nebūtų galima suklastoti ir kad operatoriai atlikdami techninę jų priežiūrą užtikrintų, kad jos bus veiksmingos visą numatytą traktorių gyvavimo ciklo trukmę. Priešingu atveju varikliai išmes didesnę teršalų kiekį nei praėjusiais etapais leisti naudoti varikliai. Šiuo metu direktyvoje numatytos būtiniausios techninės priežiūros taisyklės, tačiau neapibrėžta, kaip ketinama

užkirsti kelią sistemų, ypač eksploatavimo programinės įrangos, klastojimui. EESRK rekomenduoja Komisijai nedelsiant priimti reikalavimus, draudžiančius eksploatuoti žemės ūkio ir miškų ūkio traktorius, jeigu tinkamai nevykdoma jų papildomo teršalų apdorojimo priemonių techninė priežiūra ir jeigu tretieji asmenys, neturintys aiškaus gamintojo igaliojimo, turi prieigą prie programinės įrangos, kuria kontroliuojamas tinkamas transporto priemonės veikimas ir išmetami teršalai.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai

(COM(2010) 537 galutinis – 2010/0266 (COD))

ir dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009, nustatantis bendrosios tiesioginės paramos schemų ūkininkams pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatantis tam tikras paramos schemas ūkininkams

(COM(2010) 539 galutinis – 2010/0267 (COD))

(2011/C 107/06)

Pranešėjas **Gilbert BROS**

Europos Parlamentas ir ES Taryba, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsniu, 43 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, atitinkamai 2010 m. lapkričio 11 d. ir 2010 m. spalio 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai

COM(2010) 537 galutinis – 2010/0266 (COD).

Europos Parlamentas ir ES Taryba, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsniu, 43 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, atitinkamai 2010 m. lapkričio 11 d. ir 2010 m. spalio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009, nustatantis bendrosios tiesioginės paramos schemų ūkininkams pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatantis tam tikras paramos schemas ūkininkams

COM(2010) 539 galutinis – 2010/0267 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (2011 m. vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 96 nariams balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Tarybos reglamentą (EB) Nr. 73/2009 (dėl tiesioginių išmokų) ir (EB) reglamentą Nr. 1698/2005 (dėl kaimo plėtros) suderinant su Lisabonos sutartimi siekiama pakeisti dabartinę komitologijos procedūrą įvirtinant naują skirstymą į delegalizuotus aktus ir įgyvendinimo aktus. EESRK įsitikinęs konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais ir valstybėmis narėmis proceso svarba rengiant ES teisės aktus ir nori, kad šis procesas būtų tęsiamas.

1.2 Taryba ir Komisija skirtingai aiškina skiriamąją ribą tarp delegalizuotųjų ir įgyvendinimo aktų. Todėl EESRK mano, kad kiekvienam iš aktų taikytina procedūra turi būti pasirinkta remiantis aiškiais kriterijais.

1.3 EESRK mano, kad delegalizuotųjų aktų atveju būtina aiškiai nustatyti įgaliojimų trukmę. Be to, jie turėtų būti susiję su sritimis, kuriose būtina skubiai priimti sprendimus.

1.4 Įgyvendinimo aktai turėtų būti taikomi tais atvejais, kai pageidautina aktus suderintai įgyvendinti valstybėse narėse. Tam tikrais atvejais šis suderinimas yra ypač reikalingas siekiant išvengti konkurencijos iškraipymo. Todėl EESRK mano, kad, pavyzdžiui, aktus dėl specialiųjų reikalavimų taikant antrojo BŽŪP ramsčio aktus, arba aktus, susijusius su aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimu, reikėtų priskirti įgyvendinimo aktams, priešingai nei siūlo Komisija.

1.5 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija pasinaudoja šiais reglamentų persvarstymais, kad papildytų juos supaprastinimo priemonėmis. Tačiau šios pastangos supaprastinti iš esmės susijusios tik su administravimu, tuo tarpu jomis visų pirma turėtų būti siekiama supaprastinti ūkininkų veiklą.

1.6 EESRK tvirtai pasisako už tai, kad valstybės narės reguliariai informuotų apie kaimo plėtros srityje pasiektą pažangą. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad sumažinus ataskaitų dėl pažangos įgyvendinant strategijų planus, kurias valstybės narės turi pateikti Komisijai, skaičių gali sumažėti ir šiuo klausimu turima informacija.

1.7 EESRK pritaria priemonei, pagal kurią numatyta atleisti labai smulkius ūkininkus nuo savo valdos visų plotų deklaravimo. Vis dėlto vieno hektaro ribą reikėtų padidinti.

1.8 EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą užtikrinti lankstesnę ūkių konsultavimo sistemą. Tai sudarys galimybę valstybėms narėms užtikrinti ūkininkams tinkamesnes konsultavimo paslaugas ir neapsiriboti tik kompleksiniu paramos susiejimu.

2. Nuomonės rengimo aplinkybės

2.1 Lisabonos sutarties 290 ir 291 straipsniuose numatyta pakeisti Europos Komisijos, Tarybos ir Europos Parlamento sprendimų priėmimo procedūrą, susijusią su ES teisės aktų įgyvendinimo taisyklėmis.

2.2 Komisijos pasiūlymuose iš dalies keisti Reglamentą (EB) Nr. 73/2009 (dėl tiesioginių išmokų) ir (EB) Reglamentą Nr. 1698/2005 (dėl kaimo plėtros) numatyti dvejopo pobūdžio pakeitimai:

- pakeitimai, kuriais siekiama užtikrinti atitiktį Lisabonos sutarčiai,
- pakeitimai, kuriais siekiama supaprastinti esamus įvairių sričių reglamentus.

2.3 Šiuo metu galiojančiose taisyklėse komitologija grindžiama Sutarties anksčiau 202 straipsniu, pagal kurį Taryba „Tarybos priimamuose teisės aktuose suteikia Komisijai įgaliojimus įgyvendinti Tarybos nustatytas taisykles. Tokiems įgaliojimams vykdyti Taryba gali nustatyti tam tikrus reikalavimus. Ji taip pat turi teisę tam tikrais atvejais pati tiesiogiai naudotis šiais įgaliojimais.“

2.4 Taigi šiuo metu, remiantis Tarybos sprendimu 1999/468 (dėl komitologijos), ketveriopo pobūdžio komitetai turi pateikti nuomonę dėl Komisijos pasiūlymų:

- patariamieji komitetai,
- valdymo komitetai,
- reguliavimo komitetai,
- reguliavimo procedūros su tikrinimu komitetai.

2.5 Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai nustoja galioti ankstesnis 202 straipsnis ir įsigalioja dvejopo pobūdžio aktai: deleguotieji aktai ir įgyvendinimo aktai.

2.6 Deleguotieji aktai (290 straipsnis): tai nauja rūšis norminamojo pobūdžio aktų, papildančių arba iš dalies keičiančių tam tikras neesmines įstatymo galią turinčio teisės akto nuostatas. Teisę priimti tokius aktus teisės aktų leidėjas suteikia Komisijai. Nenumatyta jokia šio straipsnio įgyvendinimo priemonė. Sutartyje numatyta, kad kiekviename teisės akte šiam delegavimui turi būti suteikta delegavimo įgaliojimo forma. Jei Europos Parlamentas arba Taryba prieštarauja dėl deleguotojo teisės akto, jis neįsigalioja.

2.7 Įgyvendinimo aktai (291 straipsnis): tai aktai, kuriuos priima Komisija arba Taryba tinkamai pagrįstais, konkrečiais atvejais bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) srityje, kad užtikrintų teisiškai privalomų Sąjungos aktų suderintą įgyvendinimą.

2.8 Todėl iš esmės keičiasi valstybių narių dalyvavimas įgyvendinimo sprendimuose. Viena vertus, įprasta komitologijos procedūra, suteikianti valstybės narėms galimybę derėtis, nuo šiol taikoma tik atvejais, kai būtina užtikrinti suderintą teisės akto įgyvendinimą valstybėse narėse. Kita vertus, už kitus aktus – už kuriuos šiuo metu atsakingi komitetai (dažniausiai reguliavimo) – ateityje bus atsakinga Komisija.

3. Bendrosios pastabos dėl 290 ir 291 straipsnio poveikio abiemis reglamentams

3.1 Komisijos pasiūlymais iš esmės pakeičiamos atitinkamos Komisijos, valstybių narių ir Europos Parlamento galios įgyvendinant ES aktus.

3.2 EESRK pabrėžia konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais svarbą rengiant ES teisės aktus. Todėl deleguotųjų aktų atveju svarbu, kad būtų konsultuojamasi su valstybių narių ekspertais, netgi jei jie neturi įgaliojimų priimti sprendimus. Tai padės geriau susipažinti su taisyklėmis parengiamajame etape ir gauti grįžtamąją informaciją apie kylančias problemas.

3.3 Be to, EESRK primena konsultavimosi su pilietinės visuomenės suinteresuotaisiais subjektais forumų – konsultacinių grupių – svarbą, nors tai ir nesujieja su suderinimu su Lisabonos sutartimi. Jokių būdu negali kilti abejonių dėl šių forumų esminio vaidmens – juk juose Komisijai pateikiamos kompetentingos nuomonės ir išsakomos pozicijos. Be to, jie sudaro galimybes suinteresuotiesiems subjektams ankstyvuojant etapu supažindinti su rengiamais teisės aktais.

3.4 EESRK mano, kad visada turėtų būti sudaryta galimybė patikslinti deleguotųjų aktų įgaliojimų delegavimo trukmę.

3.5 EESRK pažymi, kad Taryba ir Komisija skirtingai aiškina skiriamąją ribą tarp deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų. Todėl EESRK mano, kad kiekvienam iš aktų taikytina procedūra turi būti nustatyta remiantis aiškiais kriterijais. 3.6, 3.7 ir 3.8 punktuose siūlomi trys kriterijai.

3.6 Tam tikrus aktus reikia suderinti įgyvendinti valstybėse narėse, kadangi jų taikymo skirtumai gali iškreipti konkurenciją ir dėl to turėti labai neigiamą įtakos žemės ūkio produktų bendros rinkos sklandžiam veikimui. Toks suderintas įgyvendinimas ypač pageidautinas tam tikrose srityse. Šiuo požiūriu galima kelti klausimą, ar nereiktų – priešingai nei siūlo Komisija – įgyvendinimo aktams priskirti, pavyzdžiui, aktus dėl specialiųjų reikalavimų taikant antrojo BŽŪP ramsčio aktus (Reglamento Nr. 1698/2005 20 ir 36 straipsniai) arba priemonės, susijusios su aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimu (Reglamento Nr. 1698/2005 38 straipsnis dėl taisyklių, susijusių su nepalankiomis aplinkybėmis, susidarantiomis vykdant Direktyvą 2000/60/EB).

3.7 Dėl kitų sprendimų gali prireikti išankstinių konsultacijų su valstybėmis narėmis siekiant užtikrinti gerą tarpusavio supratimą. Tai taip pat sudarys galimybę Komisijai pasinaudoti valstybių narių patirtimi. Tokiu atveju priskyrimas įgyvendinimo aktams irgi yra pagrįstas.

3.8 Tam tikrose srityse būtina skubiai priimti sprendimus ir reaguoti. Tokiais atvejais tikslinga pasirinkti deleguotąjį aktą.

4. Konkrečios pastabos dėl supaprastinimo pasiūlymų iš dalies keičiant Reglamentą (EB) Nr. 1698/2005 (dėl kaimo plėtros)

4.1 Komisija numato sumažinti ataskaitų dėl pažangos įgyvendinant strategijų planus, kurias valstybės narės turi pateikti Komisijai, skaičių. Tokia priemonė gali gerokai palengvinti valstybių narių valdžios institucijų darbą. Tačiau EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad svarbu ir toliau taikyti reikalavimą valstybėms narėms reguliariai informuoti apie įgyvendinimo pažangą.

4.2 Komisijos siūlomas pakeitimas dėl naudojimosi prie konkrečių poreikių geriau pritaikytomis konsultavimo paslaugomis palengvinimo *a priori* yra svarbi supaprastinimo priemonė, kuria bus užtikrintos lankstesnės paramos gavimo sąlygos ir patikslinta, kad konsultavimo paslaugos nebūtinai turi būti susijusios su visais kompleksinio paramos susiejimo

aspektais. Iš tiesų viena pagrindinių kliūčių, trukdančių ES plėtoti veiksmingą ūkių konsultavimą, yra tai, kad apsiribojama tik kompleksinio paramos susiejimo patikrinimu. Todėl dažnai ūkių konsultantus ūkininkai tapatina su kontrolieriais.

4.3 Siekiant palengvinti valstybėms narėms skirti išmokas teritorijoms, kurios ekologijos požiūriu atlieka jugiamąją funkciją tarp Natura 2000 vietovių, Komitetas mano, kad nacionaliniu ir Europos lygmeniu turėtų būti nustatytas aiškus ryšys tarp konkrečių siūlomų priemonių ir prioritetinių rūšių bei buveinių poreikių.

5. Konkrečios pastabos dėl supaprastinimo pasiūlymų iš dalies keičiant Reglamentą (EB) Nr. 73/2009 (dėl tiesioginių išmokų)

5.1 EESRK mano, kad pastangos supaprastinti turėtų būti susijusios ne tik su administravimu. Jomis taip pat turėtų būti siekiama supaprastinti ir ūkininkų veiklą.

5.2 2008 m. paskelbtoje specialioje ataskaitoje Audito Rūmai kritikavo kompleksinį paramos susiejimą. Ši institucija visų pirma siūlė supaprastinti teisinį pagrindą. EESRK pritaria šiai rekomendacijai.

5.3 Komisija numato nereikalauti iš ūkininkų pateikti visų savo valdos žemės ūkio paskirties plotų deklaracijos, jeigu bendras valdos plotas yra mažesnis nei 1 hektaras. EESRK pritaria tokiai supaprastinimo priemonei, palankiai labai smulkiems ūkininkams, kuriems kontrolės sąnaudos gali būti neproporcinga našta. Vis dėlto vieno hektaro riba galėtų būti padidinta.

5.4 EESRK taip pat mano, kad žemės ūkio valdų kontrolės priemonės galėtų būti lankstesnės. Tam tikrais atvejais turi būti sudaryta galimybė kontrolės vykdymo laiką ir trukmę (laiką, kurį kontrolierius užtrunka ūkyje) suderinti atsižvelgiant į ūkininko darbotvarkę. Ypač nepriimtina tai, kad ūkininkas gali patirti finansinių nuostolių dėl netinkamai parinktos datos, kada jis turi priimti kontrolės vykdytojus.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. .../..., kuriuo nustatomos specialios žemės ūkio priemonės atokiausiems Sąjungos regionams

(COM(2010) 498 galutinis)

(2011/C 107/07)

Pranešėjas **José Mª ESPUNY MOYANO**

Europos Parlamentas ir Taryba, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo sutarties 43 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, atitinkamai 2010 m. spalio 7 d. ir rugsėjo 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. .../..., kuriuo nustatomos specialios žemės ūkio priemonės atokiausiems Sąjungos regionams

COM(2010) 498 galutinis.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo už Komiteto darbo parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 182 nariams balsavus už, 9 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas siūlo į pasiūlymą kaip teisinį pagrindą kartu su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsnio 1 dalimi ir 43 straipsnio 2 dalimi įtraukti 349 straipsnį, nes nepakanka tiesiog nurodyti su BŽŪP susijusių straipsnių, kad Europos Sąjungos atokiausiems regionams būtų taikomos specialiai pritaikytos priemonės.

1.2 Komitetas mano, kad reikėtų 18 straipsnio 2 dalies e punkte išbraukti nuorodą į kiekį ir patikslinti 18 straipsnio 2 dalies e punkto formuluotę 18 straipsnio 4 dalies atžvilgiu siekiant užtikrinti pakankamą priemonių ir veiklos rūšių programavimo lankstumą, nustatant, kad kiekviena priemonė būtų siejama su atitinkama finansine pažyma, o ne su kiekiu, ir kad būtų išbraukta nuoroda į veiklos rūšių viršutines ribas, nes jos būtų nustatytos visai priemonei.

1.3 Komitetas mano, kad kraštovaizdžio, tradicinių žemės ūkio paskirties žemės ypatybių ir ypač terasas remiančių akmenų sienų išsaugojimo priemonės reikėtų išplėsti ir kitiems atokiausiems regionams, kad ir jie galėtų pasinaudoti lankstumu, kuris šiuo metu suteiktas Madeirai maksimalių dydžių, kuriems kasmet gali būti skiriama Sąjungos pagalba ir kurie gali būti padidinti iki dviejų kartų, atžvilgiu, kaip nustatyta Reglamento (EB) Nr. 168/2005 I priede.

1.4 Komitetas mano, kad į 22 straipsnį reikia įtraukti naują punktą, užtikrinantį, kad atokiausiuose regionuose įsikūrusioms didelėms įmonėms nebūtų taikomas draudimas gauti valstybės pagalbą, skirtą sudaryti žemės ūkio draudimo sutartis.

1.5 Komitetas ragina padidinti finansavimą bananų sektoriui pagal Atokiausiems regionams ir saloms specialiai pritaikytas programas (POSEI) siekiant sušvelninti neigiamą numatomo tarifo sumažinimo bananų importui į ES poveikį ES gamintojų pajamoms.

1.6 Komitetas mano, kad kiekvienam regionui turėtų būti nustatytas specialus tiekimo režimas atsižvelgiant į vietos žemės ūkio produkciją, kurios vystymas neturėtų būti apribotas pagalba tiekimui, kuri būtų pernelyg didelė ir vietos gaminiams.

2. Įžanga

2.1 Europos Sąjungos atokiausiems regionams taikoma ypatinga tvarka, nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 349 straipsnyje, kuriame nurodoma, kad atsižvelgiant į šių regionų ypatumus ir specialius poreikius reikia taikyti konkrečias priemones, kuriomis siekiama būtent šiems regionams nustatyti Sutarčių ir bendrų politikos sričių taikymo sąlygas. Šiuo metu SESV 349 straipsnyje minimi devyni regionai, kurie priklauso trims valstybėms narėms:

— Gvadelupa, Prancūzijos Gviana, Martinika, Reunionas, Sen Bartelemi ir Sen Martenas (Prancūzija),

— Azorų ir Madeiros salos (Portugalija),

— Kanarų salos (Ispanija).

2.2 Bendros žemės ūkio politikos srityje atokiausiems regionams taikomos konkrečios priemonės, įtrauktos į POSEI programas, kurių pagrindinės priemonės yra:

- paramos vietos gamybai priemonės,
- speciali tiekimo tvarka, skirta sumažinti tam tikrų pagrindinių maisto produktų tiekimo sąnaudas,
- papildomos priemonės, pirmiausia skirtos BŽŪP pritaikymui prie atokiausių regionų ypatumų.

2.3 Konkrečios priemonės atokiausių regionų žemės ūkiui pirmą kartą buvo priimtos 1991 m. Prancūzijos užjūrio departamentams (POSEIDOM), 1992 m. Kanarų saloms (POSEICAN), Azorų ir Madeiros saloms (POSEIMA). 2001 m. buvo pakeisti POSEI reglamentai, kuriais iš dalies pakeista speciali tiekimo tvarka ir pakeistas teikiamos pagalbos skaičiavimo būdas. Be to, šia reforma parengtos naujos paramos priemonės vietos gamybai ir iš dalies pakeistos esamos priemonės.

2.4 2006 m. įvykdyta didelė POSEI reforma – trys POSEI reglamentai sujungiami į vieną – Tarybos reglamentą (EB) Nr. 247/2006. Šiame reglamente nustatomas naujas programavimo metodas, decentralizuojantis POSEI programų rengimo, keitimo, valdymo ir stebėjimo procesus šią atsakomybę perduodant kompetentingoms valstybių narių institucijoms. Pagal naująją sistemą programos tapo lanksčiau valdomos ir labiau pritaikytos prie vietos poreikių. Be to, buvo supaprastinta programų keitimo tvarka. Šioje POSEI sistemos reformoje atsispindėjo ir 2003 m. BŽŪP tiesioginės paramos ūkininkams sistemos reforma, nes ją vykdant buvo užtikrinta, kad atsižvelgiant į atokiausių regionų žemės ūkio ypatumus jiems nebūtų taikomas paramos moduliavimas ir atsiejimas.

2.5 Vėliau Tarybos reglamentas (EB) Nr. 247/2006 buvo keletą kartų iš dalies pakeistas siekiant atsižvelgti į 2006 m. cukraus ir bananų sektorių reformas, BŽŪP padėties įvertinimą, kai POSEI programoms buvo perduotas tiesioginės paramos priemonės, kurios anksčiau buvo reglamentuojamos Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1782/2003, skirtas biudžetas ir kitos tiesioginės pagalbos lėšos 2007–2008 m.

2.6 Šiuo metu galima patvirtinti, kad POSEI programos yra pirmojo atokiausiems regionams skirtos BŽŪP ramsčio atitiktumu ir kad reikia užtikrinti, kad priemonės būtų ir toliau įgyvendinamos ir tinkamai finansuojamos.

3. Komisijos pasiūlymo santrauka

3.1 Visų pirma šis dalinis Tarybos reglamento 247/2006 pakeitimas yra susijęs su poreikiu jį pritaikyti prie teisėkūros raidos, o ypač prie Lisabonos sutarties įsigaliojimo. Pagal šią Sutartį bendrai žemės ūkio politikai pradedama taikyti bendro sprendimo priėmimo procedūra. Taip siekiama atskirti Komisijai deleguotus įgaliojimus priimti bendro pobūdžio įstatymo galios neturinčius teisės aktus (deleguotus teisės aktus), kuriais papildomos ar iš dalies keičiamos neesminės įstatymo galią turinčio teisės akto nuostatos, kaip nurodyta 290 straipsnyje, ir 219 straipsnyje išvardytus Komisijai perduotus įgaliojimus priimti įgyvendinimo teisės aktus.

3.2 Be to, šiuo pakeitimu reglamentas pertvarkomas ir restruktūrizuojamas siekiant didesnio aiškumo ir skaidrumo, kad būtų veiksmingiau atsižvelgta į POSEI žemės ūkio sistemos sąlygas.

3.3 Naujame reglamente aiškiau išdėstomi pagrindiniai POSEI sistemos tikslai ir atkreipiamas dėmesys į svarbų POSEI programų vaidmenį. Be to, į naująjį reglamentą taip pat įtrauktos tam tikros su programavimu susijusios priemonės siekiant didesnio programų pritaikymo lankstumo, kad jos geriau atitiktų atokiausių regionų poreikius.

3.4 Be to, reglamente siūloma keletas labai konkrečių pakeitimų:

- ir Prancūzijos užjūrio departamentams pradėti taikyti galimybę neatlyginant naudoti išsiųsti iš pagrindinių produktų, kuriems buvo taikyta speciali tiekimo tvarka, vietoje perdirbtus produktus,
- Prancūzijos ir Portugalijos atokiausiems regionams padidinti didžiausią galimą specialios tiekimo tvarkos metinį finansavimą nepažadinant bendro biudžeto,
- į reglamento tekstą įtraukiamas įpareigojimas programose nurodyti, kaip nustatomos pagalbos sumos, skirtos vietos žemės ūkio produktams.

3.5 Be to, nustatoma, kad speciali tiekimo tvarka kiekvienam regionui turi būti nustatoma atsižvelgus į vietos žemės ūkio gamybą, kurios plėtos neturi varžyti pernelyg didelę tiekimo pagalba produktams, kuriuos gamina ir vietos gamintojai.

3.6 Naujojo reglamento pasiūlyme nekeičiami nei finansavimo šaltiniai, nei pagalbos intensyvumas. Turinys iš esmės nepakitęs, tik forma.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Atokiausiuose regionuose žemės ūkis yra svarbi vietos ūkio dalis, visų pirma užimtumo atžvilgiu. Jis taip pat remia vietos žemės ūkio maisto produktų pramonę, kuri šiuose regionuose sudaro didžiąją pramonės gamybos dalį.

4.2 Tačiau atokiausių regionų žemės ūkio gamyba yra labai pažeidžiama daugiausia dėl problemų, susijusių su atokumu, vietos rinkų mažumu, jų susiskaldymu, nepalankiomis klimato sąlygomis, dėl įmonių mažumo ir mažos pasėlių įvairovės. Šie veiksniai labai prisideda prie konkurencingumo mažinimo palyginti su žemyno gamintojais. Be to, vietos žemės ūkis yra labai priklausomas nuo išorinio pasaulio tiek žaliavų, tiek produktų pateikimo į rinką požiūriu. Jis labai nutolęs nuo tiekimo šaltinių ir rinkų.

4.3 Daugumoje atokiausių regionų žemės ūkio gamyba yra labai ryškiai padalyta į gamybą eksportui ir gamybą vietos rinkai aprūpinti. Tačiau eksportui skirta produkcija turi konkuruoti pasaulio rinkoje su kitomis šalimis (Viduržemio jūros regiono šalys, Lotynų Amerika ir kt.), kurios taip pat parduoda savo produkciją Europos žemyne patirdamos mažiau sąnaudų ir kurioms sudaromos vis palankesnės sąlygos dėl laipsniško prekybos žemės ūkio produktais ES liberalizavimo.

4.4 ES bananų sektorius yra nerimą keliančios tendencijos pavyzdys, kai laipsniškai mažinama pagrindinių atokiausių regionų eksporto produktų apsauga. 2009 m. gruodžio 15 d. pagal Pasaulio prekybos organizacijos nuostatas Europos Sąjunga pasirašė daugiašalį susitarimą dėl prekybos bananais, kuriuo tarifas sumažintas iki 176 eurų už toną, o 2017–2019 m. jis sumažės iki 114 eurų už toną. Be to, pasirašyti Asociacijos susitarimai su Kolumbija, Peru ir su Centrinės Amerikos šalimis ir artimiausiu metu toks susitarimas gali būti pasirašytas su Ekvadoru. Šiuose susitarimuose nustatomas tarifas yra dar mažesnis – tik 75 eurai už toną. Jis bus pradėtas taikyti 2020 m.

4.5 2006 m. POSEI sistemos reforma davė teigiamų rezultatų, nes ja užtikrinta, kad ši sistema būtų geriau pritaikyta prie atokiausių regionų žemės ūkio ypatumų. Nacionalinėms ir regionų valdžios institucijoms suteikta daugiau atsakomybės kurti programas, kad suinteresuotieji subjektai galėtų daug betarpiškiau dalyvauti rengiant paramos priemones.

4.6 Siūlomu pakeitimu užtikrinama, kad reglamento nuostatos būtų geriau pritaikytos prie dabartinio sistemos veikimo ir kad būtų užtikrinamas didesnis lankstumas priimant kiekvienam regionui reikalingas priemones.

4.7 Suderinamumo su Lisabonos sutartimi požiūriu Komisija dėjo daug pastangų, kad nustatytų, kaip paskirstomi deleguoti ir įgyvendinimo aktai. Tikslas – stengtis nekeisti galiojančių priemonių, kad esama sistema galėtų toliau veikti. Tačiau šis pasiūlymas šiek tiek pirmalaikis, nes dar nėra visos reikiamos su šiuo klausimu susijusios informacijos. Dar nepriimtas reglamentas, kuriuo nustatoma naujoji komitologijos procedūra.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Šiuo metu POSEI reglamentas turi dvigubą teisinį pagrindą: du bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) straipsnius iš Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) (buvę 36 ir 37 straipsniai) ir specialų straipsnį dėl atokiausių regionų (buvusio 299 straipsnio 2 dalis). Tačiau pasiūlyme dėl dalinio reglamento pakeitimo teisinis pagrindas apsiriboja BŽŪP skirtu naujuoju 42 straipsniu ir 43 straipsnio 2 dalimi, o naujasis 349 straipsnis dėl atokiausių regionų neminimas. Nuorodos tik į su BŽŪP susijusius straipsnius nepakanka norint užtikrinti, kad atokiausiems regionams būtų priimtos specialiai pritaikytos priemonės, nes šis konkretus straipsnis yra visų priemonių, susijusių su išskirtinėmis atokiausių regionų aplinkybėmis, teisinis pagrindas.

5.2 18 straipsnyje siūlomos naujos priemonės ir nustatomi nauji elementai, kurie privalo būti įtraukti į nacionalinių valdžios institucijų pateikiamas POSEI programas. Tačiau keletas iš šių nuostatų gali būti interpretuojamos labai skirtingai. Reikėtų išbraukti 18 straipsnio 2 dalies e punktą, nes tai nuostata, kuri nėra aiški ir yra nereikalinga, nes joje pakartojama tai, kas nurodoma to paties straipsnio 4 dalyje – pagalbos sąlygos ir produktai bet koku atveju nustatomi kiekvienai priemonei. Tai, kad kiekis įtrauktas kaip privalomas priemonių elementas sukelia daugiau problemų nei jų išsprendžia. Kiekvieną priemonę sudaro keletas veiklos rūšių ir praktiškai kiekio minėjimas apibūdinant priemonę nėra reikalingas. 18 straipsnio 4 dalies reikalavimas nustatyti kiekvienos veiklos rūšies viršutinę ribą yra nereikalingas ir dėl jo programos valdymas tampa ne toks lankstus, nes bet kuriuo atveju reikia nurodyti išmokėtą pagalbą ir jos gavėjus.

5.3 Kai kuriuose atokiausiuose regionuose taip pat reikia skatinti išsaugoti kraštovaizdį, tradicinius žemės ūkio paskirties žemės ypatumus ir terasas remiančias akmens sienas. Tradicinio kraštovaizdžio išsaugojimas ir užtikrinimas, kad žemė būtų tinkamai saugoma, yra būtini dėl sudėtingo reljefo ir dirvožemio ypatumų. Todėl 21 straipsnio 1 dalyje numatytas lankstumas, kuriuo naudojasi Madeira, turėtų būti taikomas ir kitiems atokiausiems regionams maksimalių dydžių, kuriems kasmet gali būti skiriama Sąjungos pagalba ir kurie gali būti padidinti iki dviejų kartų, atžvilgiu kaip nustatyta Reglamento (EB) Nr. 1628/2005 I priede.

5.4 Kolektyvinės draudimo sutartys, kurias turi pasirašyti visas sektorius kartu, yra ypač svarbios kai kuriems atokiausiems regionams. Tai, kad didelės įmonės negali naudotis valstybės pagalba, kad sudarytų kolektyvines draudimo sutartis, lemia tai, kad mažosios ir vidutinės įmonės gamintojos turi mokėti didesnes draudimo įmokas ir mažėja draudimo sistemos tvarumas. Reikia atsižvelgti į tai, kad atokiausių regionų teritorija maža ir kad kai kurių iš šių regionų pasėliams taikoma ypatinga draudimo apsauga. Todėl būtų tikslinga skatinti visus pasektorius pasirašyti atitinkamas kolektyvines draudimo sutartis.

5.5 Ženevos daugiašaliu susitarimu dėl prekybos bananais sumažintas tarifas jau turi neigiamų padarinių bananų pardavimo kainai, taigi ir Bendrijos gamintojų pajamoms. Šią neigiamą įtaką sustiprins papildomas tarifų sumažinimas, nustatytas su Andų ir Centrinės Amerikos šalimis pasirašytuose dvišaliuose susitarimuose. Siekiant sušvelninti staigų Bendrijos bananų sektoriaus konkurencingumo sumažėjimą dėl šio didelio tarifų sumažinimo būtina imtis kompensacinių priemonių, kurios sumažintų šį neigiamą poveikį. Kad būtų išlaikytos ES gamintojų pajamos, reikalingas didesnis finansavimas bananų sektoriui pagal POSEI programas.

2011 m. vasario 17 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios energetikos sistemos sukūrimo iki 2050 m. veiksmų plano (tiriamoji nuomonė)

(2011/C 107/08)

Pranešėjas **Antonello PEZZINI**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. gegužės 12 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios energetikos sistemos sukūrimo iki 2050 m. veiksmų plano

(tiriamoji nuomonė).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 193 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas mano, kad labai svarbu apibrėžti teisingą ir tinkamą kompleksinę Europos energetikos politiką ir į ją įtraukti vidutinės trukmės ir ilgalaikę Bendrijos strategiją, pagal kurią būtų parengtas veiksmų planas iki 2050 m., kuriuo siekiama konkurencingai ir tvariai sumažinti gaminant energiją išmetamą CO₂ kiekį, kad pasaulio mastu būtų atsiliepta į klimato kaitos iššūkius ir patenkinti ES visuomeniniai ir pramoniniai poreikiai.

1.2 Siekiant pasaulio mastu parengti bendrą energetikos politiką, Komiteto nuomone, reikia atsižvelgiant į Sutarties 194 straipsnio nuostatas sukurti „integruotą energijos bendriją“.

1.3 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) nuomone, mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios energetikos sistemos sukūrimo iki 2050 m. veiksmų plane (VP) turėtų būti:

- sutelkti įvairūs galimi energijos gamybos ir panaudojimo Europoje būdai,
- išnagrinėtos darnios ekonominio perėjimo galimybės,
- apibrėžtos nuolatinio dialogo įvairiais lygiais dėl VP sąlygos,
- nustatyti veiksmai, kurių reikia imtis, kad būtų geriau suprantami strateginiai sprendimai,
- apibrėžtos konkurencijos sąlygas atitinkančios ir visuomenės remiamos ekonominio suderinamumo sistemos,
- nurodyti būtini lankstumo aspektai, suteikiantys galimybę sparčiai prisitaikyti prie klimato kaitos, naujų technologijų ir pasaulio ekonomikos vystymosi.

1.4 EESRK nuomone, būtina kurti politikos priemonių derinių (angl. *policy mix*) sistemas, apimančias:

- energijos vartojimo efektyvumo priemonės,
 - nekenksmingas CO₂ surinkimo ir saugojimo sistemas (angl. CCS),
 - tvirtus prekybos apyvartiniais taršos leidimais mechanizmus,
 - konkurencingą atsinaujinančiųjų energijos išteklių vystymą,
 - elektrinių pertvarkymą, kad gaminant energiją būtų išskiriama mažai anglies dioksido,
 - tvarumo reikalavimus atitinkantį transporto priemonių pertvarkymą,
 - tinkamą tarptautinį techninį standartizavimą,
 - priemonės didelio naudingumo bendrai šilumos ir elektros energijos gamybai (angl. *combined heat and power production*) plėsti.
- 1.5 Komitetas mano, kad rengiant veiksmų planą 2050 m. reikėtų atsižvelgti į keturis pagrindinius veiksnius:
- daug spartesnę technikos, mokslo ir technologijų pažangą,
 - visų šalių ir susijusių sektorių aiškų įsipareigojimą prisiimti atsakomybę,
 - laiko požiūriu stabilią ir patikimą finansinę programą,
 - galimybę įvertinti tarpinius tikslus ir jų derėjimą su technikos ir mokslo pažanga.

1.6 Dėl Europos integruotos energetikos rinkos „priemonių rinkinio“ EESRK mano, kad būtina nedelsiant numatyti ir suderinti investicijas šiose srityse:

- pažangieji tinklai (angl. *smart grid*) ir energijos tiekimo tinklų tobulinimas,
- moksliniai tyrimai ir bendrų programų vystymas energijos tvarumo, nanomokslų ir nanotechnologijų, informacinių technologijų taikymo tinklo makrosistemoms ir namų ūkio technikos mikrosistemoms sektoriuose,
- gebėjimas valdyti sudėtingas sistemas ir užtikrinti tvirtą orientacinį pagrindą pramonės sektoriui ir valstybiniais bei privatiems operatoriams,
- struktūruoto ir sąveikaus dialogo su socialiniais partneriais, vartotojais ir visuomene stiprinimas,
- tvirtas tarptautinio bendravimo ir bendradarbiavimo pagrindas, sutelkiantis seniai ir naujai pramoninėmis tapusias šalis siekti suderintų ir įvertinamų tikslų.

1.7 Kalbant apie trumpalaikius tikslus, EESRK nuomone, dėmesys nedelsiant turėtų būti sutelktas į:

- energijos vartojimo efektyvumo priemones, visų pirma statybos ir transporto sektoriuose, daugiau dėmesio skiriant Europos direktyvoms,
- spartų ir plataus masto prekybos apyvartiniais taršos leidimais mechanizmų tobulinimą,
- konkrečias laipsniško perėjimo prie mažai anglies dioksido išskiriančios elektros energijos gamybos sistemas ir šiuo metu vykdomų bandomųjų projektų spartinimą bei sklaidą,
- tvirtą paramą veiksams, kuriais siekiama vystyti mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančias ir nebrangias technologijas,
- skatinimą palčiai naudoti alternatyvius energijos šaltinius taikant fiskalinės ir finansinės paramos priemones,
- švietimo priemonių ir mokymo sistemų, skirtų mokslo disciplinoms, tobulinimą vadovaujantis bendrais daugiadiscipliniais modeliais,
- energetikos infrastruktūros ir transeuropinių tinklų vystymą ir pagal Europos standartizavimo sistemas standartizuotų pažangiųjų tinklų plėtrą,
- tinkamas tarptautinio bendradarbiavimo sąlygas.

1.8 Vidutinės trukmės laikotarpiu, Komiteto nuomone, reikėtų užtikrinti:

- pasaulinę mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių, nebrangių ir bendrus tarptautinius techninius standartus atitinkančių technologijų rinką,
- reguliarių tarpinių tikslų vertinimą, kad būtų prisiimama atsakomybė ES ir pasaulio rinkoje,
- tikslų atnaujinimą atsižvelgiant į pasikeitimus, mokslo atradimus ir pasaulio ekonominės ir prekybos struktūros pokyčius,
- prireikus, naują strategiją, būtinų siekiant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti 60–80 proc., apibrėžimą,
- konkrečių bendrų energijos kaupimo ir perdavimo tinklų ir mazgų valdymo priemonių sklaidą,
- valdymo, bendro sutarimo ieškojimo ir visų susijusių subjektų sąveikaus dialogo mechanizmų tobulinimą,
- branduolinio skilimo technologijų vystymą pereinant nuo III prie IV kartos reaktorių tose valstybėse narėse, kurios šią technologiją nori naudoti ir ateityje, taip pat daugumos medžiagų pakartotinio panaudojimo technologijų vystymą,
- paramą branduolinės sintezės moksliniams tyrimams, remiantis Europos termobranduolinės sintezės plėtos susitarimu ir dabartiniais JET (angl. Joint European Torus – Europos Komisijos remiamas projektas) eksperimentais, kurių tikslas pasirengti ITER paleidimui po 2020 m.,
- stipresnę kovą su energijos nepriteklumi, dėl kurio kyla pavojus, kad ja negalės naudotis vis didesnės gyventojų grupės ir net ištisos šalys.

1.9 Komitetas mano, kad visų pirma reikia:

- prisiimti politinius įsipareigojimus sukurti kompleksinę ES energetikos sistemą, kuriai būtų taikomos bendros taisyklės,
- sukurti suderintas ir stabilias reguliavimo sistemas,
- parengti Bendrijos techninius standartus,
- užtikrinti, kad Europos jėgainės atitiktų sistemų sąveikumo standartus,
- parengti Bendrijos vienodo darbuotojų mokymo programas,
- sukurti veiksmingus keitimosi geriausia praktika ir turimomis technologijomis mechanizmus,

- sukurti sąveikias kompiuterinės kontrolės ir saugumo sistemas,
- vykdyti plačią kultūrinę politiką, skatinančią energetinį tvarumą.

1.10 Komitetas mano, kad labai svarbu vystyti ir stiprinti nuoseklios komunikacijos Europos lygmeniu politiką perduodant veiksmingus, patikimus ir suprantamus pranešimus įvairiems suinteresuotiesiems subjektams, ypač plačiai visuomenei.

2. Įžanga

2.1 Pasaulinio masto klimato kaita yra plačiai pripažįstama, tačiau mažiau pripažįstamas jos pobūdis ir padarinių mastas.

2.2 ES turi nuspręsti, kokios Europos ji norėtų 2020 m. ir vėliau. Komisija siūlo siekti tvaraus augimo įgyvendinant 2011–2020 m. energetikos strategiją ir veiksmų planą (angl. *Roadmap*), kuriuo siekiama iki 2050 m. sukurti mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios energetikos sistemą.

2.3 Komisija paprašė EESRK parengti dvi skirtingas tiriamąsias nuomones dėl vidutinės trukmės ir dėl ilgalaikių vystymosi perspektyvų, t. y. iki 2020 m. ir iki 2050 m. Šioje tiriamojoje nuomonėje dėmesys sutelkiamas į ilgalaikes perspektyvas.

2.4 Mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios energetikos sistemos sukūrimo iki 2050 m. veiksmų plane (VP) turėtų būti:

- **sutelkti įvairūs galimi** konkurencingo energijos gamybos ir panaudojimo Europoje vystymo būdai, atitinkantys pasaulinius ilgalaikius klimato tikslus ir ES socialinius ir gamybos reikalavimus,
- **išnagrinėtos darnios** ekonominio perėjimo **galimybės** atsižvelgiant į su dabarties ir ateities energetikos politika susijusius sprendimus, kuriems pritaria nuolatiniam sąveikajame dialoge dalyvaujantys socialiniai partneriai ir pilietinė visuomenė,
- įvairiais lygiais **apibrėžtos nuolatinio dialogo** dėl veiksmų plano sąlygos. Dialoge turėtų dalyvauti politikos formuotojai, valdžios institucijos, energijos valdytojai ir tiekėjai, profesinės sąjungos, aplinkos srityje veikiančios organizacijos, pramonės, prekybos ir paslaugų sektoriaus atstovai, elektros, nekilnojamojo turto, paslaugų ir transporto sektorių atstovai, mokslo ir technologijų bendruomenės nariai, švietimo įstaigos, finansų ir kreditų sistemos dalyviai, ūkininkai, vartotojai ir piliečiai,
- **nustatyti veiksmai**, kurių reikia imtis, kad būtų geriau suprantami strateginiai sprendimai, būtini siekiant įgyvendinti tikslus – išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti 60–80 proc., visų pirma masiškai diegiant naujas energetikos technologijas, kad CO₂ koncentracija atmosferoje būtų ilgam laikui stabilizuota ir neviršytų 450 ppmv (ppmv – milijoninė tūrio dalis),

— **apibrėžtos** konkurencijos sąlygas atitinkančios ir visuomenės remiamos **ekonominio suderinamumo sistemos**, taikomos viešajam ir privačiam finansavimui, apmokestinimui ir biudžeto planavimui,

— **išskirti pagrindiniai būtini lankstumo aspektai**, kadangi kartais įvyksta staigūs pokyčiai, susiję su moksliniais tyrimais, ekonomikos raida ir socialinės kultūros vystymusi.

2.5 Iš visų iki šiol turimų scenarijų, kuriais siekiama iki 2050 m. išmetamą teršalų kiekį sumažinti 80 proc., EESRK nuomone, pagrindinis vaidmuo turėtų tekti politikos priemonių deriniams, apimantiems:

- energijos vartojimo efektyvumo priemonės,
- plačiai įdiegtas CO₂ surinkimo ir saugojimo sistemos ir sustiprintus prekybos apyvartiniais taršos leidimais reguliavimo mechanizmus,
- daug didesnę atsinaujinančių išteklių energijos dalį,
- branduolinio skilimo technologijų vystymą pereinant nuo III prie IV kartos reaktorių ir branduolinės sintezės mokslinių tyrimų rėmimą,
- daug didesnę dalį elektros energijos, pagamintos taikant mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios energetikos sistemas,
- didesnes pastangas paskatinti kelių, oro ir jūrų transporto pertvarkymą ir sumažinti energijos suvartojimą gyvenamuosiuose namuose ir paslaugų sektoriuje,
- investicijas į mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą ir demonstracinę veiklą atsižvelgiant į rinkos naujoves,
- spartesnius techninio standartizavimo darbus ES ir tarptautiniu lygmeniu,
- priemonės didelio naudingumo bendrai šilumos ir elektros energijos gamybai (angl. *combined heat and power production*) plėsti.

2.6 Kalbant apie Europos kompleksinės energetikos rinkos „priemonių rinkinį“, kuris bus reikalingas neatsižvelgiant į patvirtintą politikos priemonių derinį ir padarytus atradimus, EESRK nuomone, būtinos investicijos tam, kad

- būtų vystomi pažangieji tinklai ir tinklo konfigūracijos, leidžiančios vystyti elektros ir šilumos saugojimo technologijas,
- į Europos energetikos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvę būtų funkciškai integruotos įvairios mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstracinės veiklos bei technologijų naujovių programos,
- būtų sukurta tvirta ir stabili politinė sistema, kurioje visų suinteresuotųjų subjektų veiklai būtų užtikrintas pakankamas saugumo lygis,

- būtų imtasi ryžtingų gebėjimų stiprinimo priemonių siekiant sukurti veiksmingą valdymo lygių sistemą,
- būtų nustatyti pastovūs ir patikimi tarptautinio bendradarbiavimo kanalai.

2.7 Pasaulio lygmeniu Tarptautinė energetikos agentūra (angl. IEA) savo pranešime, taip pat įvairios kitos tarptautinės organizacijos pateikia keletą scenarijų, kurie parodo, kad dabartinis energetikos valdymas vertinant iš laiko perspektyvos yra netvarus aplinkos, ekonominiu ir socialiniu požiūriu.

2.8 Pasaulio lygmeniu visos valstybės turėtų išsipareigoti iki 2011 m. priimti vystymosi strategijas, kuriomis būtų siekiama mažinti anglies dioksido kiekį daug teršalų išmetančiuose sektoriuose. Kitaip kyla pavojus, kad energijai imlioms Europos pramonės šakoms nepavyks išsaugoti konkurencingumo pasaulinėje rinkoje ir todėl jos perkels savo gamybą (anglies dioksido nutekėjimas) už ES ribų, nesumažinusios išmetamo CO₂ kiekio. Tokiose strategijose, pavyzdžiui, turėtų būti taip pat numatyta nedelsiant sumažinti atogrąžų miškų naikinimą.

2.9 G20 nustatė strategines pasaulinės veiklos sritis, kurios suskirstytos į dvi grupes: viena skirta trumpam, o kita – vidutinės trukmės laikotarpiui.

2.9.1 Pirmai grupei priskirtos šios priemonės, kuriomis siekiama skatinti paklausą ir remti pajamas:

- energijos vartojimo efektyvumo didinimas,
- infrastruktūros tobulinimas siekiant sumažinti išmetamą anglies dioksido kiekį,
- rinkų stiprinimas švariomis technologijomis.

2.9.2 Vidutinės trukmės ir ilgam laikotarpiui numatytos priemonės, kuriomis siekiama pelnyti privačių investuotojų ir verslininkų palankumą tuose sektoriuose, kurie taps ekologiško vystymosi ramsčiais. Paminėtinos šios priemonės:

- bandomųjų projektų, visų pirma susijusių su CCS, vykdymas,
- tarptautinių mokslinių tyrimų skatinimas,
- investicijų į mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančias technologijas skatinimas.

2.10 Pagal kai kuriuos scenarijus pasaulio mastu išmetamas teršalų kiekis iki 2050 m. galėtų būti sumažintas 50 proc. Tam daugiausia įtakos galėtų turėti šie keturi veiksniai:

- energijos vartojimo efektyvumas išmetamą teršalų kiekį padėtų sumažinti daugiau nei perpus,
- atsinaujinantieji energijos ištekliai – maždaug vienu penktadaliu,

— CO₂ surinkimo ir saugojimo technologija – dar vienu penktadaliu,

— branduoliniai šaltiniai – likusią dalį teršalų.

Iš tikrųjų kai kurios scenarijuje numatytos technologijos dar neparengtos arba turi būti iš esmės patobulintos ir sumažintos jų sąnaudos.

2.11 Iš taikytinų technologijų siūloma pirmenybę teikti CCS ir elektrinių transporto priemonių vystymui.

2.11.1 Elektrinių transporto priemonių srityje tikimasi didelės technologinės pažangos, susijusios su:

- baterijų įkrovimo pajėgumais,
- įkrovimu iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, susietų pažangiaisiais tinklais,
- amortizavimo technologijomis, kuriomis siekiama išspręsti kai kurių atsinaujinančiųjų išteklių energijos pertrūkio ir energijos kaupimo bei saugojimo problemas,
- standartizavimo procesais siekiant užtikrinti spartų transporto priemonių baterijų pakeitimą tam pritaikytuose tiekimo centruose.

2.12 Tikimasi, kad iki 2020 m. bus pasiekta didelė pažanga vystant vandeniliu varomas transporto priemones su kuro elementu.

2.13 Kol kas dar nėra tinkamos Europos teisinės bazės elektrinėms transporto priemonėms, ir Komisija ketina artimiausiu metu šią padėtį ištaisyti (COM(2010) 186 galutinis).

2.14 EESRK nuomone, elektros gamyba į aplinką išskiriančiai mažai anglies dioksido suteiktą didelių galimybių sumažinti išmetamą teršalų kiekį galutinio vartojimo sektoriuose (pavyzdžiui, pereinant nuo šildymo naudojant iškastinius energijos šaltinius prie veiksmingų dujomis varomų šilumos siurblių).

2.15 Vertingas scenarijus, pagal kurį būtų gerokai sumažintas į atmosferą išmetamų teršalų kiekis, apima įvairių priemonių derinį (iš kurių energijos gamyba derinant atsinaujinančiosios ir branduolinės energijos šaltinius, energijos vartojimo efektyvumas, investicijos į naujas technologijas ir CO₂ saugojimą), ir manoma (ETP 2010, Tarptautinė energetikos agentūra, „Scenarijai ir strategijos 2050“), kad, norint perpus sumažinti išmetamą teršalų kiekį, vyriausybės MTTP programoms, susijusioms su mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančiomis technologijomis, turėtų skirti 2–5 kartus daugiau lėšų nei iki šiol. Be to, reikės pasitelkti sukauptą geriausių praktiką rengiant ir įgyvendinant projektus.

2.15.1 Tarptautinės energetikos agentūros 2010 m. pranešime dėl energetikos technologijų perspektyvų analizuojami ir lyginami įvairūs scenarijai ir nurodomi pagrindiniai būdai, kaip užtikrinti saugesnę ir tvaresnę energetikos ateitį.

2.16 EESRK nuomone, svarbu atsižvelgti į tai, kad daug energetikos uždavinių turi didžiulį poveikį vietos gyventojams, kurie ieško sprendimų, atitinkančių jų konkrečias gyvenimo sąlygas, ir baiminasi, kad jų gyvenimo ir vystymosi lygis gali būti sumažintas ar apribotas.

2.17 Pažangai, kurią reikia pasiekti ir (arba) numatyti pagal 2050 m. veiksmų planą, kad būtų įvykdyta tikra energetikos revoliucija, pagrįsta mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančiomis technologijomis, užtikrinti prireiks daug sprendimų, paremtų 5 pagrindiniais veiksniais:

- spartesnė technikos, mokslo ir technologijų pažanga,
- visų šalių ir susijusių sektorių išipareigojimas aiškiai prisiimti atsakomybę,
- laiko požiūriu stabilios finansinės programos tvarumas,
- galimybė įvertinti tarpinius tikslus ir jų derėjimą su technikos ir mokslo pažanga,
- įvairių subjektų elgesys atsižvelgiant į „paskelbtą politiką“ ir dezinformacijos (suteikiant per daug optimizmo ar pesimizmo) riziką.

3. Scenarijai ir galimybės

3.1 Jau yra įvairių scenarijų ir galimybių, kurias siūlo valstybinės ir privačios tarptautinės organizacijos ir pelno nesiekiančios organizacijos, norinčios suteikti pagrindą strategijoms, politikai ir veiklos priemonėms.

3.2 Bazinis šių veiksmų scenarijus beveik visuomet paremtas prielaida, kad vyriausybės nesiims įgyvendinti naujos energetikos ir klimato politikos.

3.3 Į tikslą orientuoti scenarijai iš esmės skiriasi tuo, kad svarbus ne poveikių galutinis mastas, o terminas, kada vienas ar kitas poveikis bus pasiektas. Apibrėžiami tikslai iki 2030 m. su energijos vartojimu susijusių išmetamą CO₂ kiekį sumažinti 30 proc., o iki 2050 m. šį kiekį sumažinti perpus (palyginti su 2005 m.) ir nagrinėjamos pigesnės ir spartesnės priemonės šiems tikslams pasiekti vystant ne tokias brangias ir mažai anglies dioksido išskiriančias technologijas:

- investicijos būtų 36 000 mlrd. eurų (1 euras = 1,28 JAV dolerio) didesnės (+ 17 proc.) nei numatyta baziniame scenarijuje, tačiau iš degalų būtų sutaupoma 87 000 mlrd. eurų daugiau nei numatyta minėtame scenarijuje,
- naudojant CCS technologiją būtų surenkama 9,4 Gt CO₂ elektros energijos gamybos (55 proc.), pramonės (21 proc.) ir kuro transformavimo (24 proc.) sektoriuose,
- nekilnojamojo turto ir paslaugų sektorių išmetamas CO₂ kiekis sumažėtų dviem trečdaliais, jei būtų naudojama ener-

gija, kurią gaminant išmetama mažai anglies dioksido, užtikrintas energijos vartojimo efektyvumas ir pereita prie mažai teršalų išmetančių arba visai neteršalų technologijų,

- maždaug 80 proc. parduodamų lengvųjų transporto priemonių sudarytų hibridinės prie elektros tinklo jungiamos, elektrinės arba vandeniliu varomos transporto priemonės,
- gaminant elektros energiją išmetamas CO₂ kiekis būtų sumažintas 76 proc.; taršos anglies dioksidu intensyvumas sumažėtų 67 g CO₂/kWh,
- pramonės sektoriuje išmetamas CO₂ kiekis sumažėtų maždaug ketvirtadaliu, visų pirma dėl didesnio energijos vartojimo efektyvumo, kuro pakeitimo, panaudotų medžiagų perdirbimo, energijos atgavimo sistemų ir CCS.

3.3.1 Šiems tikslams pasiekti reikės mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių ir nebrangių technologijų. Vienos ar keleto technologijų nepakaks reikiamo masto pokyčiams įvykdyti.

3.4 Labai svarbu, kad elektros energijos sektoriuje būtų išmetama mažiau anglies dioksido. Šiuo tikslu reikia gerokai padidinti atsinaujinančiosios ir branduolinės energijos dalį tose valstybėse narėse, kurios nusprendė naudoti branduolinę energiją, ir diegti CCS sistemas, taip pat plėsti bendrą elektros energijos ir šilumos gamybą iškastinių kurą naudojančiose šiluminėse elektrinėse.

3.5 Labai svarbu pastangas sutelkti į technologijų mokslinius tyrimus, demonstracinę veiklą ir pateikimą į rinką, kad jų diegimas sutaptų su užsibrėžtais išmetamo anglies dioksido kiekio sumažinimo tikslais.

3.6 Su branduolinės sintezės vystymu susijęs scenarijus

Branduolių sintezė yra saulės ir daugelio žvaigždžių energijos šaltinis. Žemėje ji gali būti ilgalaikio, saugaus ir aplinką tausojančio energijos šaltinio perspektyva, tenkinanti augančio pasaulio gyventojų skaičiaus energetinius poreikius. Dirbdami pagal Europos sintezės plėtros sutartį (EFDA), branduolių sintezės mokslininkai atlieka eksperimentus su šimtų milijonų laipsnių plazmos temperatūra pramoniniuose branduolio sintezės įrenginiuose, kurių didžiausias yra JET (angl. Joint European Torus). Šių ir kitų pasaulinių pasiekimų pagrindu šiuo metu Prancūzijoje statomas eksperimentinis reaktorius ITER (didžiausias pasaulyje energijos mokslinių tyrimų projektas) sukurs branduolinės sintezės galią, prilygstančią vidutinio dydžio reaktoriaus (500 / 700 MW) pagaminamam kiekiui. ITER – tiltas, kuriant pirmąją parodomąją elektrinę, o vėliau – komercinį reaktorių, kurio galia bus apie 1,5 GWe (branduolių sintezės jėgainė sunaudoja nedaug kuro. 1GW jėgainėi reikia maždaug 100 kg deuterio ir 3 tonų ličio, kad galėtų veikti vienerius metus ir pagamintų maždaug 7 mlrd. kWh. Tam pačiam energijos kiekiui pagaminti akmens anglimi kūrenamai jėgainėi prireiktų maždaug 1,5 mln. tonų iškastinio kuro (šaltinis <http://fusionforenergy.europa.eu>)).

3.6.1 Pirminė reakcija, kuri yra sintezės pagrindas, nesukuria nei branduolinių atliekų, nei išmetamųjų teršalų (svarbu pažymėti, kad, nors reakcijos kameros sienos tampa radioaktyvios, toliau vykdant reaktoriaus veiklą ir tinkamai pasirenkant medžiagas, per keletą dešimtmečių radioaktyvumas sumažėja. Po 100 metų visos medžiagos gali būti perdirbamos naujame reaktoriuje (šaltinis www.jet.efda.org)). Reakcija įvyksta dėl atomų, kurie plačiai paplitę gamtoje, ypač jūros vandenyje, sintezės. Be to, šis procesas iš esmės saugus.

3.6.2 Pirminėje reakcijoje dalyvauja šie atomai: deuteris, tritis, litis ir helis. Vykstant šių atomų sintezei išskiriamas didelis kiekis energijos, kuri šilumos pavidalu perduodama į šilumokaitį išlaikant 550–650 °C temperatūrą (vidutinio dydžio branduolių sintezės reaktorius sukuria vidutiniškai 700 °C temperatūrą). Sukūrus pažangias medžiagas būtų galima pasiekti 1 000 °C temperatūrą. Pagaminti garai varo turbiną (rotorių), o ši sukuria indukuotą srovę (statorių).

3.6.3 Deuterio branduolys (1 protonas + 1 neutronas) susijungia su tričio atomu (1 protonas + 2 neutronai). Taip susidaro helio branduolys (2 protonai + 2 neutronai) ir išsilaisvina vienas neutronas. Šis neutronas susijungia su ličio atomu (3 protonai + 3 neutronai), taip susidaro vienas helio atomas (2 protonai + 2 neutronai) ir vienas tričio atomas (1 protonas + 2 neutronai). Reakcijos kameroje (tore) medžiaga įgauna ypatingą formą, vadinamą plazma, kurios vidutinė temperatūra – 200 mln. °C.

3.6.3.1 Plazmai ITER reaktoriuje sušildyti reikalinga maždaug 50 MW energijos. Taigi, sintezės proceso būdu gaunama 10 kartų daugiau energijos nei jos reikia procesui pradėti: $Q > 10$.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK norėtų akcentuoti šiuos svarbius 2050 m. veiksmų plano klausimus:

- **sąnaudos ir investicijų grąža:** pereiti nuo per pastaruosius trejus metus užfiksuoto maždaug 130 mlrd. eurų metinio vidurkio prie 600 mlrd. eurų metinio vidurkio,
- **lėšų investicijoms nustatymas:** užtikrinti stabilią sistemą investuotojams, numatyti tinkamas investicijų grąžos programas, užtikrinti finansinę paramą ir mokesčių lengvatą,
- **mažai anglies dioksido į aplinką išskiriantis elektros energijos sektorius:** radikalūs energetikos politikos pokyčiai ir didelės investicijos siekiant sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro,
- **elektros tinklų projektavimas, eksploatavimas ir plėtra** užtikrinant pažangiųjų tinklų ir transformavimo gamyklų lankstumą, kad būtų geriau valdomos didžiausios apkrovos ir racionaliai surenkamos ir paskirstomos įvairios energijos

formos (tiekimas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir išmaniųjų skaitiklių naudojimas gali pakeisti elektros perdavimo sistemą),

- **energijos vartojimo efektyvumo programos,** visų pirma siekiant sumažinti išmetamo CO₂ kiekį pramonės sektoriuje (iš viso 22 proc.),
- **sumažinti tiesiogiai ir netiesiogiai išmetamą bendrą teršalų kiekį statybos sektoriuje** (iš viso 40 proc.) dėmesį sutelkiant į visus struktūrinius aspektus,
- **transporto sektoriuje** (iš viso 38 proc.), dėl kurio EESRK rengia atskirą nuomonę, norint iki nustatyto termino iš esmės sumažinti išmetamą CO₂ kiekį, reikės naudoti mažiau tradicinių degalų, daugiau etanolio ir biodyzelino, taip pat geresnių dujinių degalų (SND, SGD – suslėgtų gamtinių dujų, biodujų); tai priklausys ir nuo technologinių atradimų bei naujovių,
- **tarptautinis koordinavimas:** Europa, JAV, Japonija, Kinija, Indija, Brazilija turėtų užsibrėžti bendrus tikslus 2030–2050 metams atsižvelgiant į kiekvienos iš šių teritorijų ypatumus, ekonominės veiklos rezultatus ir turimus gamtos išteklius.

4.2 Tikslai iki 2020 m. išmetamą CO₂ kiekį sumažinti 20 proc. jau nustatyti. EESRK rengia nuomonę šiuo klausimu.

4.3 Dėl 2050 m. veiksmų plano perspektyvų EESRK norėtų pabrėžti šiuos pagrindinius aspektus:

- spartesnė technikos, mokslo ir technologijų pažanga; daugiau lėšų ir programų, skirtų ne tik klimatui ir energijos šaltiniams, bet visų pirma gamtos ir strateginių išteklių naudojimui ir išsaugojimui,
- visų šalių, sektorių ir suinteresuotųjų subjektų įsipareigojimas aiškiai apibrėžti ir prisiimti atsakomybę ES,
- laiko požiūriu stabilios finansinės programos tvarumas atsižvelgiant į ES biudžetą, Stabilumo paktą ir valstybių narių biudžeto politiką,
- galimybė įvertinti tarpinius tikslus ir jų derėjimą su technikos ir mokslo pažanga,
- įvairių subjektų elgesys atsižvelgiant į „numatytą ir paskelbtą politiką“ ir dezinformacijos riziką,
- mokslo ir technikos kultūros rėmimas ir kultūrinės bei finansinės paskatos, kad išaugtų technologijų disciplinas aukštojo mokslo įstaigose besirenkančių studentų skaičius,

- būtinybė, kad valstybės narės labiau atsižvelgtų į ES direktyvas, susijusias su energijos vartojimo efektyvumu ir taupymu, ir griežčiau jas taikytų (pvz., pavėluotas Direktyvos 2002/91/CE dėl pastatų energinio naudingumo perkėlimas),
- daugiau švietimo ir mokymo priemonių mokslo disciplinoms: inžinerijai, fizikai, bendrajai chemijai, architektūrai, miestų planavimui ir įrangos projektavimui siekiant sukurti kompleksinius sisteminius modelius, ypač nanomokslų ir energetikos sistemų nanotechnologijų, galinčių gaminti energiją į aplinką išmetant mažai anglies dioksido, srityje,
- politinis išpareigojimas sukurti kompleksinę Bendrijos energetikos sistemą, kuriai būtų taikomos bendros taisyklės, suderinta ir stabili reguliavimo sistema, Bendrijos techniniai standartai, standartizuotos Europos jėgainės, Bendrijos vienodo darbuotojų mokymo programos, keitimasis geriausių praktikos pavyzdžiais ir informacija apie geriausias turimas technologijas (angl. BAT – Best Available Technologies), sąveikaujanti kompiuterinės kontrolės ir saugumo sistemos.

4.4 Prie keturių 2010 m. liepos mėn. pradėtų iniciatyvų (vėjo energijos, saulės energijos, CCS ir pažangiųjų tinklų) reikėtų paminėti ir iniciatyvas bioenergijos ir branduolio skilimo energijos srityse, taip pat kuro elementų ir vandenilio bendrą technologijų iniciatyvą (angl. FCH JTI – Fuel Cell and Hydrogen Joint Technology Initiative) ir tarptautinio termobranduolinio eksperimentinio reaktoriaus (angl. ITER) projektą, skirtą branduolių sintezei.

4.5 EESRK nuomone, labai svarbu skatinti didesnę efektyvumą naudojant ne tik energiją, bet ir visus gamtos išteklius, ypač vandenį.

4.6 EESRK pakartoja, kad „kad pirmenybę reikėtų teikti alternatyvių kuro rūšių ir technologijų, skirtų transporto varikliams, šildymui ir apšvietimui, kūrimui. Klimato kaitos akivaizdoje geriausia strategija – šalia iškastinio kuro vystyti alternatyvius energijos šaltinius“ (žr. CESE 766/2010).

4.7 EESRK mano, kad reikia dėti daugiau pastangų kovojant su energijos nepriteklumi, dėl kurio kyla pavojus, kad ja negalės

naudotis vis didesnės gyventojų grupės (ekologiškai sprendimai gali pasirodyti per brangūs (dėl aukštesnių kainų ir (arba) mokesčių), ypač labiau pažeidžiamoms gyventojų grupėms); taip pat sutelkti Europos patirtį siekiant kurti naujas ekologiškas, efektyvias, ilgalaikes ir konkurencingas darbo vietas ir mažinti nelygybę⁽¹⁾, kartu užtikrinti piliečiams, kaip vartotojams, galimybę naudotis energetikos paslaugomis ir gauti darbo vietą, sukurtą mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios ekonomikos sektoriuje⁽²⁾.

4.8 EESRK mano, kad elektros energijos gamyba yra prioritetinga veiklos sritis, kurioje reikia vis plačiau naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir gaminti energiją branduolių sintezės būdu pereinant nuo III prie IV kartos reaktorių (sukuriant kuo mažiau atliekų), investuoti į atliekų tvarkymo technologijas ir nagrinėti galimybes jas dar kartą panaudoti nanomokslų srityje.

4.9 CCS sistemos, EESRK nuomone, labai svarbios mažinant išmetamą teršalų kiekį, todėl reikia sparčiau vystyti šį metodą ir kuo greičiau pradėti jį taikyti⁽³⁾ nustatčius prienamas ir konkurencingas kainas ir neapsiriboti vien tik 5 bandomaisiais projektais.

4.10 EESRK mano, kad labai svarbu stiprinti bendrąją energetikos rinką: „infrastruktūrą, viešųjų pirkimų sistemą, tinkamą rinkos veikimą ir vartotojų apsaugą. Norint vystyti energetikos vidaus rinką, pagrindinis klausimas yra būtinybė sukurti energijos infrastruktūrą ir transeuropinius tinklus“⁽⁴⁾.

4.11 EESRK nuomone, kad būtų įgyvendintas Sutarties dėl ES veikimo 1 straipsnis⁽⁵⁾, būtina sukurti integruotą energijos bendriją, o tam reikalinga kompleksinė Europos orientacinė sistema, skirta konkurencingumui, Europos piliečių gerovei ir darbo vietų kūrimui.

2011 m. vasario 17 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 65.

⁽²⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 81.

⁽³⁾ OL C 27, 2009 2 3, p. 75.

⁽⁴⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 81.

⁽⁵⁾ OL C 83, 2010 3 30, p. 47.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pasaulinės navigacijos palydovų sistemos (GNSS) taikymo veiksmų planas“

(COM(2010) 308 galutinis)

(2011/C 107/09)

Pranešėjas **Thomas McDONOGH**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. birželio 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pasaulinės navigacijos palydovų sistemos (GNSS) taikymo veiksmų planas“

COM(2010) 308 galutinis.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 112 narių balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas palankiai vertina Komisijos komunikatą „Pasaulinės navigacijos palydovų sistemos (GNSS) taikymo veiksmų planas“. Manome, kad Europos pasaulinės navigacijos palydovų sistemos programų sėkmė yra būtinoji būsimos ES gerovės ir saugumo sąlyga. Raginame Tarybą, Parlamentą, Komisiją ir valstybes nares deramai pripažinti šios svarbios infrastruktūros potencialą ir teikti jai pakankamą finansavimą ir reikiamus išteklius, kad galimybės būtų sėkmingai išnaudotos.

1.2 Europos GNSS yra labai svarbi norint įgyvendinti strategijoje „Europa 2020“ numatytą pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo viziją⁽¹⁾. Programos sėkmė turės įtakos Europos ekonomikos augimui, inovacijų diegimui ir gerovės kūrimui. GNSS yra ne tik labai naudinga transporto sistemoms, bet ir labai svarbi skaitmeninei darbotvarkei⁽²⁾, t. y. tokioms prietaikoms kaip kontekstiniai skaičiavimai (angl. *context-aware computing*), pažangieji tinklai ir daiktų internetas.

1.3 Komitetas apgailestauja, kad dėl atidėto palydovų sistemos GALILEO paleidimo Europa prarado galimybę Europos GNSS padaryti dominuojančia technologija Europoje ir už jos ribų. Dabar Jungtinių Amerikos Valstijų GPS sistema yra aiškus pasaulinių GNSS technologijų sprendimų lyderis. Šis atidėjimas Europai vis dar brangiai kainuoja, t. y. prarandamas pelnas už

technologijos bei paslaugų pardavimą ir nukenčia visuomenei naudingos paslaugos – pažangesnės transporto ir energetikos sistemos ir geresnės paieškos ir gelbėjimo paslaugos.

1.4 Europa turi teikti Europos GNSS paslaugas savo pačios infrastruktūroje, kurios patikimumas nepriklausytų nuo JAV, Rusijos ar Kinijos ginkluotųjų pajėgų prioritetų.

1.5 Atsižvelgdamas į GPS paplitimą, Komitetas ragina ES pramonę siekti GALILEO ir GPS sąveikos, kadangi prietaikoms, kurios naudojami abiem palydovų konfigūracijomis, būtų naudingas didesnis signalų tikslumas ir prieinamumas.

1.6 Sistema EGNOS veikia jau daugiau kaip metus. Deja, ES jau dabar vėluoja įgyvendinti šią rinkodaros ir inovacijų darbotvarkę. Komisija turi paspartinti rinkos vystymo ir inovacijų diegimo tempą, visų pirma turėdama omenyje GALILEO paleidimo atidėjimo kaštus (iki 3 mlrd. eurų per metus) ir augančią JAV, Rusijos, Kinijos ir Japonijos konkurenciją.

1.7 Lėtas vartotojų rinkai skirtų GNSS prietaikų vystymas reiškia inovacijų diegimo, gerovės kūrimo galimybės ir rinkos pozicijos praradimą. Klestinčios Europos GNSS prietaikų tiekimo ir vartojimo rinkos ekonominė, socialinė ir ekologinė nauda būtų labai didelė.

⁽¹⁾ „2020 m. EUROPA. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“, COM(2010) 2020.

⁽²⁾ Komisijos komunikatas „Europos skaitmeninė darbotvarke“, COM(2010) 245 galutinis.

1.8 Komitetas giria Komisiją ir GNSS priežiūros instituciją (GSA) už iki šiol atliktą darbą turint tik menkus išteklius. Atsižvelgiant į šiuos išteklius, sričių prioritetai komunikate išdėstyti logiškai, o kiekvienai sričiai nurodytos strategijos yra gerai apgalvotos.

1.9 Europos GNSS šiuo metu užima nedidelę pasaulinės GNSS produktų ir paslaugų rinkos dalį. Komitetas ragina parengti išsamų verslo planą, kaip ryžtingai padidinti rinkos dalį, ir paskirti aukščiausio lygio kompetentingų specialistų komandą, atsakingą už tikslų pasiekimą, šiam planui rengti. Komitetas rekomenduoja sudaryti sutartį su ekspertų firma, kuriai, vadovaujant Komisijai ir GNSS priežiūros institucijai, būtų pavesta užsiimti Europos GNSS komercializacija.

1.10 Komunikate deramai nurodoma, kad tokios EGNOS ir GALILEO savybės kaip tikslumas ir integralumas yra didelės konkurencinis pranašumas pasaulinių GNSS paslaugų rinkoje, tačiau šis išskirtinumas greitai nyksta, nes konkurentai investuoja ir tobulina savo sistemas. Komitetas mano, kad reikia nuolat investuoti į EGNOS ir GALILEO sistemų tobulinimą, kad būtų išlaikyta jų techninė viršenybė. Komitetas prašo Komisijos visų pirma nustatyti papildomus strateginio išskirtinumo šaltinius ir investuoti į tvaraus konkurencinio pranašumo vystymą.

1.11 Komiteto nuomone, netikėtas GALILEO nepaminėjimas Skaitmeninėje darbotvarkėje rodo, kad Komisijoje trūksta bendro požiūrio politiniu lygiu. Komitetas pabrėžia, kad Komisija turi nustatyti Europos GNSS programų, Skaitmeninės darbotvarkės ir Inovacijų Sąjungos pavyzdinių iniciatyvų sinergijas, visų pirma susijusias su inovacijomis, prietaikų sąveika, rinkodara ir biudžetu. Gali būti labai naudinga dirbti kartu vystant pažangias priemones ir paslaugas, kad būtų galima pasiekti bendrų tikslų mažiausiomis sąnaudomis.

1.12 Komitetas ragina Tarybą skubiai spręsti EGNOS ir GALILEO finansavimo klausimą. Dabartinė padėtis apsunkina pastangas kurti stiprią Europos komercinę GNSS platformą.

1.13 Komitetas mano, kad Europa turėtų išnaudoti unikalias GALILEO – kaip pirmosios pasaulio visiškai nekarinės civilinės GNSS – galimybes ir išplėsti rinką neprijungusiose šalyse, visų pirma Afrikoje ir Pietų Amerikoje. Šiuo požiūriu Komisija turėtų priimti aktyvų lyderio vaidmenį Jungtinių Tautų Tarptautiniame GNSS komitete ⁽³⁾.

1.14 Komitetas pabrėžia, kad didelės svarbos EGNOS ir GALILEO technologijoms ir paslaugoms turi prekės ženklo strategija ir kokybės ženklas ⁽⁴⁾. Komitetas ragina Komisiją parengti abi šias būtinas priemones, kurios užtikrintų sėkmę rinkoje. Jei rinkodaros pastangos nebus grindžiamos aiškia prekės ženklo strategija, jos bus bevaisės ir bus švaistomi ištekliai. Be to, blogai sukurtos, įdiegtos ar taikomos EGNOS ir GALILEO technologijos nepataisomai sugadins reputaciją.

1.15 Komitetas primena Komisijai ankstesnes savo nuomones dėl GALILEO, EGNOS, strategijos „Europa 2020“ ir Skaitmeninės darbotvarkės ⁽⁵⁾.

2. Pagrindiniai faktai

2.1 Savo kasdieniniame gyvenime tapome labai priklausomi nuo palydovinės navigacijos paslaugų: jei būtų sumažinta paslaugų apimtis ar jos būtų nutrauktos, galima žala verslui, bankams, transportui, aviacijai, komunikacijai ir kt. būtų labai didelė (turint omenyje verslo pajamas, saugumą keliuose ir pan.).

2.2 GPS (JAV), GLONASS (Rusija) ir kitos Indijos, Japonijos ir Kinijos sukurtos sistemos yra karinės, ginkluotųjų pajėgų kontroliuojamos sistemos – tiesa, jos teikia civilines paslaugas, tačiau šių paslaugų teikimas gali būti bet kada nutrauktas arba sumažintas jų tikslumas, pavyzdžiui, konflikto atveju.

2.3 EGNOS (Europos geostacionarinio navigacijos tinklo sistema) ir GALILEO programos buvo pradėtos praėjusio šimtmečio paskutinio dešimtmečio viduryje siekiant sukurti nepriklausomą Europos pasaulinės navigacijos palydovų sistemą (GNSS). EGNOS yra regioninė palydovinė papildomų paslaugų sistema Europai, pagerinanti esamų palydovinės navigacijos sistemų, pavyzdžiui, GPS, signalus. Šiuo metu vystoma GALILEO yra nuosava Europos pasaulinės navigacijos palydovų sistema.

2.4 Bendrai įmonei „GALILEO“ (GJU) – 2003 m. sukurtai ir 2006 m. nutrauktai viešojo ir privatačiojo sektorių partnerystei – buvo patikėta prižiūrėti su technologijų plėtra susijusią GALILEO programos veiklą, bet, pasak Europos Audito Rūmų, bendra įmonė „dėl valdymo sunkumų, nepilno biudžeto, vėlavimų bei kūrimo ir tinkamumo patvirtinimo etapo pramoninės organizacijos turėjo rimtų sunkumų“ atlikti šią užduotį.

⁽⁴⁾ Komitetas „kokybės ženklą“ supranta kaip prekybos ženklų sistemą, kuri išduoda licencijas patvirtintiems EGNOS ir GALILEO technologijų tiekėjams parduoti technologijas ir sprendimus, kurie atitinka griežtus techninius kokybės standartus. Pavyzdžiui, tokią prekybos ženklų sistemą labai sėkmingai naudojo pasaulinis WiFi aljansas siekdamas paspartinti belaidės LAN technologijos sėkmę rinkoje. Žr. http://en.wikipedia.org/wiki/Wi-Fi_Alliance

⁽⁵⁾ OL C 221, 2005 9 8, p. 28.; OL C 317, 2009 12 23, p. 103–104, OL C 54, 2011 2 19, p. 58.

⁽³⁾ <http://www.oosa.unvienna.org/oosa/SAP/gnss/icg.html>.

2.5 Žlugus viešojo ir privačiojo sektorių partnerystei ES 2008 m. priėmė reglamentą, kuris leido jai visiškai perimti EGNOS ir GALILEO programų valdymą ir šių sistemų nuosavybės teises. Pagal šį reglamentą Komisija atsako už programų valdymą, visus su sistemų saugumu susijusius klausimus ir programoms skirtų lėšų valdymą. Europos GNSS priežiūros institucija (GSA) atsako už programų saugumą, prisideda prie sistemų komercializacijos rengimo ir atlieka kitas Komisijos jai patikėtas užduotis, susijusias su programomis.

2.6 Programų įgyvendinimui nuo 2007 m. sausio 1 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d. yra skirtas 3 405 mln. eurų biudžetas. Tačiau šių *ad hoc* skirtų lėšų nepakako, o išsamių tolesnio programų finansavimo įsipareigojimų nėra. Finansavimo problema labai apsunkino programų vystymą.

2.7 Pasaulinės navigacijos palydovų sistemos (GNSS) taikymo veiksmų planu siekiama, kad Europos pramonė su GALILEO ir EGNOS užimtų geriausią poziciją ir galėtų visapusiškai išnaudoti pasaulinės vartotojų rinkos, kurios vertė – apie 100 mlrd. eurų, teikiamas galimybes. Komisija mano, kad Europos pramonė turėtų gauti didžiausią įmanomą naudą iš investicijų į programas. Europos Komisijos iniciatyva suderinti valstybių narių veiksmai atkreips patį didžiausią dėmesį į būtinybę investuoti į mokslinius tyrimus, užtikrins kuo platesnę svarbios informacijos sklaidą ir pagerins informuotumo skatinimo veiksmus. Tai padėtų išvengti pavienių valstybių narių standartų konflikto ir atliekamų darbų dubliavimosi.

2.8 GNSS taikymo veiksmų planas taip pat svarbus siekiant maksimaliai padidinti strategijos „Europa 2020“ pavyzdinės iniciatyvos „Skaitmeninė darbotvarkė Europai“ sukurtą vertę Europoje. Pavyzdžiui, Europos GNSS galėtų būti naudojama daiktų internetui vietoje JAV, Rusijos ar Kinijos technologijos.

2.9 GALILEO taip pat leidžia Europai išnaudoti palydovinės navigacijos teikiamas galimybes tokiu mastu, koks be jos nebūtų įmanomas. GALILEO padės Europai išlaikyti ir vystyti savo gamybinę, prekybinę ir mokslinę patirtį (*know-how*) kosmoso, imtuvų žemėje ir taikmenų srityse, o tai užtikrins pajamas ekonomikai ir darbo vietas. Nepriklausomi tyrimai ir rinkos prognozės rodo, jog visa tai ir išorės poveikis visuomenei naudingų paslaugų forma (naujos prietaikos, dėl kurių viešasis transportas bus veiksmingesnis, geresnis kelių tvarkymas, mažiau aplinką teršiantis transportas, veiksmingesnės gelbėjimo operacijos ir pan.) atneš iki 90 mlrd. eurų per pirmuosius dvidešimt metų.

2.10 Tačiau Europos GNSS bando įsitvirtinti pramonės sektoriuje, kuriame jau dominuoja JAV GPS sistema. Be to, Rusijos GLONASS sistema sparčiai vysto ir tobulina visuomenei skirtas paslaugas, taip pat numatoma, kad Kinijos COMPASS sistema pradės teikti paslaugas nuo kitų metų.

2.11 Kinija plečia savo regioninę palydovinę sistemą *Beidou* padarydama ją pasauline COMPASS sistema ir aiškiai ketina teikti konkurencingas civilines paslaugas visame pasaulyje. Dėl

šio užmojo ji reikalavo dalies GALILEO skirto radijo spektro, teigdama, jog Kinija turi teisę jį paimti, nes Europa jo nenaudoja. ES bando išspręsti šią problemą aukščiausiu diplomatiniu lygiu.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Kad būtų išnaudotas Europos GNSS ekonominis potencialas ir užtikrinta paslaugų kokybė, GALILEO ir EGNOS turi tapti GNSS standartu Europoje, kuris sąveikautų su GPS ir neleistų įsitvirtinti kitoms sistemoms (Kinijos, Rusijos ir kt.).

3.2 GALILEO ir GPS sąveika yra privalumas, kurį ES pramonė turi išnaudoti, kadangi prietaikoms, kurios naudojami abiem palydovų konfigūracijomis, būtų naudingas didesnis tikslumas ir geresnis signalų prieinamumas.

3.3 EGNOS ir GALILEO programoms reikia aiškaus vadovavimo ir besąlygiškos, visapusiškos ES paramos, kad būtų atkurtas rinkos pasitikėjimas, kuriam pakenkė viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės GJU žlugimas.

3.4 Sėkmė labai priklauso nuo to, ar bus sukurti ir išnaudoti Europos GNSS konkurenciniai pranašumai. Šiuo tikslu ES gali taikyti reguliavimo ir kitas rinkos priemones.

3.5 Kad rinkos strategija būtų sėkminga, joje reikia atsižvelgti į produkto, rinkos ir vertės grandinės seką kiekviename Europos GNSS pramonės sektoriuje, t. y. elektronikos, programinės įrangos, mobiliojo ryšio, radijo, aparatinės įrangos, palydovų ir paslaugų sektoriuose.

3.6 Laikydamosi tarptautinių konkurencijos teisės aktų, ES turėtų nurodyti, kokiuose sektoriuose būtų galima taikyti reguliavimo priemones siekiant pasinaudoti GNSS, visų pirma GALILEO ir EGNOS, teikiamais pranašumais: galbūt ES galėtų tam tikrus sektorius, pavyzdžiui, aeronautikos palydovines sistemas, teisės aktais įpareigoti naudoti GALILEO imtuvus prietaikose ir produktuose (pavyzdžiui, Rusija jau padarė GLONASS naudojimą privalomu). Galbūt ES galėtų nustatyti būtiniausias tam tikrų prietaikų tikslumo ir integralumo standartus ir taip išnaudoti GALILEO privalumus ir atitolinti konkurentus.

3.7 Kadangi imtuvų mikroschemų rinkiniai⁽⁶⁾ yra labai svarbūs įsitvirtinimo rinkoje ir prietaikų vystymo strategijai, nebrangių abipusių imtuvų mikroschemų (GPS + GALILEO) vystymas turi lemiamos reikšmės. Tam galėtų būti tikslingai naudojamos MTTP lėšos.

⁽⁶⁾ Mikroschemų rinkinys arba mikroschema yra kartu veikiančių integruotų grandinių arba mikroschemų grupė. Paprastai jos parduodamos kaip vienas produktas. Paprastai mikroschemų rinkinys yra pritaikytas tam tikrai mikroprocesorių šeimai. Mikroschemų rinkinys valdo duomenų perdavimą tarp procesoriaus ir išorinių įtaisų, todėl jis lemia visos sistemos veikimo rezultatus.

3.8 Imtuvų mikroschemų gamybos nedidelėmis sąnaudomis sąlyga yra didelės apimties gamyba ir jos patirties kreivės poveikis. Reikėtų atlikti tyrimą, kaip ES galėtų užtikrinti, kad GALILEO imtuvų sudėtinės dalys būtų gaminamos pakankamai dideliais kiekiais, kad galėtų atlaikyti konkurenciją su vien tik GPS signalo imtuvais.

3.9 Svarstydama, kaip vystyti europinės GNSS prietaikų pramonę, Komisija turėtų imtis skatinti inovacijų branduolių kūrimą ir plėtrą.

3.10 Komisija galėtų padėti skatinti GNSS prietaikų, produktų ir paslaugų vystymą įtraukdama dideles įmones kaip „projektų lyderius“. Šie „lyderiai“ galėtų imtis vadovaujančio vaidmens kuriant MVĮ branduolius tam tikrose taikymo srityse arba produktų ir (arba) rinkos nišose.

3.11 Jei bus skatinamas verslumas ir remiamos inovacijos, galėsime į GNS prietaikų rinkos vystymą sėkmingai įtraukti MVĮ. MVĮ dalyvavimui skatinti reikėtų naudoti Verslumo ir inovacijų programą.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Strategija

4.1.1 GALILEO ir EGNOS turi tapti pagrindiniu GNSS standartu Europoje.

4.1.2 ES turi skubiai pasinaudoti proga išplėsti EGNOS, kad ji apimtų visus svarbius Afrikos oro uostus. Tai būtų sumanus ilgalaikio laikotarpio strateginis veiksmas, kurio reikia imtis greičiau nei imsis konkurentai, visų pirma Kinija.

4.1.3 EGNOS veikia jau daugiau kaip metus. Reikėtų skubiau vykdyti rinkodaros ir inovacijų programas.

4.1.4 Komisija ir GNSS priežiūros institucija (GSA) puikiai atliko sunkią užduotį, nors jų išteklių buvo riboti. Galbūt reikėtų artimiausiu metu sudaryti sutartį su ekspertų firma, kuri užsiimtų Europos GNSS komercializacija. Ilgalaikė sėkmė yra neatsiejama nuo EGNOS ir GALILEO komercinio vystymo, bet iki šiol šiam svarbiam ir įvairiapusiškam klausimui nebuvo skirta pakankamai dėmesio.

4.1.5 ES reikia ryžtingos rinkodaros strategijos su aiškiais ir išmatuojamais tikslais, ją turėtų rengti aukšto lygio ekspertai.

4.1.6 Kad būtų pašalintas bet koks su GNSS susijęs netikrumas, reikia aiškaus ES vadovavimo ir visapusiškos paramos.

4.1.7 Pasitikėjimas vadovavimu GNSS programoms ir jų administravimu yra labai svarbus tam, kad jos susilauktų

paramos visoje ES ir rinkoje. Reikėtų peržiūrėti dabartines vadovavimo ir administravimo struktūras ir įvertinti, ar reikia pakeitimų ir kokių.

4.1.8 Kūrybingai derinant darbą su kitomis iniciatyvomis, pavyzdžiui, Skaitmenine darbotvarke ir Inovacijų sąjunga, ir ieškant sinergijų būtų galima surasti papildomų rinkodaros ir inovacijų programų finansavimo galimybių.

4.1.9 Kiekvienam vartojimo rinkos pramonės sektoriui – elektronikos, programinės įrangos, mobiliojo ryšio, radijo, aparatinės įrangos, palydovų ir paslaugų – reikia rinkodaros ir inovacijų strategijos, paremtos produkto, rinkos ir vertės grandinės seka.

4.1.10 Komisija turėtų išnagrinėti, kuriuose sektoriuose galima būtų taikyti naujas reguliavimo priemones, kad būtų galima pasinaudoti Europos GNSS taikymo ir technologijų privalumais.

4.1.11 Reikėtų nustatyti, kokiomis reguliavimo priemonėmis būtų galima užtikrinti EGNOS ir GALILEO technologijų viršenybę lyginant su prastesnėmis technologijomis, visų pirma renkantis prietaikas, kurioms būtinas paslaugų tęstinumas arba didelis tikslumas ir integralumas, arba siekiant saugumo.

4.1.12 ES turi pasirengti kovai Europos pramonės standartų forumuose (transporto, aviacijos, žemės ūkio ir kitose srityse) siekdama užtikrinti, kad pirmenybė būtų skiriama EGNOS ir GALILEO technologijai, ir skatinti esamą GALILEO ir GPS sąveiką.

4.1.13 Pagrindinis strateginis prioritetasis turėtų būti užtikrinti, kad EGNOS ir GALILEO imtuvų mikroschemų rinkinių kaina būtų mažesnė nei vien tik GPS signalo imtuvų mikroschemų rinkinių kaina. Imtuvų mikroschemų gamybos nedidelėmis sąnaudomis sąlyga yra didelės apimties gamyba ir jos patirties kreivės poveikis.

4.1.14 Siekiant bendradarbiavimu pagrįstų inovacijų ir rinkodaros programų, reikėtų dėti daugiau pastangų sinergijų su Skaitmeninės darbotvarkės ir Inovacijų sąjungos iniciatyvomis paieškai.

4.1.15 Ypatingą dėmesį reikėtų skirti MVĮ verslumo skatinimui ir rėmimui, kad jos norėtų tiekti GNSS prietaikas.

4.1.16 Gerai apgalvota inovacijų branduolių kūrimo programa turėtų apimti visas EGNOS ir GALILEO produktų ir rinkų galimybes.

4.1.17 Reikėtų parengti vertės žemėlapi, kuriame būtų galima matyti visas įmones ir organizacijas, kurios galėtų arba turėtų dalyvauti kuriant EGNOS ir GALILEO technologijas, prietaikas ir paslaugas. Vertės žemėlapis turėtų parodyti daugybės subjektų esamus ir galimus ryšius. Tai būtų veiksminga strateginė priemonė galimybėms nustatyti, problemoms analizuoti ir planams rengti.

4.1.18 Taip būtų galima rasti dideles įmones, kurios galėtų formaliai kaip „projektų lyderiai“ vadovauti GNSS prietaikų vystymui Europoje.

4.2 Inovacijos

4.2.1 Į rinką turi patekti tik aukščiausios kokybės EGNOS ir GALILEO technologijos ir paslaugos. Reikia nuolatinės griežtos kokybės kontrolės tiek technologijų vystymo ir įgyvendinimo, tiek galutinių vartotojų lygiu.

4.2.2 Be tikslumo ir integralumo reikėtų nustatyti ir kitas šio sektoriaus išskirtines savybes, galbūt šiuo tikslu pasitelkti novatoriškus verslo modelius ir kurti naują pasiūlą, kuri dera su kitomis technologijomis ir paslaugomis.

4.2.3 Pažangūs produktai ir paslaugos, paremtos integruotomis technologijomis ir paslaugų sudėtinėmis dalimis, turėtų būti skatinami pasitelkiant Skaitmeninės darbotvarkės ir Inovacijų sąjungos programas.

4.2.4 Į taikytojų forumo veiklą turėtų būti įtraukti ne tik dalyviai iš dabartinės technologijos ir paslaugų srities. Kitų subjektų dalyvavimas skatintų inovacijas ir kūrybines sąsajas ne tik su iki šiol nustatytais šaltiniais.

4.2.5 Prioritetą reikėtų teikti nebrangių dvidalių GPS/EGNOS/GALILEO mikroschemų vystymui.

4.2.6 Tinkama strategija turėtų užtikrinti, kad patirties kreivės poveikis dėl didelės gamybos apimties ir su tuo susijusios nebrangios imtuvų mikroschemų gamybos padėtų EGNOS

ir GALILEO mikroschemų rinkiniams atlaikyti konkurenciją kainos požiūriu su vien tik GPS signalo imtuvų mikroschemų rinkiniais.

4.3 Rinkodara

4.3.1 GNSS prietaikų rinkodara turėtų užsiimti rinkodaros specialistai. Turint omenyje šį reikalavimą reikėtų peržiūrėti dabartinę organizacinę ir personalo struktūrą. Galbūt reikėtų sudaryti sutartį su ekspertų firma, kuri, vadovaujant Komisijai ir GNSS priežiūros institucijai, atliktų šį darbą.

4.3.2 Kad veiksmų planas būtų sėkmingai įgyvendinamas, būtinas išsamus, gerai apgalvotas ir tinkamai finansuojamas rinkodaros planas.

4.3.3 Kad būtų padidinta pasaulinė GNSS vartojimo rinkos pajamų dalis, reikia nustatyti PAŽANGIUS tikslus. Juos nustatant reikia atsižvelgti į rinkos nišą ir vertės grandinės dalį.

4.3.4 EGNOS ir GALILEO programoms turėtų būti sukurta pasaulinio prekės ženklo strategija, kurioje būtų suderinti tikslai, išryškinta prekės vertė, supaprastinta rinkos komunikacija ir paaiškinti rinkodaros prioritetai.

4.3.5 Turėtų būti pradėta gerai finansuojama ir tinkamai pritaikyta viešųjų ryšių ir švietimo kampanija, skleidžianti informaciją apie EGNOS ir GALILEO piliečiams. Ši kampanija turi būti susieta su tinkama prekės ženklo strategija.

4.3.6 Turėtų būti parengtas kokybės ženklas visoms patvirtintoms EGNOS ir GALILEO technologijoms, kad būtų apsaugotas EGNOS ir GALILEO prekės ženklo įvaizdis.

4.3.7 Reikėtų pasitelkti propaguotojus („lyderius“), kurie įtikintų ir įtrauktų MVĮ dalyvauti vystymo procese.

4.3.8 Visose tikslinėse rinkose, visų pirma tarp didelių įmonių, reikėtų ieškoti „lyderių“ ir nuomonės formuotojų ir juos įtikinti imtis šios veiklos.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai dėl kūno skenerių naudojimo ES oro uostuose

(COM(2010) 311 galutinis)

(2011/C 107/10)

Pranešėjas **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai dėl kūno skenerių naudojimo ES oro uostuose

COM(2010) 311 galutinis.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 104 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados

1.1 EESRK sutinka, kad aviacijos sauga yra juridinė teisė, kuri turi būti saugoma, tačiau mano, kad Komisija šioje srityje turėtų laikytis labiau holistinio požiūrio, pagal kurį keitimasis informacija ir žmogiškųjų veiksnių analizė taip pat būtų svarbūs aspektai, o ne tik technologijų naudojimas, keliantis rimtų abejonių ir pavojų, kurie iki šiol nebuvo paneigti.

1.2 Naudojant tokio tipo skenerius, dėl netinkamo vaizdų, kurie vėliau gali būti išplatinti, kaupimo, spausdinimo, perdavimo ar saugojimo visų pirma gali nukentėti pagrindinių teisių apsauga turint omenyje žmogaus orumą, privatumą, ir duomenų apsaugą. Komitetas mano, kad kitomis aplinkybėmis keleiviui turėtų būti suteikta galimybė pasirinkti, ar sutikti su tokio pobūdžio kontrole, ar ne (angl. *opt out*); kad ir ką jis pasirinktų, jam turėtų būti palikta teisė skristi. Bet kuriuo atveju reikia suteikti tvirtas teises garantijas, kad šia galimybe nusprendę pasinaudoti žmonės nepatirtų kitokių nepatogumų, pavyzdžiui, neturėtų ilgai laukti, kol bus patikrinti, arba nebūtų skrupulingai apieškomai.

1.3 Dėl sveikatos apsaugos EESRK prašo Komisijos atlikti patikimus tyrimus, susijusius su galimu šių įrenginių poveikiu keleivių ir personalo, kurie dėl jų profesijos taip tikrinami dažnai, sveikatai, kadangi, iškilus abejonių, verčiau reikėtų naudoti kitokią įrangą.

1.4 Komitetas primena Komisijai, kad komunikate neužsimeinama apie teisę kreiptis į teismą, kurią ji turi užtikrinti silpniau-

siajai šaliai, t. y. keleiviams, kurie naudojami oro linijomis ir oro uostais, kadangi be pakankamų procedūrinių garantijų negali būti užtikrintos asmens teisės.

1.5 Komiteto nuomone, reikėtų rimtai apvarstyti kūno skenerių naudojimo alternatyvas. Kaip alternatyvą būtų galima naudoti technines sistemas grafiškai lokalizuoti ir atpažinti grėsmės šaltinį, kurį vėliau būtų galima tiksliau nustatyti apieškant rankomis.

2. Įžanga ir svarbiausios komunikato nuostatos

2.1 Komisijos komunikate kalbama apie kūno skenerius, kurių naudojimas reglamentuojamas nacionaliniu lygmeniu ir kurie vis plačiau naudojami Europos Sąjungos oro uostuose.

2.2 Komisijos nuomone, tik bendri Europos aviacijos saugumo standartai gali būti tinkamas pagrindas siekiant užtikrinti suderintą požiūrį į kūno skenerių naudojimą oro uostuose.

2.3 Komisija mano, kad aviacijos saugumui šiuo metu iškyla naujo pobūdžio grėsmė, kuriai oro uostuose įprastai naudojamos saugumo technologijos neleidžia duoti tinkamo ir veiksmingo atkirčio. Taigi, kai kurios valstybės narės pradėjo bandyti ir įrenginėti kūno skenerius savo oro uostuose. Todėl šiuo metu Europos Sąjungoje taikomos skirtingos taisyklės.

2.3.1 Kūno skeneris – tai bendras po drabužiais paslėptų daiktų aptikimo technologiją įvardijantis terminas. Visiems daiktams, kurie skiriasi nuo žmogaus odos, aptikti naudojama kelių rūšių spinduliuotė, kuri skiriasi bangų ilgiu ir išspinduliuojama energija.

2.4 Pagal ES teisės aktus valstybės narės kūno skenerius savo oro uostuose i) gali naudoti remdamosi savo teise taikyti griežtesnes priemones nei galiojantys ES reikalavimai arba ii) gali laikinai naudoti remdamosi savo teise atlikti ne ilgiau kaip 30 mėnesių trunkančius naujų techninių procesų arba metodų bandymus.

2.5 Dėl sveikatos apsaugos, ypač dėl jonizuojančiosios spinduliuotės naudojimo, pasakytina, kad pagal Euratomo sutartį priimtuose Europos teisės aktuose nustatytos spinduliuotės (vienkartinės ir metinės) dozės. Juose reikalaujama teisiškai pagrįsti žmonių apšvitą, ir nurodyta taikyti apsaugos priemones, kad apšvita būtų kuo mažesnė.

2.6 Komisija nurodo, kad pagrindinis Europos ir tarptautinių taisyklių principas yra neleisti, kad pavojingi daiktai, pavyzdžiui, ginklai, peiliai arba sprogmenys („draudžiami daiktai“), patektų į orlaivį.

2.6.1 Pagal šį bendrą reglamentavimo pagrindą numatoma taikyti vienintelės saugumo patikros principą, kuris jau įvestas kai kuriose Europos Sąjungos valstybėse narėse, tačiau dar ne visiškai, ir kuris ateityje bus pagrindinis palengvinimo elementas tiek oro transporto sektoriui, tiek keleiviams.

2.7 Pagal dabartinius ES aviacijos saugumo teisės aktus valstybėms narėms ir (arba) oro uostams pateikiamas tikrinimo ir kontrolės metodų ir technologijų sąrašas, iš kurio jie privalo pasirinkti būtinus elementus, kad savo aviacijos saugumo užduotis atliktų veiksmingai ir efektyviai.

2.7.1 Komisija pažymi, kad galiojančiuose teisės aktuose nenumatyta galimybė vietoje kurio nors pripažinto tikrinimo būdo ar technologijos oro uostuose metodiškai naudoti kūno skenerius. Kūno skeneriai, kaip papildoma tinkama aviacijos saugumo užtikrinimo priemonė, galėtų būti naudojami vadovaujantis Komisijos sprendimu, kuriam pagal komitologijos procedūrą pritarė valstybės narės ir Europos Parlamentas.

3. Pastabos

3.1 EESRK išreiškia didelių ir rimtų abejonių dėl Komisijos komunikate išdėstyto požiūrio. Komitetas iš esmės prieštarauja galimam būsimo reglamento priėmimui ir įgyvendinimui, kadangi tai gali užkrauti didelę naštą piliečiams ir pažeisti jų pagrindines teises. Taigi, kadangi kalbama apie sparčiai besivys-

tančias technologijas, Komitetas galėtų pritarti saugos garantijų sistemai, pagal kurią naudojamos mažiau invazinės technologijos, tik tuo atveju, jei šios priemonės būtų visiškai patikimos, nepažeistų pagrindinių teisių ir nekeltų pavojaus žmonių sveikatai.

3.1.1 Konkrečiau Komitetas nurodo bent keturis komunikato aspektus, turinčius rimtų teisinių spragų.

3.1.2 Visų pirma Komitetas išreiškia abejonių dėl nagrinėjamo teisės akto pagrindinio tikslo (visuotinis kūno skenerių įdiegimas visuose ES oro uostuose) tinkamumo kuo didesniai aviacijos saugumo lygiui pasiekti. Nors Komisijos teigimu skenerių įdiegimas būtų neprivalomas, keleiviai neturėtų galimybės pasirinkti, ar sutikti su šiuo patikrinimu, ar ne. Prieš patvirtinant tokio pobūdžio priemonę reikėtų atlikti jos reikalingumo ir kitų veiksmų, pavyzdžiui, šių kūno skenerių įdiegimo sąnaudos, „porcingumo testą“.

Dabartinėmis sąlygomis tokių sistemų diegimas (bazinės įrangos ir papildomos programinės įrangos įsigijimo sąnaudos) visuose ES oro uostuose valstybės biudžetui labai brangiai kainuotų, ypač turint omenyje, kad kyla rimtų abejonių dėl tokių sistemų patikimumo, asmenų sveikatos ir pagrindinių teisių pažeidimo. Atsižvelgdamas į tai, kad ši rinka vystosi labai sparčiai, EESRK mano, kad racialesnė išeitis būtų palaukti, kol bus sukurtos tobulesnės, mažiau invazinės ir užsibrėžta, t. y. aviacijos saugumo, tikslą labiau atitinkančios technologijos. Komiteto nuomone, reikėtų rimtai apsvarstyti kūno skenerių naudojimo alternatyvas. Kaip alternatyvą būtų galima naudoti technines sistemas grafiškai lokalizuoti ir atpažinti grėsmės šaltinį, kurių vėliau būtų galima tiksliau nustatyti apieštant rankomis.

3.1.3 Antra, Komitetas nepalankiai vertina, tai kad šis reglamentas smarkiai apribotų pagrindines teises. Buvo apgailėtinas atvejis, kai vieno Floridos teismo, kuriame buvo naudojamos milimetrinės bangos, darbuotojai išsaugojo 35 000 atvaizdų ir juos paskelbė internete, taip pažeisdami pagrindines tūkstančių žmonių teises.

3.1.4 Galiausiai, galima suabejoti dėl Komisijos pasirinktos teisės akto rūšies ir jo priėmimo procedūros.

3.2 Taigi, jei remsimės ES Teisingumo Teismo ir Europos žmogaus teisių teismo teismine praktikoje tvirtai nusistovėjusiais reikalavimais, atrodo, kad Komisijos komunikate nevisiškai laikomasi trijų reikalavimų – būtinybės, porcingumo, teisėtumo, – kurias turi atitikti visos Europos Sąjungos (arba atskiros valstybės) valdžios institucijų priimamos priemonės, kad jos nesumažintų arba neapribotų asmenų galimybių naudotis savo teisėmis ir laisvėmis.

3.2.1 Kalbant apie pirmąjį aspektą, Komitetui rimtų dvejonų kelia neaiški siūlomos priemonės (kūno skenerių įdiegimo) sąsaja su griežtesnių aviacijos saugumo reikalavimų taikymu.

3.2.2 Pati Komisija komunikate vertindama po pastaraisiais metais įvykusių įvairių su aviacijos saugumu susijusių incidentų įdiegtų naujų priemonių ir technologijos poveikį atvirai pripažįsta, kad tai „yra neefektyvu“ ir netgi pasisako už tai, kad būtų laikomasi „labiau holistinio metodo, kurio būsimi pagrindiniai elementai būtų geresnis keitimasis informacija ir žmogiškojo veiksnio analizė“.

3.2.3 Toks požiūris visai neatsitiktinai sutampa su pozicija, kurios laikosi Europos duomenų apsaugos pareigūnas, Europos Komisijos prašymu parengęs *ad hoc* ataskaitą dėl kontraversiškų taisyklių. Šis pareigūnas, vertindamas Europos saugumo priemonių prieš teroristinius išpuolius taikymą, visuomet rėmė minėtą požiūrį.

3.2.4 Reikia rasti pusiausvyrą tarp būtinybės laikytis nediskriminuojančio Europos požiūrio į aviacijos saugumo problemą ir galutinio „vienintelės saugumo patikros“, vykdomos nepažeidžiant pagrindinių teisių, visų pirma turint omenyje savanorišką sutikimą būti patikrintam naudojant tokias technologijas, įdiegimo.

3.2.5 Pagal Direktyvos 95/46/EB 29 straipsnį įsteigtos darbo grupės pozicija dar stipresnė. 2009 m. vasario 11 d. pasibaigus konsultavimosi laikotarpiui grupė teigė, kad tokie skeneriai nėra kitų dabar naudojamų metodų alternatyva norint nustatyti aviacijos saugumui grėsmę keliančius elementus, ir padarė išvadą, kad šiuo metu nėra jokių argumentų, įrodančių, kad šiuo metu oro uostuose naudojamą patikros įrangą būtina pakeisti šiais skeneriais.

3.3 Beje, Komitetas nepritaria didžiuliam poveikiui, kurį komunikate išdėstyto pasiūlymo įgyvendinimas galėtų turėti naudojimuisi pagrindinėmis teisėmis.

3.3.1 Atitinkamos pagrindinės teisės taip pat nesuderinamos su išsamiu tyrimu, kurio tikslas – įvertinti skenerių įrengimo oro uostuose ekonomines sąnaudas siekiant pateikti svarių jų privatumų įrodymų.

3.3.2 Reikia rasti tinkamą pusiausvyrą tarp laisvės ir saugumo. Tuo tikslu dėl įvairių priešasčių reikia labai išsamaus teisės aktų aiškinimo.

3.3.3 Visų pirma beveik visas teises ir laisves, kurioms kyla didžiausia grėsmė, Europos žmogaus teisių teismas laiko viešosios tvarkos pagrindu, nustatytu Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija.

3.3.4 Todėl bet koks šių teisių suvaržymas turi būti taikomas išimties tvarka, kai nėra galimybių taikyti kitas mažiau įpareigojančias teises alternatyvas, prižiūrimas viršvalstybiniu lygmeniu ir derėti su pažangios demokratinės visuomenės praktika. Bet kuriuo atveju būsimame reglamente Komisija privalės numatyti supaprastintas procedūras ir prioritetinę tvarką arba remtis valstybėse narėse jau taikomomis procedūromis, kad būtų išvengta galimų pagrindinių teisių pažeidimų.

3.3.5 Beje, kaip savo išvadoje byloje C-345/06 (Heinrich), kuri taip pat susijusi su Europos Komisijos priimtu aviacijos saugumą reguliuojančiu teisės aktu, nurodo generalinė advokatė E. Sharpston, negali būti nė kalbos, kad ES būtų remiamasi argumentais, pateisinančiais pagrindinių teisių garantijų sustabdymą arba apribojimą siekiant užkirsti kelią viešajam saugumui kylančiam pavojui, kuris sudėtingu laikotarpiu arba sąlygomis gali būti ypač didelis.

3.4 EESRK ypač nerimauja dėl keleivių ir personalo, kurie privalo būti tikrinami dėl savo profesijos, sveikatos. Dažnai oro uostų paslaugomis besinaudojantiems klientams daug dvejonų kyla dėl sveikatos apsaugos, kuri priklauso nuo daugkartinio sudėtingų aparatų, kuriuos dažniausiai valdo menkos kvalifikacijos darbuotojai, naudojimo. Deja, dažnai tenka konstatuoti, kad beveik jokios kvalifikacijos neturintys darbuotojai, nepakankamai apmokyti, ne ypač malonūs, kartais netgi visai nemandagūs, „verčia“ keleivius daug kartų eiti pro šiuo metu naudojamus apsaugos vartus ir visai negalvoja apie savo neracionalaus elgesio pasekmes.

3.5 EESRK tikisi, kad Komisijos pasiūlymu bus nustatytas aukštas sveikatos apsaugos lygis, grindžiamas moksliniais tyrimais ir mokslinėmis rekomendacijomis, deramai patikrintomis, įtikinančiomis, patikimomis ir tenkinančiomis keleivius, ir siekiu užtikrinti, kad galimas žalingas poveikis būtų kuo mažesnis. Be to, reikia numatyti atskiras taisykles jautriems arba pažeidžiamiems keleiviams, pavyzdžiui, nėščioms moterims, vaikams, neįgaliesiems arba sergantiems ligomis, dėl kurių tokio pobūdžio patikra yra nerekomenduotina.

3.6 Galiausiai, nėra jokių įtikinamų įrodymų, patvirtinančių, kad skenerių naudojimas nekenkia žmonių sveikatai, ir šioje srityje nebuvo priimta jokie geros praktikos kodekso (tam atvejui, jei tokie skeneriai būtų pradėti naudoti plačiai), o to reikalauja asmens duomenų apsaugos teisės aktai. Atsižvelgdama į tai, Komisija turi parengti tokius protokolus, kurie panaikintų pagrindą nuogaštauti dėl pagrindinių teisių pažeidimo, ir išplatinti juos taip, kad pirmiausia keleiviai žinotų, jog skenerių naudojimas yra griežtai savanoriškas ir jokiū būdu nėra privalomas.

3.6.1 Bet kuriuo atveju reikia sudaryti patikros nenaudojant skenerių galimybę ir suteikti tvirtas teisines garantijas, kad šia galimybe nusprendę pasinaudoti žmonės nepatirtų kitokių nepatogumų, pavyzdžiui, neturėtų ilgai laukti, kol bus patikrinti, arba nebūtų skrupulingai apieškomai. Šios dvi nuostatos nenumatytos Komisijos komunikate.

3.7 Kitas šiek tiek gluminantis aspektas yra Komisijos pasiūlymo terminologija ir temos išdėstymo būdas.

3.7.1 Komisija *ex novo* vartoja terminą „saugumo skeneriai“, kuris pakeitė anksčiau, vykstant viešai konsultacijai, surengtai šiuo klausimu atsižvelgiant į Europos Parlamento 2008 m. spalio 23 d. rezoliuciją, vartotą terminą „kūno skeneriai“ Vertėjo pastaba: dokumento lietuviškojoje redakcijoje ir toliau vartojamas terminas „kūno skeneriai“.

3.7.2 Terminas buvo pakeistas, kad nagrinėjamas komunikatas, rengiantis jo priėmimui, taptų patrauklesniu politiniu požiūriu. Tai patvirtina Komisijos sprendimas pritariti, kad ši įranga būtų laikoma aviacijos saugumo priemone, naudotina ES valstybių narių oro uostuose.

3.7.3 Pavyzdžiui, komunikato 34 dalyje Komisija tvirtina, kad kūno skeneriai galėtų būti naudojami vietoj bet kurios kitos aviacijos saugumo srityje naudojamos įrangos.

3.7.4 Komunikato 45 dalyje ji taip pat teigia, kad yra „aišku“, kad naudojant šiuolaikinių technologijų kūno skenerius tikimybė aptikti pavojingus daiktus „būtų buvusi gerokai didesnė“, ir tokie skeneriai „labai pagerintų mūsų prevencines galimybes“.

3.7.5 82 dalyje Komisija pakartoja, kad plačiai naudojant tokius skenerius „atsirastų lakstesnių būdų ir galimybių, ypač dideliuose oro uostuose, stiprinti aviacijos saugumą“.

3.7.6 Turint omenyje įvairaus pobūdžio abejones dėl šios įrangos naudojimo ir jos neginčijamo poveikio asmenų teisėms ir viešosioms laisvėms, geriau būtų parengti įvairiapusiškesnį tekstą, kuriame būtų objektyviau aptarta esama padėtis ir galimos alternatyvos.

3.7.7 Komisijos komunikatui būdingi teksto rengimo ypatumai turi įtakos paskutiniam iš pirmiau nurodytų aspektų,

kuris apima ne tik teisės akto rūšies (reglamento) pasirinkimą, bet ir pasirinktos jo priėmimo procedūros (komitologijos procedūros) tinkamumą.

3.8 Taigi, kyla rimtų abejonių ne tiek dėl komunikato teisėtumo, kiek dėl jo legitimumo.

3.8.1 Komisija, savaime aišku, gali imtis veiksmų šioje srityje, remdamasi jai pagal Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (EB) Nr. 300/2008 4 straipsnio 2 dalį suteiktais įgaliojimais.

3.8.2 Tačiau Komisija, rengdama tokį kontraversišką pasiūlymą, turėtų būti labai atsargi, ypač turint omenyje pastarojo meto patirtį, kai po teisinių ginčų jai teko pakeisti jos pačios teisės aktus, susijusius su šia sritimi.

3.8.3 Susiklosčius tokioms aplinkybėms, derėtų pasirinkti sprendimą, skirtą visoms valstybėms narėms, galbūt netgi rekomendaciją, kad kompetentingoms valdžios institucijoms būtų suteikta didesnė veiksmų laisvė ir numatyta daugiau laiko skeneriams išbandyti (savanoriškais pagrindais).

3.8.4 Taip pat reikia pabrėžti, kad būsimam teisės aktui priimti Komisijos pasirinkta komitologijos procedūra, nors ir yra teisinga teisiniu požiūriu, yra pernelyg ribota ir neaiški, kai rengiamas toks specifinis teisės aktas.

3.8.5 Tai ypač svarbu turint omenyje tai, kad priėmus Lisabonos sutartį, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo naujajame 290 straipsnyje pateikiamos naujo mechanizmo, pagal kurį Komisija vykdo Tarybos ir Europos Parlamento delegaliuosius įgaliojimus, gairės pastarosioms institucijoms suteikiant galimybę atšaukti delegavimą nenurodant priežasties (290 straipsnio 2 dalies a punktas). Atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija turėtų apsvarstyti, ar didžiulio poveikio, kurį pasiūlymo dėl reglamento įsigaliojimas turėtų piliečių juridinėms teisėms, nereikėtų apsvarstyti platesniame instituciniame kontekste, atvirame viešai diskusijai su visais suinteresuotaisiais subjektais ir atstovaujimų politinių partijų diskusijai, nes tai yra neatskirama parlamentinės demokratijos dalis, kur Europos Parlamentas diskusijoje dėl pagrindinių teisių turėtų atlikti pagrindinį vaidmenį, o tai, savaime aišku, neatitinka komitologijos procedūros.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo nustatoma pirmoji radijo spektro politikos programa

(COM(2010) 471 galutinis – 2010/0252 (COD))

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Plačiajuostis ryšys Europoje. Investavimas į skaitmeninių technologijų skatinamą augimą“

(COM(2010) 472 galutinis)

(2011/C 107/11)

Pranešėjas **Thomas MCDONOGH**

Europos Parlamentas ir Taryba, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 ir 304 straipsniais, 2010 m. spalio 7 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo nustatoma pirmoji radijo spektro politikos programa

COM(2010) 471 galutinis – 2010/0252 (COD).

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2010 m. rugsėjo 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Plačiajuostis ryšys Europoje. Investavimas į skaitmeninių technologijų skatinamą augimą“

COM(2010) 472 galutinis.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (2011 m. vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 108 nariams balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados

1.1 Komitetas teigiamai vertina visus tris Komisijos parengtus šio plačiajuosčio ryšio priemonių paketo dokumentus. Jie yra savalaikiai, gerai apgalvoti ir visapusiški.

1.2 Komitetas tvirtai pritaria skaitmeninės darbotvarkės tikslams – užtikrinti, kad skaitmeninė bendroji rinka, grindžiama sparčiuoju ir itin sparčiu internetu, suteiktų tvarios ekonominės ir socialinės naudos, ir visiškai pritaria pavyzdinėje iniciatyvoje drąsiai užsibrėžtam plačiajuosčio ryšio tiksliniam rodikliui ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(2010) 245 galutinis/2: Iki 2020 m. visi europiečiai turėtų turėti galimybę naudotis spartesniu nei 30 megabitų per sekundę (Mbps) internetu, o 50 proc. ar daugiau Europos namų ūkių turėtų būti užsisakę spartesnio kaip 100 Mbps ryšio paslaugą. Į skaitmeninę darbotvarkę įtrauktas ir Europos Vadovų Tarybos patvirtintas tikslas – užtikrinti, kad iki 2013 m. pagrindinės plačiajuosčio ryšio funkcijos būtų prieinamos visiems europiečiams.

Tačiau Komitetas mano, kad po keleto artimiausių metų gali prireikti ir dar drąsesnių plačiajuosčio ryšio tikslų, kurie padėtų Europai išlikti konkurencinga pasaulyje ⁽²⁾.

1.3 Komitetas sunerimęs pažymi, kad Europos Sąjungoje ir toliau auga nedarbas, ypač jaunimo (jaunesnių kaip 25 metų gyventojų) ⁽³⁾. Komitetas mano, kad sėkmingas plačiajuosčio ryšio priemonių paketo įgyvendinimas, prisidedantis prie pažangaus, tvaraus ir integracinio Europos augimo, kaip numatyta „Europa 2020“ strategijoje, bus ypač svarbus nedarbo problemos sprendimui.

⁽²⁾ Pietų Korėja parengė nacionalinį planą, kurio tikslas – 1000 Mbps ryšys iki 2012 m. turi tapti visuotiniu. Vyriausybė prašo iš įmonių 34 trilijonų vonų (23 milijardų eurų) šiai programai įgyvendinti. Ši suma beveik prilygsta šalies metiniam švietimo biudžetui (http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/click_online/9093991.stm).

⁽³⁾ Eurostato pranešimas spaudai. Euroindikatorius - 5/2011, 2011 m. sausio 7 d. 2010 m. lapkritį jaunimo (jaunesnių kaip 25 metų asmenų) nedarbas **euro zonoje** sudarė 20,7 proc., o **27 ES valstybėse narėse** – 21 proc. 2009 m. lapkritį šie rodikliai atitinkamai siekė 20,1 ir 20,5 proc.

1.4 Komitetas patenkintas tuo, kad plačiajuosčio ryšio priemonių paketo reguliavimo principai atitinka persvarstytos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos nuostatas ⁽⁴⁾.

1.5 Komitetas mano, kad tinklo neutralumo principas ⁽⁵⁾ yra ypač svarbus interneto paslaugų ateičiai Europoje. Komitetas susipažino su Komisijos ataskaita, skirta viešosioms konsultacijoms dėl atviro interneto ir tinklo neutralumo ⁽⁶⁾, ir teigiamai vertina Komisijos pirmininko pavaduotojos Neelie Kroes poziciją pritari šiam principui ⁽⁷⁾. Tačiau Komitetui nerimą kelia tai, kad didelę įtaką rinkoje turintys paslaugų teikėjai yra komerciškai labai suinteresuoti nesilaikyti tinklo neutralumo principo ir nepaisyti piliečių interesų. Komitetas taip pat mano, kad gali prireikti papildomai keisti telekomunikacijų reguliavimo sistemos nuostatas ⁽⁸⁾, kad būtų sustiprintos nacionalinių reguliavimo institucijų galios, tuo užtikrinant, kad internetas visoje Europoje liktų atviras, o paslaugų teikėjai visapusiškai laikytųsi tinklo neutralumo principo.

1.6 Komitetas atkreipia Komisijos dėmesį į daugelį anksčiau savo nuomonių, kuriose jis išreiškė pritarimą informacinei visuomenei, strategijai „Europa 2020“ ir skaitmeninei darbotvarkei, taip pat į nuomones, kuriose buvo kalbama apie piliečiams visoje ES reikalingą kokybišką ir spartų interneto ryšį, bei į nuomones, kuriose buvo raginama sukurti subalansuotą ryšių paslaugų reguliavimo aplinką, sudarančią sąlygas prieinamomis kainomis teikti kokybiškas paslaugas ⁽⁹⁾.

1.7 Plačiajuosčio ryšio strategija

1.7.1 Komitetas mano, kad efektyvus ES plačiajuosčio ryšio strategijos įgyvendinimas yra nepaprastai svarbus būsimai visų piliečių ekonominei ir socialinei gerovei. Kadangi finansinės aplinkybės dar daugelį ateinančių metų išliks sudėtingos, Komitetas

⁽⁴⁾ Direktyvos 2009/140/EB ir 2009/136/EB.

⁽⁵⁾ Tinklo neutralumas yra principas, kai interneto paslaugų teikėjai ir vyriausybės netaiko jokių apribojimų turiniui, puslapiams, platformoms, įrangos, kurią galima prijungti, rūšims ir leidžiamoms ryšių formoms. Jeigu tam tikras vartotojas sumoka už tam tikro lygio interneto prieigą, o kitas vartotojas moka už tokį patį prieigos lygį, tie du vartotojai turėtų turėti tarpusavio ryšio galimybę tokiu prieigos lygiu, kokį jie yra užsisakę. Buvo pareikštas susirūpinimas dėl plačiajuosčio ryšio teikėjų turimos galimybės naudojantis savo vietos infrastruktūra blokuoti interneto programas ir turinį (pavyzdžiui, tinklavietes, paslaugas, protokolus), ypač konkurentų, arba pakeisti savo veiklos modelius, kad sumažėtų skirtingų vartotojų prieigos kokybė ir tos prieigos apimtis. Tokie veiklos modelio pasikeitimai gali sukelti nesąžiningą diskriminaciją kainų ir paslaugų kokybės srityje. Dėl reguliavimo priemonių, kuriomis būtų užtikrintas interneto neutralumas, iki šiol vyko karštos diskusijos.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommlibrary/public_consult/index_en.htm#communication_review

⁽⁷⁾ SPEECH/10/643 – kalba, pasakyta Europos Komisijos ir Europos Parlamento aukščiausiojo lygio susitikime „Atviras internetas ir tinklo neutralumas Europoje“.

⁽⁸⁾ Direktyvos 2009/140/EB ir 2009/136/EB.

⁽⁹⁾ Žr. OL C 120, 2005 5 20, p. 22; OL C 28, 2006 2 3, p. 88; OL C 318, 2006 12 23, p. 222; OL C 97, 2007 4 28, p. 27; OL C 324, 2006 12 30, p. 42; OL C 151, 2008 6 17, p. 25; OL C 44, 2008 2 16, p. 50; OL C 224, 2008 8 30, p. 50; OL C 77, 2009 3 31, p. 60; OL C 175, 2009 7 28, p. 87; OL C 175, 2009 7 28, p. 8; OL C 182, 2009 8 4, p. 56; OL C 218, 2009 9 11, p. 41; OL C 317, 2009 12 23, p. 103; OL C 255, 2010 9 22, p. 116; OL C 44, 2011 2 11, p. 178; OL C 54, 2011 2 19, p. 58.

tetui nerimą kelia tai, kad plačiajuosčio ryšio tikslus Europai pasiekti bus nelengva. Komitetas ragina Tarybą, Komisiją, valstybes nares ir vietos ir regionų valdžios institucijas padaryti viską, kas yra jų galioje, ir padėti įgyvendinti skaitmeninėje darbotvarėje iškelto plačiajuosčio ryšio tikslus.

1.7.2 Komitetas mano, kad visuotinė prieiga prie spartaus plačiajuosčio ryšio yra būtina socialinės ir teritorinės sanglaudos skatinimui ⁽¹⁰⁾. Mes teigiamai vertiname planus plačiau naudoti struktūrinius ir kaimo plėtros fondus ir jų lėšomis papildyti komerciškai gyvybingos plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimą. Vis dėlto ne mažiau svarbu, kad šio investicijų srauto naudą pajustų piliečiai: jiems būtų teikiamos kokybiškos paslaugos ir pastebimai sumažėtų išlaidos visiems galutinams vartotojams. Komitetas taip pat ragina valstybes nares ir vietos ir regionų valdžios institucijas pasirūpinti nemokamomis bevielio interneto zonomis viešose vietose ir tuo prisidėti prie skaitmeninės darbotvarkės.

1.7.3 Komitetas atkreipia Komisijos dėmesį į tai, kad plačiajuosčio ryšio infrastruktūros užtikrinimo Europoje išlaidų sumažėjimas duotų daugiklio efektą ekonomikai ir gyvenimo kokybei. Mes raginame Komisiją, valstybes nares ir vietos ir regionų valdžios institucijas dėti visas pastangas šiomis išlaidoms sumažinti.

1.7.4 Nors Komitetas teigiamai vertina priemones skatinti ir remti investicijas į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą, jis norėtų, kad visos investicijos prisidėtų prie konkurencijos stiprinimo. Komitetas būtų sunerimęs, jeigu parama būtų teikiama neproporcingai palankiomis sąlygomis jau ir taip didelę įtaką rinkoje turintiems paslaugų teikėjams.

1.7.5 Komitetas nusivylė, kad iki šiol valstybės narės labai lėtai naudojo plačiajuosčiam ryšiui skiriamas paramos lėšas ⁽¹¹⁾. Būtų pageidautina parengti valstybės narėms skirtą programų spartinimo ir turimų lėšų panaudojimo vadovą.

1.8 Radijo spektro politika

1.8.1 Komitetas džiaugiasi, kad Radijo spektro politikos programoje bus teisinių reikalavimų, nustatančių pakankamą ir tinkamą spektrą tiek aprėptai, tiek bevielio plačiajuosčio ryšio technologijų pajėgumui ir užtikrinančių prieigą prie šio spektro – visa tai padės pasiekti 2020 metams užsibrėžtą tikslą. Plačiajuosčio ryšio vystymas bus paskatintas ir taikant konkurencijos stiprinimo priemones, pavyzdžiui, prekybą radijo spektru ir priemones, padedančias išvengti galimų konkurencijos iškreipimų keičiant egzistuojančias licencijas.

⁽¹⁰⁾ OL C 175, 2009 7 28, p. 8.

⁽¹¹⁾ Iki 2009 m. rugsėjo mėn. panaudota tik 18 proc. 2007–2013 m. laikotarpiu planuotų išlaidų.

1.8.2 Komitetas taip pat džiaugiasi, kad radijo spektro politikos programoje aiškiai siekiama iki 2013 m. 800 MHz „skaitmeninio dividendo“ juosta užleisti plačiajuosčiam ryšiui, ypač kaimo vietovėse. Komitetas ragina valstybes nares nedelsiant užtikrinti prieigą prie šio radijo spektro.

1.8.3 Komitetas taip pat pažymi, jog yra planų atokiose vietovėse, kurių nepasiekia antžeminės paslaugos, prieinamomis kainomis naudoti palydovinį plačiajuosčių ryšį.

1.8.4 Komitetas drauge su Komisija ragina valstybes nares padėti greitai pasiekti plačiajuosčio ryšio aprėpties tikslinį rodiklį nedelsiant priimant strategijas, kuriomis būtų siekiama:

- užtikrinti, kad būtų prieinamos pakankamai didelės dažnių spektro juostos ⁽¹²⁾;
- greitai suteikti spektro naudojimo teises;
- padidinti lankstumą ir konkurenciją;
- leisti antrinę prekybą spektru, kad būtų prisitaikyta prie rinkos pokyčių.

1.9 Naujos kartos prieigos tinklai

1.9.1 Naujos kartos prieigos tinklus sukurti yra labai brangu ir gana rizikinga investuotojams. Pažymime, kad pasiūlymais atsižvelgiama į šią riziką ir numatoma į reguliuojamą prieigos mokesčių įtraukti ir rizikos priemoką.

1.9.2 Komitetui priimtinas Komisijos kūrybingumas – tvirtai remti bendro investavimo susitarimus, kurie gali sumažinti kiekvienos atskiros bendrovės riziką.

1.9.3 Komitetas pripažįsta, kad prieigos prie naujos kartos prieigos tinklų taisyklių taikymo sėkmė labai priklausys nuo to, kaip tas taisykles įgyvendins kiekvienos valstybės narės reguliavimo institucijos. Komitetas ragina Komisiją ir valstybes nares visokeriopa remti nacionalines reguliavimo institucijas ir Europos elektroninių ryšių reguliuotojų instituciją (EERRI), kad jos galėtų sėkmingai atlikti savo sunkią užduotį.

2. Rekomendacijos

2.1 Siekdamas užtikrinti, kad internetas išliktų atviras ir būtų apsaugotas tinklo neutralumas, Komisija ir nacionalinės regulia-

vimo institucijos turėtų atidžiai stebėti, kokius metodus naudoja operatoriai tvarkydami duomenų srautus savo tinkluose, ir galimą tų metodų poveikį interneto vartotojams.

2.2 Atsižvelgdama į patirtį Komisija turėtų įvertinti, ar telekomunikacijų reguliavimo sistema yra tinkama spręsti problemas, kurios kyla dėl paslaugų teikėjų keliamos grėsmės atviram internetui ir tinklo neutralumui.

2.3 Nacionaliniai plačiajuosčio ryšio diegimo planai turėtų būti greitai atnaujinti, į juos įtraukiant spartaus ir itin spartaus plačiajuosčio ryšio užtikrinimo projektų planus.

2.4 Nacionaliniuose plačiajuosčio ryšio diegimo planuose reikėtų laikytis įprastos geriausios projektų planų praktikos, detaliam nurodant su tikslais ir svarbiomis datomis susijusius išteklius.

2.5 ES turėtų periodiškai peržiūrėti nacionalinius plačiajuosčio ryšio diegimo planus, kad patikrintų galimas išteklių spragas ir kitas planavimo problemas.

2.6 Nacionaliniuose plačiajuosčio ryšio diegimo planuose turėtų būti pateikta išsami informacija apie visas tiesiogines viešosios valdžios institucijų programas ir investicijas į infrastruktūrą bei civilinės inžinerijos darbus, kurie leis lengviau pasiekti skaitmeninės darbotvarkės tikslus.

2.7 Komitetas prašo Komisijos ypatingą dėmesį atkreipti į poveikį konkurencijai valstybėse narėse, kad taip būtų galima kontroliuoti plačiajuosčio ryšio tinklo išlaidų mažinimo būdus.

2.8 Naudodama visus tinkamus mechanizmus Komisija turėtų užtikrinti, kad būtų nustatomos tinkamo lygio radijo spektro kainos, kad teikti konkurencingas paslaugas būtų ekonomiškai naudinga.

2.9 Norėdamos skatinti skaitmeninę ekonomiką valstybės narės ir regionų valdžios institucijos turėtų siekti, kad viešose vietose būtų daugiau nemokamų bevielio ryšio zonų.

2.10 Bendrai investuodamos ir įgyvendindamos viešosios ir privačios partnerystės infrastruktūros projektus valstybės narės ir regionų valdžios institucijos turi stengtis nepakenkti sveikai konkurencijai rinkoje ⁽¹³⁾.

2.11 Kai vystomos radijo technologijos ir paslaugos, svarbu, kad būtų paisoma visuomenės sveikatos interesų, kiek tai susiję su galimai žalingu elektromagnetinių laukų poveikiu, o visuomenė turi būti patikinta, kad buvo imtasi priemonių šiam poveikiui kontroliuoti.

⁽¹²⁾ Tai būtina siekiant veiksmingai užtikrinti paskirto dažnių spektro prieinamumą; tai turi būti padaryta ir atveriant naują dažnių spektrą (pavyzdžiui, 2,6 GHz, taip pat 800 MHz), ir liberalizuojant naudojamą esamą dažnių spektrą (pavyzdžiui, 900–1 800 MHz dažnių juosta – žr. persvarstytą GSM direktyvą ir Sprendimą dėl 900–1 800 MHz dažnių juostos).

⁽¹³⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 72.

2.12 Komitetas mano, kad leisdamas diegti bevielio ryšio tinklus vietos valdžios institucijos privalo užtikrinti veiksmingą aplinkosaugos ir sveikatos teisės aktų įgyvendinimą, kad teisės nuostatos visiškai atitinkančios paslaugos būtų teikiamos operatyviai ir ekonomiškai.

2.13 Siekdama užtikrinti, kad visoje ES naujos kartos prieigos taisyklės būtų įgyvendinamos vienodai, ir nustatyti bet kokias galimas išteklių problemas, Komisija turėtų siūlyti, kad nacionalinės reguliavimo institucijos periodiškai atliktų auditą. Galbūt tokį auditą, vadovaujantis tarpusavio peržiūros principu, galėtų padėti organizuoti EERRI.

2.14 ES turėtų įvertinti galimybę skirti lėšų EERRI šiems tikslams įgyvendinti:

- surinkti ekspertų grupę, kuri *ad hoc* pagrindu nacionalinėms reguliavimo institucijoms teiktų reikiamą informaciją;
- finansuoti profesinio tobulėjimo programą, skirtą nacionalinių reguliavimo institucijų darbuotojams;
- finansuoti audito funkciją ir geriausios praktikos padalinį, kuris padėtų užtikrinti vienodą taisyklių įgyvendinimo lygį visoje Europoje.

3. Pagrindiniai faktai

3.1 Šiandien sparčiųjų komunikacijų kūrimas yra toks pat reikšmingas, kaip elektros ir transporto tinklų kūrimas prieš šimtą metų. Nors Europa yra vienas daugiausiai tinklų turinčių regionų pasaulyje⁽¹⁴⁾, ES dar yra daug vietovių, kuriose nėra prieigos prie elementarių interneto paslaugų, o kai kur netgi miesto teritorijose spartus ryšys yra retenybė.

3.2 Piliečiams ir įmonėms visame pasaulyje reikia vis spartesnių naujos kartos prieigos tinklų. Šiuo požiūriu Europa vis dar atsilieka nuo pagrindinių savo konkurentų pasaulyje: 30 proc. europiečių iš viso nėra naudojęsi internetu, o sparčiųjų šviesolaidinių tinklų skverbtis Europoje tėra tik 1 proc., tuo tarpu Japonijoje – 12 proc., Pietų Korėjoje – 15 proc.

3.3 Skaitmeninėje darbotvarkėje⁽¹⁵⁾, vienoje iš pavyzdinių Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“⁽¹⁶⁾ iniciatyvų, užsibrėžti toli siekiantys plačiajuosčio ryšio tikslai: iki 2020 m. visi europiečiai turėtų turėti galimybę

naudotis spartesniu nei 30 megabitų per sekundę (Mbps) internetu, o 50 proc. ar daugiau Europos namų ūkių turėtų būti užsisakę spartesnio kaip 100 Mbps ryšio paslaugą. Į skaitmeninę darbotvarkę įtrauktas ir Europos Vadovų Tarybos patvirtintas tikslas – užtikrinti, kad iki 2013 m. pagrindinės plačiajuosčio ryšio funkcijos būtų prieinamos visiems europiečiams. Siekiant šių didelių tikslų reikia parengti įvairių technologijų derinimu grindžiamą išsamią strategiją ir nuolat atidžiai stebėti pažangą⁽¹⁷⁾.

3.4 Šioje nuomonėje svarstomą Plačiajuosčio ryšio priemonių paketą sudaro Komisijos parengti dokumentai, kuriais siekiama įgyvendinti skaitmeninėje darbotvarkėje išskeltus ryšio užtikrinimo tikslus. Pakete yra:

- keletas pasiūlymų, kuriais nustatomi planavimo ir finansavimo poreikiai, susiję su ryšio tikslais – komunikatas „Plačiajuostis ryšys Europoje. Investavimas į skaitmeninių technologijų skatinamą augimą“, COM(2010) 472;
- siūlomas teisės aktas sukurti pirmąją radijo spektro politikos programą, kuri būtina norint reguliuoti ir suderinti bevielio ryšio infrastruktūrą, kurios reikia „Europa 2020“ tikslams pasiekti – Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo, kuriuo nustatoma pirmoji radijo spektro politikos programa, COM(2010) 471;
- rekomendacija nacionalinėms reguliavimo institucijoms dėl prieigos prie naujos kartos prieigos tinklų reguliavimo, kad būtų galima užtikrinti skaitmeninėje darbotvarkėje numatytą spartų ir labai spartų plačiajuostį ryšį, C(2010) 6223/3.

4. Pastabos

4.1 Plačiajuosčio ryšio strategija

4.1.1 Strategijos „Europa 2020“ didžiuosius užmojus ir skaitmeninės darbotvarkės tikslus įvykdyti bus galima tik tokiu atveju, jeigu valstybės narės parengs ir įgyvendins efektyvius nacionalinius plačiajuosčio ryšio diegimo planus. Nors visos valstybės narės jau turi plačiajuosčio ryšio strategijas, netrukus jas reikės atnaujinti, kad į strategijas būtų įtraukti planai dėl itin spartaus interneto tinklų nustatant konkrečius tikslus ir įgyvendinimo priemones.

4.1.2 Nacionalinių plačiajuosčio ryšio strategijų planavimas ir vykdymas yra būtinas tų strategijų sėkmei. Ne mažiau svarbu, kad valstybės narės diegtų naujos kartos prieigos tinklus taip, kad nei vienas ES regionas neliktų nuošalyje, nes priešingu atveju vėl ims vertis skaitmeninis atotrūkis, o nepalankioje padėtyje atsidūrusiuose regionuose, kurie negalės dalyvauti naujojoje skaitmeninėje ekonomikoje, sulėtės ekonomikos augimas.

4.1.3 Taip pat būtų tikslinga įvertinti, ar bus įmanoma įgyvendinti nacionalinius plačiajuosčio ryšio diegimo planus: ar tuose planuose numatyti įgyvendinimui reikalingi išteklių (žmogiškieji ir kiti) ir svarbiausieji projektų etapai. Tuomet reikia stebėti, kaip tie projektų planai įgyvendinami, ir prireikus juos atnaujinti.

⁽¹⁴⁾ Pasaulio ekonomikos forumas – Pasaulinė informacinių technologijų ataskaita 2009–2010 m., <http://www.networkedreadiness.com/gitr/>.

⁽¹⁵⁾ Komisijos komunikatas „Europos skaitmeninė darbotvarkė“, COM(2010) 245 galutinis/2).

⁽¹⁶⁾ 2020 M. EUROPA. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija, COM(2010) 2020 galutinis.

⁽¹⁷⁾ Pavyzdžiui, būtų galima numatyti, kad, siekiant 100 Mbps tikslinio rodiklio, 2015 m. tokios spartos ryšio paslaugas būtų užsisakę maždaug 15 proc. Europos namų ūkių.

4.1.4 Tinklų kokybė, jų eksploatavimo sąnaudos ir konkurencingos kainos, kurias mokės galutinis vartotojas, yra svarbūs tinklų diegimo programų valdymo kriterijai. Kadangi iki 80 proc. tinklo infrastruktūros sąnaudų lemia civilinės inžinerijos darbai, svarbu, kad nacionalinės ir vietos valdžios institucijos stengtųsi pastebimai sumažinti sąnaudas veiksmingai koordinuodamos infrastruktūros projektus.

4.1.5 Geras informavimas prisideda prie gero planavimo ir valdymo. Į nacionalinius plačiajuosčio ryšio diegimo planus reikia įtraukti detalią informaciją apie visas tinklų infrastruktūros diegimui padėsiančias planuojamas tiesiogines valdžios institucijų programas ir investicijas, įskaitant civilinės inžinerijos darbus.

4.1.6 Jeigu nacionalinės reguliavimo institucijos tinkamai nespręs šio klausimo, rinkoje dominuojantys paslaugų teikėjai gali sutrikdyti konkurenciją ir sustabdyti tinklų infrastruktūros diegimą.

4.1.7 Privatių infrastruktūros paslaugų teikėjų bendradarbiavimas ir noras dalintis yra būtini efektyvumui, įgyvendinimo operatyvumui, ekologiškumui ir konkurencingų kainų užtikrinimui galutiniams vartotojams.

4.1.8 Deja, konkurentams sunku bendradarbiauti, jeigu to daryti jie neprivalo. Komitetas džiaugiasi, kad plačiajuosčio ryšio priemonių pakete bus reikalavimai privatiems infrastruktūros paslaugų teikėjams skelbti teisingą informaciją apie egzistuojančią ir planuojamą infrastruktūrą, kad būtų galima geriau planuoti ir efektyviau panaudoti išteklius.

4.1.9 Ryšių paslaugų sąnaudų ir kainų skaidrumas yra būtinas, kad piliečiai pajustų ES, valstybių narių ir regionų valdžios institucijų investicijų į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą naudą.

4.1.10 Komitetui išpūdį daro turimo finansavimo mastas ir įvairovė, kuri būtų naudinga pasiekti universaliuosius skaitmeninės darbotvarkės plačiajuosčio ryšio tikslus. Komitetas taip pat teigiamai vertina planus į kitą daugiametę finansinę programą įtraukti naujas finansavimo priemones.

4.2 Radijo spektro politika

4.2.1 Radijo spektro politikos programa yra nepaprastai svarbi dėl to, kad pažangioje, tvarioje ir integracinėje ekonomi-

koje, kuri numatyta strategijoje „Europa 2020“, belaidėms technologijoms teks labai svarbus vaidmuo. Reikalingas ne tik žmonių bendravimui ir interneto vartojimui belaidis ryšys yra fundamentali ateities technologija, kuri bus taikoma įvairiausiose visuomenės gyvenimo srityse – pradedant pažangia energijos apskaita, baigiant pažangiosiomis transporto sistemomis ir daiktų internetu.

4.2.2 Komitetas atkreipia dėmesį į radijo spektro politikos programos svarbą Europoje kuriant pažangiuosius tinklus, kurių tikrai reikės tvariam augimui užtikrinti.

4.2.3 Komitetas pažymi, kad ES plačiajuosčio ryšio rinkoje sparčiausiai auga judriojo plačiajuosčio ryšio sektorius – pernai naudojimas tokiu ryšiu išaugo daugiau kaip dvigubai. Todėl siekiant patenkinti plačiajuosčio ryšio paslaugų poreikį, bevielio ryšio technologijos tampa vis svarbesnės.

4.2.4 Elektromagnetiniai laukai gali kelti pavojų piliečių gerovei. Komitetas džiaugiasi, kad radijo spektro politikos programoje pripažįstama būtinybė nuolat kontroliuoti spektro poveikį žmonių sveikatai.

4.3 Naujos kartos prieigos tinklai

4.3.1 Pasiūlymai reguliuoti prieigą prie naujos kartos prieigos tinklų pateikti po daugelį metų trukusio proceso, kai Komisija ieškojo būdų, kaip rasti teisingą investicijų į tinklus skatinimo ir konkurencingos aplinkos užtikrinimo pusiausvyrą. Pasiūlymai taip pat užtikrins komunikacijų sektoriui labai reikalingą taisyklių aiškumą, nes tos taisyklės turės įtakos sektoriaus investiciniam sprendimams ir planams, susijusiems su naujos kartos prieigos tinklais.

4.3.2 Kai kurios nacionalinės reguliavimo institucijos gali neturėti patirties ar pajėgumų tam darbui, kurį jos turės atlikti. Galbūt reikėtų padėti toms institucijoms atlikti šią sudėtingą užduotį centralizuotai surinkus ekspertų grupę, kurią organizuoti ir administruoti galėtų EERRI.

4.3.3 EERRI sustiprintų nacionalinių reguliavimo institucijų praktinę patirtį ir gebėjimus, jeigu ji savo nariams pasiūlytų profesinio tobulėjimo programą ir remtų geriausios praktikos įgyvendinimą.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos tinklų ir informacijos apsaugos agentūros (ENISA)

(COM(2010) 521 galutinis)

(2011/C 107/12)

Pranešėjas **Peter MORGAN**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, 2010 m. spalio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos tinklų ir informacijos apsaugos agentūros (ENISA)

COM(2010) 521 galutinis.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 173 nariams balsavus už ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas puikiai suvokia didelę dabartinės pilietinės visuomenės priklausomybę nuo internetu teikiamų paslaugų. Ne mažesni rūpestį Komitetui kelia ir palyginti menkas pilietinės visuomenės žinios apie kibernetinį saugumą. EESRK nuomone, Europos tinklų ir informacijos apsaugos agentūra (ENISA) yra ta agentūra, kuri privalo padėti valstybėms narėms ir paslaugų teikėjams pakelti bendrus saugumo standartus, kad visi interneto naudotojai imtųsi reikiamų veiksmų savo asmeniniam kibernetiniam saugumui užtikrinti.

1.2 Todėl EESRK pritaria pasiūlymui vystyti ENISA, siekiant padėti užtikrinti aukštą Europos Sąjungos tinklų ir informacijos saugumo lygį, gerinti informavimą, taip pat Europos Sąjungos piliečių, vartotojų, įmonių ir viešojo sektoriaus organizacijų labai formuoti tinklų ir informacijos saugumo kultūrą visuomenėje ir taip prisidėti prie sklاندaus vidaus rinkos veikimo.

1.3 ENISA paskirtis yra gyvybiškai svarbi užtikrinant ES valdžios, pramonės, prekybininkų ir pilietinės visuomenės tinklų infrastruktūros saugią evoliuciją. EESRK tikisi, kad Europos Komisija nustatys aukščiausius ENISA veiklos standartus, stebės jos veiklos rodiklius atsižvelgdama į atsirandantį grėsmę kibernetiniam saugumui.

1.4 Visų NATO, Europolo ir ES Komisijos įgyvendinamų kibernetinių strategijų sėkmė priklauso nuo veiksmingo bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis, kurios pačios turi ne vieną vidaus agentūrą, sprendžiančią su kibernetiniu saugumu susijusius klausimus. NATO ir Europolo strategijos turėtų būti iniciatyvios ir operatyvios. Akivaizdu, kad ES Komisijos strategijoje ENISA akivaizdžiai yra svarbi sudėtingo Ypatingos svarbos

informacinės struktūros apsaugos agentūrų ir uždavinių projekto dalis. Nors naujajame reglamente nesiūlomas ENISA operatyvinis vaidmuo, EESRK vis tiek mano, kad ENISA kaip agentūra pirmiausia turi būti atsakinga už Ypatingos svarbos informacinės struktūros apsaugą ES pilietinėje visuomenėje.

1.5 Už su kibernetiniu saugumu susijusius veiksmus valstybių narių lygmeniu atsakingos pačios valstybės narės, tačiau Ypatingos svarbos informacinės struktūros apsaugos standartai 27 valstybėse narėse yra akivaizdžiai skirtingi. ENISA užduotis – padėti ne tokią gerą infrastruktūrą sukūrusioms šalims pasiekti priimtina kibernetinio saugumo lygį. ENISA privalo užtikrinti valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimą ir padėti joms taikyti geriausią praktiką. Atsižvelgiant į tarpvalstybinio pobūdžio grėsmę, ENISA turi ir perspėti, ir užkirsti kelią.

1.6 ENISA taip pat turi dalyvauti tarptautiniame bendradarbiavime su ES nepriklausančių šalių valdžios institucijomis. Toks bendradarbiavimas bus itin politinio pobūdžio, apimdamas daug ES organizacijų, tačiau EESRK mano, kad ENISA turi rasti savo vietą tarptautinėje arenoje.

1.7 Komitetas įsitikinęs, kad ENISA gali atlikti labai svarbų vaidmenį įgyvendinant ir inicijuojant mokslinių tyrimų projektus saugumo srityje.

1.8 Pagal poveikio vertinimo procesą EESRK dabar nerems visiškai 4 ir 5 galimybių įgyvendinimo, kad ENISA taptų operatyvine agentūra. Kibernetinis saugumas yra labai didelė problema, kurios keliamos grėsmės nuolat kinta, todėl valstybės narės privalo išsaugoti gebėjimą imtis iniciatyvių kovos su šiomis grėsmėmis veiksmų. Plėtojant operatyvinių ES

agentūrų veiklą, valstybės narės paprastai netenka tam tikrų įgūdžių. Kibernetinio saugumo srityje galioja kita tiesa; valstybės narės privalo nuolat atnaujinti savo įgūdžius.

1.9 EESRK supranta, kodėl Komisija mano, kad ENISA turėtų turėti aiškiai apibrėžtą ir tinkamai kontroliuojamą misiją su pakankamai ištekliais. Bet vis dėlto EESRK sunerimęs, kad riboti ENISA įgaliojimai penkeriems metams gali suvaržyti ilgalaikius projektus ir trukdyti vystyti žmogiškąjį kapitalą ir žinias agentūroje. Tai bus palyginti nedidelė agentūra, kovojanti su didele ir vis didėjančia problema. Dėl problemos, su kuria susijęs ENISA uždavinys, ir dėl šio uždavinio masto šiai agentūrai būtini specialistai. Jai teks dirbti įvairių darbų – atlikti trumpalaikes užduotis ir vykdyti ilgalaikius projektus. Atitinkamai, Komitetas palankiau vertintų sprendimą ENISA suteikti dinamiškus įgaliojimus neribotam laikui, kuriuos reikėtų nuolat patvirtinti, atsižvelgiant į periodiškai atliekamų vertinimų rezultatus. Tuomet išteklius būtų galima skirti palaipsniui, pagrindus jų reikalingumą.

2. Įžanga

2.1 Ši nuomonė skirta reglamentui, kuriuos toliau vystoma ENISA.

2.2 Savo pirmąjį pasiūlymą dėl politinio požiūrio į tinklų ir informacijos saugumą Komisija pateikė 2001 m. komunikate (COM(2001) 298 galutinis). Išsamią nuomonę⁽¹⁾ dėl komunikato parengė Daniel Retureau.

2.3 Tuomet Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo būtų įkurta ENISA (COM(2003) 63 galutinis). EESRK nuomonę⁽²⁾ dėl šio reglamento parengė Göran Lagerholm. Faktiškai agentūra buvo įkurta EB reglamentu 460/2004.

2.4 Toliau proporcingai augant interneto naudojimui, informacijos saugumas ėmė kelti vis didesnę rūpestį. 2006 m. Komisija paskelbė komunikatą, kuriame pateikė Saugios informacinės visuomenės strategiją (COM(2006) 251 galutinis). EESRK nuomonę⁽³⁾ parengė Antonello Pezzini.

2.5 Didėjant nerimui dėl informacijos saugumo, 2009 m. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros apsaugos (COM(2009) 149 galutinis). Thomas McDonogh parengė nuomonę⁽⁴⁾, kurią EESRK patvirtino per 2009 m. gruodžio mėn. plenarinę sesiją.

(1) OL C 48, 2002 2 21, p. 33.

(2) OL C 220, 2003 9 16, p. 33.

(3) OL C 97, 2007 4 28, p. 21.

(4) OL C 255, 2010 9 22, p. 98.

2.6 Šiuo metu siūloma stiprinti ir tobulinti ENISA, siekiant padėti užtikrinti aukštą Europos Sąjungos tinklų ir informacijos saugumo lygį, gerinti informavimą, taip pat Europos Sąjungos piliečių, vartotojų, įmonių ir viešojo sektoriaus organizacijų labai ugdyti tinklų ir informacijos saugumo kultūrą visuomenėje ir taip prisidėti prie sklandaus vidaus rinkos veikimo.

2.7 Tačiau ENISA ne vienintelė saugumo agentūra, kuri turėtų rūpintis ES kibernetine erdve. Reaguoti į didelio masto kibernetinius antpuolius ir kibernetinį terorizmą yra kariuomenės pareiga. NATO yra pagrindinė šioje srityje veikianti agentūra. Pagal 2010 m. lapkričio mėn. Lisabonoje paskelbtą naująją NATO strateginę koncepciją (žr. <http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>) organizacija toliau stiprins gebėjimus užkirsti kelią kibernetinėms atakoms, jas atskleisti, nuo jų apsiginti ir atsigausti joms įvykus, be kita ko, naudodamasi NATO planavimo procesu nacionaliniams kibernetinės gynybos pajėgumams didinti ir koordinuoti, užtikrinama centralizuotą visų NATO institucijų kibernetinę apsaugą ir geriau integruodama NATO ir valstybių narių informuotumą kibernetinio saugumo klausimais ir su išpėjimu apie grėsmes bei reagavimu į jas susijusią jų veiklą.

2.8 Po 2007 m. kibernetinės atakos Estijoje, siekiant didinti NATO kibernetinės gynybos pajėgumus, 2008 m. gegužės 14 d. oficialiai įsteigtas Bendros kibernetinės gynybos mokymo centras (angl. Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, CCD COE). Tai yra Taline (Estija) įsikūręs, tarptautinėmis pastangomis veikiantis centras, kurio veiklą šiuo metu remia Estija, Latvija, Lietuva, Vokietija, Vengrija, Italija, Slovakija ir Ispanija.

2.9 Už elektroninius nusikaltimus ES lygmeniu atsakingas Europolas. Toliau pateikiama raštiškų įrodymų, kuriuos Europolas pateikė Lordų Rūmams, ištrauka (žr. <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200910/ldselect/ldecom/68/68we05.htm>):

„Akivaizdu, kad teisėsaugos institucijos technologijų išmanymu turi neatsilikti nuo nusikaltėlių, kad galėtų veiksmingai užkirsti kelią galimiems jų nusikaltimams arba juos atskleisti. Be to, atsižvelgiant į tai, kad pažangiosios technologijos nėra saistomos valstybinių sienų, visoje ES būtina užtikrinti panašaus aukšto lygio pajėgumus, kad neatsirastų „silpnų vietų“, kuriose galėtų klestėti su pažangiosiomis technologijomis susijusi nusikalstama veikla. Šie pajėgumai įvairiose ES šalyse yra toli gražu nevienodi. Iš tiesų netolygus vystymasis šiuo klausimu akivaizdus; kai kurios valstybės narės tam tikrose srityse pasiekė didžiulę pažangą ir išsiveržė į priekį, o kitos stipriai atsilieka technologijų požiūriu. Todėl būtina turėti centralizuotą tarnybą, kuri padėtų visoms valstybėms narėms koordinuoti bendrą veiklą, skatintų metodų ir kokybės standartų standartizavimą ir padėtų nustatyti geriausios praktikos pavyzdžius bei jais dalytis; tik taip galima užtikrinti vienodas ES teisėsaugos institucijų pastangas kovojant su nusikalstamumu pažangiųjų technologijų srityje.“

2.10 2002 m. įkurtas Europolo aukštųjų technologijų nusikaltimų tyrimo centras (angl. High Tech Crime Centre, HTCC). Tai yra palyginti nedidelis padalinys, tačiau manoma, kad ateityje jis turėtų plėstis kaip pagrindinė Europolo veiklos šioje srityje ašis. Aukštųjų technologijų nusikaltimų tyrimo centras atlieka pagrindinį vaidmenį koordinavimo, operatyvinės pagalbos, strateginės analizės ir mokymo srityse. Jo atliekama mokymo funkcija itin svarbi. Be to, Europolas įkūrė Europos kibernetinio nusikalstamumo platformą (angl. European Cyber Crime Platform, ECCP). Daugiausia dėmesio joje skiriama šioms temoms:

- pranešimo apie internetinius nusikaltimus internetinei sistemai (angl. Internet Crime Reporting Online System, I-CROS),
- analizei skirtai darbo bylai (Cyborg),
- internetinei teisėsaugos institucijų praktinių žinių sistemai (angl. Internet and Forensic Expertise recipient, I-FOREX).

2.11 Europos skaitmeninės darbotvarkės skyriuje „Pasitikėjimas ir saugumas“ pateikiama ES kibernetinio saugumo strategija. Joje išvardyti šie sunkumai:

„Iki šiol internetas buvo labai saugus, atsparus ir stabilus, tačiau IT tinklams ir jų galutinių vartotojų prietaisams kyla įvairių pavojų –

pastaraisiais metais nepageidaujama e. laiškų siuntimo mastai taip išaugo (įvairiais skaičiavimais, nepageidaujami e. laiškai sudaro 80–98 proc. viso siunčiamo e. pašto), kad ėmė labai strigti e. pašto srautai internete; be to, su nepageidaujama e. laiškais platinami įvairūs virusai ir kenkimo programinė įranga. Vis daugiau problemų kyla dėl tapatybės vagysčių ir sukčiavimo internete. Kibernetinės atakos vis sudėtingesnės (Trojos arkliai, kompiuterių zombių tinklai ir kt.), jas rengiant dažnai vadovaujama finansiniais motyvais. Jos gali būti vykdomos ir dėl politinių motyvų, pvz., neseniai surengtos kibernetinės atakos prieš Estiją, Lietuvą ir Gruziją.“

2.12 Darbotvarkėje Komisija išpareigoja imtis šių veiksmų:

6 pagrindinė priemonė: 2010 m. pateiks priemones, kurių tikslas – formuoti **griežtesnę aukšto lygio tinklų ir informacijos saugumo politiką**, įskaitant teisėkūros iniciatyvas, pavyzdžiui, Europos tinklų ir informacijos apsaugos agentūros atnaujinimas, taip pat priemones, kurios leistų greičiau reaguoti į kibernetines atakas ir sukurti ES institucijų kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybą (angl. Computer Emergency Response Team, CERT),

7 pagrindinė priemonė: pasiūlys **kovos su kibernetinėmis atakomis prieš informacines sistemas priemones**, įskaitant teisėkūros iniciatyvas (iki 2010 m.), ir susijusias Europos ir tarptautinio lygmens jurisdikcijos kibernetinėje erdvėje taisykles (iki 2013 m.).

2.13 Komisija ėmėsi įgyvendinti darbotvarkės tikslus, 2010 m. lapkričio mėn. komunikate (COM(2010) 673 galutinis) pateikdama ES vidaus saugumo strategiją. Joje nustatyti penki tikslai ir trečdaliu iš jų siekiama didinti piliečių ir įmonių saugumą kibernetinėje erdvėje. Numatomos trys veiksmų programos, kurias įgyvendinant ENISA turėtų imtis šių veiksmų (paimta iš komunikato, žr. http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/malmstrom/archive/internal_security_strategy_in_action_en.pdf).

TIKSLAI IR VEIKSMAI	ATSAKINGA ŠALIS	LAIKAS
3 TIKSLAS. Padidinti piliečių ir įmonių saugumą elektroninėje erdvėje		
<i>1 veiksmas. Stiprinti teisėsaugos ir teismų gebėjimus</i>		
ES kovos su elektroniniu nusikalstamumu centro sukūrimas	Atsižvelgus į 2011 m. COM galimybių studiją	2013 m.
Elektroninių nusikaltimų tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo gebėjimų kūrimas	VN su CEPOL, Europolu ir Eurojustu	2013 m.
<i>2 veiksmas. Bendradarbiauti su pramone siekiant suteikti teises piliečiams ir juos apsaugoti</i>		
Pranešimų apie elektroninius nusikaltimus sistemos sukūrimas ir gairės piliečiams dėl elektroninio saugumo ir elektroninio nusikalstamumo	VN, COM, Europolas, ENISA ir privatusis sektorius	Vykdoma
Bendradarbiavimo sprendžiant neteisėto interneto turinio problemą gairės	COM su VN ir privatusis sektorius	2011 m.
<i>3 veiksmas. Pagerinti gebėjimus kovoti su kibernetinėmis atakomis</i>		
Kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybų (CERT) tinklo kiekvienoje valstybėje narėje ir vienos tarnybos visoms ES institucijoms sukūrimas, reguliarus nepaprastosios padėties ir reagavimo ir atkūrimo pratybų rengimas	VN ir ES institucijos kartu su ENISA	2012 m.
Europos informacijos mainų ir išpėjimo sistemos (EISAS) sukūrimas	VN su COM ir ENISA	2013 m.

2.14 Visų NATO, Europolo ir ES Komisijos įgyvendinamų kibernetinių strategijų sėkmė priklauso nuo veiksmingo bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis, kurios pačios turi ne vieną vidaus agentūrą, sprendžiančią su kibernetiniu saugumu susijusius klausimus. NATO ir Europolo strategijos turėtų būti iniciatyvios ir operatyvios. Akivaizdu, kad ES Komisijos strategijoje ENISA yra svarbi sudėtingo Ypatingos svarbos informacinės struktūros apsaugos agentūrų ir uždavinių projekto dalis. Nors naujajame reglamente nesiūlomas ENISA operatyvinis vaidmuo, EESRK vis tiek mano, kad ENISA kaip agentūra pirmiausia turi būti atsakinga už Ypatingos svarbos informacinės struktūros apsaugą ES pilietinėje visuomenėje.

3. Pasiūlymas dėl ENISA

3.1 Problema, kurią turi spręsti ENISA, turi septynis aspektus:

- (1) nevienodi išskaidyti nacionaliniai metodai;
- (2) ribotas Europos ankstyvojo išpėjimo ir reagavimo į juos pajėgumas;
- (3) patikimų duomenų stoka ir ribotos žinios apie kintančias problemas;
- (4) informavimo apie tinklų ir informacijos saugumo riziką ir uždavinius stoka;
- (5) tarptautinis tinklų ir informacijos saugumo problemų aspektas;
- (6) bendradarbiavimo modelių poreikis siekiant užtikrinti tinkamą politikos įgyvendinimą;
- (7) veiksmingesnės kovos su kibernetiniu nusikalstamumu poreikis.

3.2 Pasiūlyme dėl ENISA daug dėmesio skiriama esamoms politinėms nuostatomis ir naujoms Europos skaitmeninėje darbotvarkėje nurodytoms iniciatyvoms.

3.3 ENISA turėtų remti šias esamas politikos strategijas:

- (i) valstybių narių Europos forumą (angl. European Forum of Member States, EFMS), kuris skatintų diskusijas ir keitimąsi gerąja politikos patirtimi siekiant bendrų politikos tikslų ir prioritetų, susijusių su IRT infrastruktūros saugumu ir atsparumu;
- (ii) Europos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę atsparumui užtikrinti (angl. European Public-Private Partnership for Resilience, EP3R) – lanksčią IRT infrastruktūros atsparumo Europos masto valdymo sistemą, kuria būtų skatinamas viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimas saugumo ir atsparumo klausimais;
- (iii) 2009 m. gruodžio 11 d. Europos Vadovų Tarybos priimta Stokholmo programa propaguojamos politikos priemonės, kuriomis užtikrinamas tinklo saugumas ir sukuriama sąlyga Europos Sąjungoje greičiau reaguoti į kibernetines atakas.

3.4 Nauji pokyčiai, kuriuos ENISA turėtų remti:

- (i) aktyvesnis dalyvavimas EFMS;
- (ii) Europos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės atsparumui užtikrinti (angl. European Public-Private Partnership for Resilience, EP3R) rėmimas, aptariant pažangias saugumo ir atsparumo gerinimo priemones;
- (iii) elektroninių ryšių reguliavimo teisės aktų rinkinyje nustatytų saugumo reikalavimų taikymas;
- (iv) parama kuriant geresnes sąlygas Europos masto kibernetinio saugumo parengties pratyboms;
- (v) kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybos įsteigimas ES institucijoms;
- (vi) valstybių narių pastangų telkimas ir jų rėmimas, kad būtų pabaigtos kurti arba prireikus būtų sukurtos nacionalinės (valstybinės) kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybos, kad visoje Europoje būtų suformuotas sklandžiai veikiantis kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybų tinklas;
- (vii) geresnis informavimas apie tinklų ir informacijos saugumo uždavinius.

3.5 Prieš baigiant rengti šį pasiūlymą, buvo išanalizuotos penkios skirtingos politikos galimybės. Kiekviena galimybė susijusi su tam tikromis uždavinių ir išteklių galimybėmis. Pasirinkta trečioji galimybė. Ją įgyvendinant būtų išplėstos šiuo metu nustatytos ENISA funkcijos, o prie suinteresuotųjų subjektų prisidėtų teisėsaugos ir privatumo apsaugos agentūros.

3.6 Pasirinkus 3 galimybę, atnaujinta tinklų ir informacijos saugumo agentūra padėtų:

- vienodinti nacionalinius metodus (problemų sąrašo 1 punktą), pasiekti, kad politika būtų formuojama ir sprendimai priimami tvirčiau remiantis žiniomis (arba informacija) ir duomenimis (problemų sąrašo 3 punktą), apskritai geriau informuoti apie tinklų ir informacijos saugumo riziką ir uždavinius (problemų sąrašo 4 punktą) ir apie tai, kaip juos spręsti;
- kiekvienai valstybei narei padėdama efektyviau rinkti reikiamą informaciją apie riziką, pavojų ir pažeidžiamumą;
- užtikrindama, kad informacija apie esamus ir būsimus tinklų ir informacijos saugumo uždavinius ir riziką būtų lengviau prieinama;
- valstybėse narėse padėdama nustatyti kokybiškesnes tinklų ir informacijos saugumo politikos nuostatas;

- didinti Europos ankstyvojo atpažinimo ir reagavimo pajėgumą (problemų sąrašo 2 punktas):
 - padėdama Komisijai ir valstybėms narėms parengti europines pratybas ir taip pasiekti reagavimo į incidentus visoje Europos Sąjungoje masto ekonomiją;
 - kurdama geresnes sąlygas veikti Europos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystei, kuri dėl bendrų politikos tikslų ir visoje Europos Sąjungoje taikomų saugumo ir atsparumo standartų paskatintų daugiau investuoti;
- propaguoti bendrą pasaulinį požiūrį į tinklų ir informacijos saugumą (problemų sąrašo 5 punktas):
 - gerindama keitimąsi informacija ir žiniomis su Europos Sąjungai nepriklausančiomis valstybėmis;
- veiksmingiau kovoti su kibernetiniu nusikalstamumu (problemų sąrašo 7 punktas):
 - atlikdama kitokias užduotis, susijusias su teisėsaugos ir teismo bendradarbiavimo tinklų ir informacijos saugumo aspektais, pavyzdžiui, abipusiu keitimusi informacija ir mokymu (pvz., bendradarbiaujant su Europos Sąjungos agentūra CEPOL).

3.7 Pasirinkus 3 galimybę, ENISA turėtų visus reikiamus išteklius savo visapusiškai veiklai reikiamai vykdyti, t. y. išteklių užtektų realiam poveikiui pasiekti. Turėdama daugiau išteklių⁽⁵⁾ ENISA galėtų aktyviau imtis veiklos ir iniciatyvų skatinti aktyviai dalyvauti suinteresuotuosius subjektus. Be to, tokiomis naujomis aplinkybėmis būtų galima lanksčiau ir greitai reaguoti į nuolat plėtojamos tinklų ir informacijos saugumo aplinkos pokyčius.

3.8 4 politikos galimybė apima naujas veiklos funkcijas, susijusias su kova su kibernetinėmis atakomis ir reagavimu į kibernetinius incidentus. Be pirmiau nurodytos veiklos, agentūrai būtų suteiktos tokios veiklos funkcijos, kaip aktyvesnis vaidmuo Europos Sąjungoje saugant ypatingos svarbos infrastruktūrą, pavyzdžiui, siekiant užkirsti kelią incidentams ir į juos reaguoti, t. y. agentūra veiktų kaip Europos Sąjungos tinklų ir informacijos saugumo kompiuterinių incidentų tyrimo tarnyba ir kaip Europos Sąjungos tinklų ir informacijos saugumo krizių centras koordinuotų nacionalines kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybas, įskaitant kasdienės veiklos ir nepaprastųjų padėčių valdymą.

3.9 Pasirinkus 4 galimybę, būtų gautas didesnis veiklos lygio poveikis ir 3 galimybės poveikis. Veikdama kaip ES tinklų ir informacijos saugumo kompiuterinių incidentų tyrimo tarnyba ir koordinuodama tokias nacionalines tarnybas, agentūra prisidėtų prie didesnės reagavimo į incidentus visoje Europos Sąjungoje masto ekonomijos ir mažesnės veiklos rizikos verslui, pavyzdžiui, dėl didesnio saugumo ir atsparumo. Pasirinkus 4

galimybę, tiktų agentūrai skirti gerokai didesnę biudžetą ir daugiau žmogiškųjų išteklių, todėl kyla klausimų, ar agentūra pajėgtų naudotis visais skirtais ištekliais ir veiksmingai naudoti biudžetą atsižvelgiant į siekiamą naudą.

3.10 5 politikos galimybė apima naujas funkcijas, susijusias su parama teisėsaugos ir teisminėms institucijoms, kovojančioms su kibernetiniu nusikalstamumu. Be 4 galimybės apraše nurodytos veiklos, pasirinkus šią galimybę ENISA galėtų:

- teikti su proceso teise susijusią pagalbą (plg. su Konvencija dėl elektroninių nusikaltimų), pavyzdžiui, rinkti srauto duomenis, perimti turinio duomenis, stebėti srautus paslaugų teikimą trikdančių (angl. denial-of-service) atakų atvejais;
- būti baudžiamųjų tyrimų, įskaitant tinklų ir informacijos saugumo aspektus, kompetencijos centru.

3.11 Pasirinkus 5 galimybę, kova su kibernetiniu nusikalstamumu būtų veiksmingesnė nei pasirinkus 3 ir 4 galimybes, be to, agentūra vykdytų papildomas teisėsaugos ir pagalbos teisminėms institucijoms funkcijas.

3.12 Pasirinkus 5 galimybę, reikėtų gerokai padidinti agentūros išteklius, taip pat kiltų klausimų, ar agentūra pajėgtų naudotis visais skirtais ištekliais ir veiksmingai naudoti biudžetą.

3.13 Nors 4 ir 5 galimybių teigiamas poveikis didesnis nei 3 galimybės, Komisijos nuomone, yra keletas priežasčių, dėl kurių šių galimybių nevertėtų rinktis.

— Jas įgyvendinti valstybėse narėse būtų politinių kliūčių, susijusių su valstybių narių atsakomybe už ypatingos svarbos infrastruktūros apsaugą (t. y. kelios valstybės narės nepripartų centralizuotoms veiklos funkcijoms).

— Padidinus įgaliojimus, kaip išnagrinėta 4 ir 5 galimybėse, agentūros pozicija gali tapti neaiški.

— Į agentūros įgaliojimus įtraukti šias naujas ir visiškai skirtingas veiklos užduotis gali būti ypač sunku trumpuoju laikotarpiu; yra nemaža rizika, kad agentūra nepajėgtų tokių užduočių atlikti tinkamai per pagrįstą laikotarpį.

— Be to, 4 ir 5 galimybių įgyvendinimo išlaidos pernelyg didelės: biudžetas, turėtų būti keturis arba penkis kartus didesnis už dabartinį ENISA biudžetą.

⁽⁵⁾ Nuoroda į daugiau šaltinių bus pateikta, jeigu bus patvirtintas šis pasiūlymas dėl ENISA teksto.

4. Reglamento nuostatos

4.1 Agentūra padeda Komisijai ir valstybėms narėms laikytis teisės aktuose nustatytų tinklų ir informacijos saugumo reikalavimų.

4.2 Valdančioji taryba nustato bendrą agentūros veiklos kryptį.

4.3 Valdančiąją tarybą sudaro po vieną kiekvienos valstybės narės atstovą, trys Komisijos paskirti atstovai bei po vieną informacinių ir ryšių technologijų sektoriaus, vartotojų grupių ir informacinių technologijų mokslininkų atstovą.

4.4 Agentūrai vadovauja nepriklausomas vykdomasis direktorius, kuris atsako už tai, kad būtų parengta agentūros veiklos programa, kurią turi patvirtinti valdančioji taryba.

4.5 Vykdomasis direktorius atsakingas ir už veiklos programos tikslus atitinkančio metinio biudžeto rengimą. Valdančioji taryba privalo pateikti biudžetą ir veiklos programą tvirtinti Komisijai ir valstybėms narėms.

4.6 Valdančioji taryba vykdomojo direktoriaus siūlymu įsteigs nuolatinę suinteresuotųjų subjektų grupę, sudarytą iš specialistų, atstovaujančių informacinių ir ryšių technologijų sektoriui, vartotojų grupėms, mokslininkams ir privatumo apsaugos institucijoms.

4.7 Kadangi tai tik pasiūlymas dėl reglamento, dar esama keletą neaiškumų dėl skaičių. Šiuo metu agentūroje, kurios biudžetas yra 8 mln. eurų, dirba 44–50 darbuotojų. Manoma, kad pasirinkus 3 galimybę agentūrai reikėtų 99 darbuotojų ir 17 mln. EUR biudžeto.

4.8 Reglamente siūloma suteikti įgaliojimus nustatytam penkerių metų laikotarpiui.

2011 m. vasario 17 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama integruotos jūrų politikos tolesnio vystymo paramos programa

(COM(2010) 494 galutinis – 2010/0257(COD))

(2011/C 107/13)

Pranešėjas **Jan SIMONS**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, 2010 m. spalio 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama integruotos jūrų politikos tolesnio vystymo paramos programa

COM(2010) 494 galutinis – 2010/0257(COD).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (2011 m. vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 111 narių balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas laikosi nuomonės, kad nagrinėjamas pasiūlymas yra logiškas tęsinys, kuris leis pagaliau sukurti integruotą jūrų politiką, ir pritaria pagrindinėms šiame dokumente išdėstytoms mintims.

1.2 Kompetencijos pasidalijimo klausimu Komitetas su pasitenkinimu konstatuoja, kad Komisija šiame pasiūlyme patikslina, jog kalbama apie pasidalijamąją kompetenciją, išskyrus su jūrų biologiniais išteklių susijusius klausimus, kuriuos spręsti Komisija turi išimtinę kompetenciją.

1.3 Komitetas prašo Komisiją paaiškinti pasirinktą teisinį pagrindą. Komitetas nėra tikras, ar Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 74 ir 77 straipsniai, kurių atveju netaikoma įprasta teisėkūros procedūra, dera su kitu teisiniu pagrindu, kurio atveju tokia procedūra taikoma.

1.4 Komitetas mano, kad tarpsektorinis ir tarptautinis jūrinės veiklos pobūdis ir skirtinguose sektoriuose vykdomos politikos sąveika yra pakankamai sviri priežastis priimti priemonės, kurios padėtų plėtoti integruotą jūrų politiką. Taigi, Komitetas mano, kad subsidarumo principas nėra pažeidžiamas.

1.5 Tai pasakytina ir apie Komiteto nuomonę dėl proporcingumo principo laikymosi aptariamame pasiūlyme. Veiksmams, kurių reikia imtis likusiu 2011–2013 m. laikotarpiu, finansuoti numatyta nepakankamai lėšų.

1.6 Atsižvelgdamas į dabartinę sudėtingą finansinę Sąjungos padėtį Komitetas mano, kad nagrinėjamame pasiūlyme nurodyto

Komisijos *ex ante* vertinimo nepakanka. Komitetas pageidauja, kad Komisija pateiktų svaresnius argumentus, ypač dėl temų ir konkrečių veiksmų.

1.7 Komitetas atkreipia dėmesį, kad netgi pačiame pasiūlyme nėra aiškiai išdėstyta, kokios gali būti 5 straipsnio 2 dalyje minimos veiklos dotacijos. Konstatuojamoje dalyje taip pat būtų tikslinga nurodyti, kad nėra numatyta finansuoti jūrų infrastruktūros, įskaitant uostus.

1.8 Kaip žinoma, Komitetas pasisako už tarpsektorinį požiūrį į jūrų valdymą. Nors nagrinėjamame pasiūlyme neaptariamą politikos turinį, Komitetas šios nuomonės skyriuje „Konkrečios pastabos“, kaip ir ankstesnėse nuomonėse, atkreipia dėmesį į temas, kurioms reikėtų skirti ypatingą dėmesį svarstant integruotos jūrų politikos klausimą.

2. Įžanga

2.1 2010 m. rugsėjo 29 d. Komisija paskelbė savo *Pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo sukuriama integruotos jūrų politikos tolesnio vystymo paramos programa* (COM(2010) 494 galutinis) ir pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnį paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą parengti nuomonę šiuo klausimu.

2.2 Komitetas reaguodamas į šį prašymą mielai imasi darbo, kadangi mano, kad nagrinėjamas pasiūlymas yra logiškas integruotos jūrų politikos vystymo, Komisijai 2007 m. spalio 10 d. paskelbus komunikatą (mėlynąją knygą), žingsnis.

2.3 Šiame komunikate Komisija pabrėžia, kad būtina plėtoti ir įgyvendinti integruotą, nuoseklų ir bendrą sprendimų dėl vandenynų, jūrų, pakrančių regionų ir jūrų sektorių priėmimą.

2.4 Tarpsektorinis požiūris į jūrų valdymą yra integruotos jūrų politikos esmė, todėl ypatingas dėmesys skiriamas aplinkos, jūrų transporto, energetikos, mokslinių tyrimų, pramonės, žuvininkystės ir regioninės politikos srityse vykdomos politikos sąveikai.

2.5 Prie „mėlynosios knygos“ buvo pridėtas veiksmų planas, kuriame Komisija siūlė imtis tam tikrų priemonių, kad integruota jūrų politika įgytų konkretumo.

2.6 2007 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Tarybai pritarus pasiūlymui dėl integruotos Europos Sąjungos jūrų politikos, 2009 m. spalio 15 d. Komisija priėmė integruotos jūrų politikos įgyvendinimo pažangos ataskaitą.

2.7 Šioje ataskaitoje nurodoma, kurios iš 2007 m. pasiūlytame veiksmų plane numatytų priemonių įgyvendintos, ir nustatomos kito įgyvendinimo etapo gairės.

2.8 2009 m. lapkričio 16 d. Bendrųjų reikalų taryba savo išvadose pabrėžė integruotos jūrų politikos tolesnio vystymo ir įgyvendinimo finansavimo svarbą ir paprašė „Komisijos pateikti reikiamus pasiūlymus dėl integruotos jūrų politikos veiksmų finansavimo pagal galiojančią finansinę programą, kad jie įsigaliotų iki 2011 m.“.

2.9 Aptariamame komunikate Komisija teigia, kad tolesniam integruotos jūrų politikos vystymui ir įgyvendinimui iškilo pavojus, kadangi nepakanka lėšų būtinoms veiksmams finansuoti likusiuoju dabartinės finansinės programos laikotarpiu (2011–2013 m.). Komisijos manymu, tokia finansinė parama būtina siekiant įgyvendinti tikslus, nustatytus mėlynojoje knygoje ir patvirtintus 2009 m. lapkričio 16 d. Bendrųjų reikalų tarybos išvadose.

2.10 Kadangi neįmanoma visų integruotos jūrų politikos prioritetų ir tikslų susieti su kitais Sąjungos fondais, reikia sukurti programą tolesniam integruotos jūrų politikos vystymui remti.

2.11 Komisija teigia, kad programos įgyvendinimas trečiojoje valstybėse taip pat turėtų padėti siekti atitinkamos valstybės vystymosi tikslų ir derėti su kitomis ES bendradarbiavimo priemonėmis, taip pat ir ES politikos tikslais bei prioritetais susijusiose srityse.

2.12 Komisijos nuomone, valstybės narės nėra pajėgios vienos pačios tinkamai įgyvendinti aptariamo pasiūlymo priimti reglamentą tikslų turint omenyje su programa susijusių finansuotinių veiksmų mastą ir poveikį. ES lygmeniu tai būtų galima

geriau įgyvendinti patvirtinus priemones, atitinkančias Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje ir Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo nustatytą subsidiarumo principą.

2.13 Komisija laikosi nuomonės, kad kalbant apie proporcingumo principą šiuo pasiūlymu priimti reglamentą neviršijama tai, kas būtina nustatytiems tikslams pasiekti.

2.14 Nagrinėjamo pasiūlymo priimti reglamentą tikslas – sukurti integruotos jūrų politikos tolesnio vystymo paramos programą.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Ankstesnėse nuomonėse ⁽¹⁾ Komitetas palankiai įvertino Komisijos pastangas sukurti integruotą jūrų politiką. Pateiktas pasiūlymas yra logiška seka šiame procese.

3.2 Siūlomame reglamente apibrėžiami bendri ir konkretūs programos tikslai, veiksmai, kuriems gali būti skirtas finansavimas, ir galimi finansavimo būdai. Be to, pasiūlyme numatyta, kad ne vėliau kaip 2014 m. pabaigoje turi būti atliktas vertinimas ir siūloma įkurti patariamąjį komitetą, kuris padėtų Komisijai rengti metines darbo programas. Komisijos paskaičiavimu programos įgyvendinimui 2011–2013 m. laikotarpiu prirėiks 50 milijonų eurų. Komitetas taip pat laikosi nuomonės, kad visos šios priemonės būtinos.

3.3 Komisijos pasiūlymą reikėtų vertinti kaip pamatinį pasiūlymą, kuriame numatytos tam tikros techninės priemonės, o ne kaip politinių priemonių pasiūlymą. Beje, pasiūlymu taip pat nesiekama sudaryti sąlygų finansuoti jūros infrastruktūrą, įskaitant uostus. Komitetas mano, kad pasiūlyme tai irgi reikėtų patikslinti, pavyzdžiui, konstatuojamojoje dalyje.

3.3.1 Nagrinėjamo pasiūlymo 5 straipsnio antros dalies pirmame sakinyje nurodyta galimybė pagal programą teikti ne tik priemonių, bet ir veiklos dotacijas. Komitetas pabrėžia, kad nors iš išteklių suvestinės, pridėtos prie reglamento pasiūlymo, ir galima nuspėti programos pagrindą, tačiau pačiame pasiūlymo tekste aiškiai nepasakoma, kokio pobūdžio veiklos dotacijos numatomos.

3.3.2 Kad pati Komisija nepažeistų sutartyje įtvirtintų konkurencijos taisyklių esmės, Komitetas taip pat rekomenduoja šį aspektą patikslinti pačiame pasiūlymo tekste, kadangi tarptautinė konkurencija šiuo metu yra labai svarbi jūrų sektoriaus realija. Taip pat reikia pabrėžti, kad kiekviena valstybė narė turi išsaugoti galimybę teikti paramą savo jūrų transporto sektoriui.

⁽¹⁾ OL C 44, 2011 2 11, p. 173.
OL C 255, 2010 9 22, p. 103.
OL C 306, 2009 12 16, p. 46.
OL C 277, 2009 11 17, p. 20.
OL C 211, 2008 8 19, p. 31.
OL C 168, 2007 7 20, p. 50.

3.4 Komitetas su pasitenkinimu konstatuoja, kad nagrinėjamas pasiūlymas grindžiamas kompetencijos pasidalijimo principu, išskyrus klausimus, susijusius su jūrų biologiniais išteklių, kuriuos spręsti Komisija turi išimtinę kompetenciją.

3.5 Komitetas prašo Komisiją paaiškinti pasirinktą teisinį pagrindą. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 74 ir 77 straipsnių atveju netaikoma įprasta teisėkūros procedūra. Komitetas nėra tikras, ar Komisijos pasirinktas teisinis pagrindas dera su kitu teisiniu pagrindu, kurio atveju tokia procedūra taikoma. Taip pat reikia pabrėžti, kad Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 74 ir 77 straipsniuose numatytos procedūros pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 289 straipsnį nėra teisėkūros procedūros.

3.6 Komitetas mano, kad tarptautinis jūrinės veiklos pobūdis ir skirtinguose sektoriuose vykdomos politikos sąveika yra svarus argumentas imtis priemonių integruotos jūrų politikos srityje: vykdyti mokslinius tyrimus, dalyvauti bandomuosiuose projektuose, Europos Sąjungos lygmeniu valstybėse narėse populiarinti integruotą jūrų politiką ir sudaryti jai sąlygas.

3.7 Komitetas laikosi nuomonės, kad Komisijos *ex ante* vertinimo pagrindas nėra pasiūlymo stiprioji vieta. Atsižvelgdamas į kitus galimus variantus Komitetas vidutiniškai vertina tai, kad pasirinktas antras variantas, t.y. nedidelis ES finansinis indėlis, skirtas galimybėms toliau nagrinėti ir nuolat įgyvendinti integruotą jūrų politiką ją laipsniškai plėtojant. Komitetas rekomenduoja Komisijai bandyti rasti tvirtesnę pagrindą, ypač kalbant apie temų ir konkrečių veiksmų pasirinkimą.

3.8 Komitetas mano, kad Komisijos pasiūlyme numatytų priemonių, kurios išvardytos 4 straipsnyje, nepakanka pirmesniuose punktuose išdėstytiems tikslams pasiekti. Jis rekomenduoja Komisijai atsižvelgiant į subsidiarumo principą pasiūlyti aiškesnes gaires tose srityse, kuriose dėl atsakomybės ir įgaliojimų reikia didesnio koordinavimo ir aiškumo.

3.9 Komisija siūlo ne vėliau kaip 2014 m. gruodžio 31 d. Europos Parlamentui ir Tarybai pateikti *ex post* vertinimo ataskaitą. Komitetas pritaria šiam pasiūlymui, bet atkreipia dėmesį, kad būtina atlikti nuodugnesnį *ex ante* vertinimą, jei norime *ex post* konstatuoti, kad užsibrėžti tikslai buvo tikrai įgyvendinti.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Kaip žinoma, Komitetas pasisako už tarpsektorinį požiūrį į jūrų valdymą. Todėl Komitetas pabrėžia visų subjektų bendradarbiavimo svarbą. Komitetas laikosi nuomonės, kad aktyvus suinteresuotųjų šalių dalyvavimas vykdomoje veikloje yra sėkmės pagrindas. Norint įgyvendinti užsibrėžtus tikslus ypač svarbu skatinti tokį dalyvavimą ir informuoti apie integruotos jūrų politikos rezultatus, pasiektus atskirose valstybėse narėse ir joms bendradarbiaujant.

4.2 Nors nagrinėjamame pasiūlyme neaptariamas politikos turinys, Komitetas pageidauja priminti ankstesnėse nuomonėse jau išdėstytą savo poziciją dėl aspektų, kuriems reikėtų skirti ypatingą dėmesį svarstant integruotos jūrų politikos klausimą.

4.2.1 Reikia tinkamai įvertinti ir ES pakrančių regionų aplinkos apsaugos problemas, ir tarptautinės prekybos poreikius, dėl kurių didėja jūrų transporto apimtis.

4.2.2 Komitetas primena dvi dideles nelaimes jūroje – laivą „Erika“ 1999 m. ir laivą „Prestige“ 2002 m. ištikusias nelaimes, sulaukusias plataus žiniasklaidos dėmesio, ir ragina parengti planą „blogiausiam atvejui“. Vis tik Komitetas mano, kad nepaisant turimo teisinių priemonių paketo, kurį sudaro maždaug 15 naujų reglamentų ir direktyvų, dviejose svarbiose srityse valstybės narės deda nepakankamai pastangų:

— uostuose pastatyti laivų naftos atliekų surinkimo įrenginius, dėl kurių trūkumo dar ir šiandien nafta išpilama į jūrą;

— sukurti pakankamą kiekį „prieglobsčio uostų“ nelaimės ištiktiems laivams ir aiškiau apibrėžti atsakomybę ir įgaliojimus katastrofos atveju.

Į veiksmų, atitinkančių reikalavimus finansavimui gauti, sąrašą reikėtų įtraukti priemones, skirtas šiems trūkumams šalinti.

4.2.3 Kadangi visos ES valstybės narės yra ratifikavusios Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją (UNCLOS), reikėtų stebėti jos taikymą. Komitetas laikosi nuomonės, kad reikia kreiptis į konvencijos dar neratifikavusias trečiąsias šalis, kad jos tai padarytų ir šią konvenciją taikytų, visų pirma į šalis, esančias prie jūrų, besiribojančių su ES valstybėmis narėmis, ir šalis, sudariusias su ES asociacijos sutartis arba pradėjusias derybas dėl stojimo, kadangi konvencija yra neatskiriama Bendrijos *acquis* dalis.

4.2.4 Kad būtų užtikrintas sklandus procesas, Komitetas siūlo ne rečiau kaip kartą metuose organizuoti Viduržemio jūros šalių sąjungai priklausančių valstybių ministrų lygio susitikimą integruotos jūrų politikos tema. Komitetas tikisi, kad artimiausiu metu šią praktiką pavyks išplėsti į kitus jūrų baseinus, pavyzdžiui, Baltijos jūros, Šiaurės Atlanto ir Juodosios jūros.

4.2.5 Komiteto nuomone, Komisija, siekdama sustiprinti tarptautinį integruotos jūrų politikos matmenį, turėtų daugiau dėmesio skirti darbo jūroje sąlygų gerinimui bei laivų saugumui ir aplinkosauginiam veiksmingumui.

4.2.6 Komitetas nori atkreipti dėmesį į tai, kad siekiant užtikrinti sklandų integruotos jūrų rinkos veikimą būtina plėtoti glaudesnę valstybių narių kontrolės tarnybų, pakrančių apsaugos tarnybų ir laivynų bendradarbiavimą, pageidautina tarpininkaujant Europos jūrų saugumo agentūrai.

4.2.7 Norint užtikrinti sklandų veikimą taip pat reikia sukurti jūrų sričiai skirtą bendrą dalijimosi informacija aplinką ir integruotą jūrų priežiūros sistemą. Savo nuomonėje šia tema ⁽²⁾

EESRK pabrėžia, kad būtina sukurti sistemą, kuri ilgalaikėje perspektyvoje teiktų tikslus, naujausius, nedaug kainuojančius ir kokybiškus duomenis.

4.2.8 Komitetas primena, kad vienoje iš savo nuomonių ⁽³⁾ yra nurodęs, kokį vaidmenį jis galėtų atlikti įgyvendinant politinius sprendimus jūrų klausimais, visų pirma jūrų erdvės planavimo srityje. Komitetas nori dar kartą pabrėžti, kad yra tam pasirengęs.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

⁽²⁾ OL C 44, 2011 2 11, p. 173.

⁽³⁾ OL C 211, 2008 8 19, p. 31.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) [.../....], kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantis Europos jūrų saugumo agentūrą

(COM(2010) 611 galutinis – 2010/0303 (COD))

(2011/C 107/14)

Pranešėjas **Jan SIMONS**

Taryba, 2010 m. lapkričio 22 d., ir Europos Parlamentas, 2010 m. lapkričio 10 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 100 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) [.../....], iš dalies keičiančio Reglamentą (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantį Europos jūrų saugumo agentūrą

COM(2010) 611 galutinis – 2010/0303 (COD).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 114 narių balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas palankiai vertina Europos jūrų saugumo agentūros (EJSA) vaidmenį didinant jūrų saugumą valstybėse narėse ir mano, kad ateityje taip pat bus labai svarbu apgalvotai plėsti jos užduotis ir kompetencijos sritis.

1.2 Pasakymu „apgalvotai“ Komitetas nori pabrėžti, kad agentūros užduotys, pareigos ir kompetencija turi būti suformuluotos ir išdėstytos aiškiau, negu iki šiol, kad nekiltų jokių nesupratimų dėl užduočių pasiskirstymo tarp agentūros, Komisijos ir valstybių narių.

1.3 Kalbant apie proporcingumo principą, Komitetas norėtų pabrėžti, kad kai kuriais atžvilgiais Komisijos pasiūlymas dėl vaidmens, kurį agentūra galėtų atlikti ateityje, yra teikiamas per anksti. Šiuo klausimu sprendimas pirmiausia turi būti priimtas ES lygiu.

1.4 Komitetas stebisi, kad 2 straipsnio 2 dalies d punkte staiga atsiranda „vidaus vandens keliai“, daugiau nebeminimi nei esamame reglamente, kuris, kaip sako jo pavadinimas, yra skirtas tik jūrų sričiai, nei aiškinamajame memorandume, poveikio vertinime ar svarstomo pasiūlymo iš dalies pakeisti reglamentą konstatuojamosiose dalyse. Net neužsimenama apie motyvus ar priežastis, paskatinusias įtraukti vidaus vandens kelius, apie šio klausimo įtraukimo mastą, susijusius techninius reikalavimus ir būdus, kaip reikėtų spręsti įvairius jūras ir vidaus vandens kelius reguliuojančios politikos klausimus ir svarstyti administravimo bei valdymo tvarką nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, kuri iš esmės skiriasi. Jau vien dėl to, kad nepami-

nėtas esminis faktas, jog jau įsteigtos atskiros šių dviejų transporto rūšių laivų eismo reguliavimo tarnybos, kadangi jų pobūdis iš esmės skiriasi, „vidaus vandens kelius“ reikėtų išbraukti.

1.5 Komitetas, aišku, gali tikėtis, kad, kai tik bus įmanoma, bus sukurtas teisinis pagrindas ir numatytos biudžeto lėšos, kad agentūra galėtų savo žiniomis ir kompetencija, pagrįsta patirtimi jūrų srityje, padėti Komisijai, tačiau šiuo atveju tai turėtų galioti ne tik visoms transporto rūšims, bet ir kitoms politikos sritims.

1.6 Likusiais klausimais Komitetas pritaria pasiūlymui reglamentą dėl agentūros įsteigimo labiau derinti su Europos teisės aktais, susijusiais su trečiuoju jūrų saugumo teisės aktų paketu.

1.7 Komitetas rekomenduoja geriau išaiškinti EJSA, Komisijos, valstybių narių ir EJSA administracinės valdybos vaidmenį, visų pirma dėl tikrinimų organizavimo.

1.8 Todėl Komitetas palankiai vertina Komisijos pasiūlymą sekti Europos aviacijos saugos agentūros pavyzdžiu dėl EJSA veiklos darbo metodų nustatymo tikrinimų srityje.

1.9 Kadangi agentūra jau įrodė savo darbo pridėtinę vertę, Komiteto nuomone, būtina jai skirti žmogiškųjų ir finansinių išteklių, kurie jai padėtų ir ateityje tinkamai funkcionuoti. Tai visų pirma reiškia, kad turi būti reguliariai vykdomas agentūros išorinis vertinimas.

2. Įžanga

2.1 2010 m. spalio 28 d. Europos Komisija paskelbė pasiūlymą dėl reglamento, iš dalies keičiančio Reglamentą (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantį Europos jūrų saugumo agentūrą (COM(2010) 611 galutinis) ir, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti nuomonę šiuo klausimu.

2.2 Komitetas džiaugiasi šiuo prašymu, kadangi mano, kad pasiūlymas dėl reglamento, iš dalies keičiančio Reglamentą (EB) Nr. 1406/2002 yra svarbus tolesnis etapas didinant jūrų saugumą.

2.3 Tenka konstatuoti, kad jūrų saugumo klausimas rimto politikų dėmesio sulaukė tik po tanklaivio „Erika“ katastrofos, dėl kurios į jūrą išsiliejo didžiulis kiekis naftos.

2.4 2000 m. pabaigoje Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento, įsteigiančio Europos jūrų saugumo agentūrą (EJSA), kuri turėtų padėti nuolatos ir veiksmingai techniškai užtikrinti aukštą saugumo jūroje lygį ir užkirsti kelią jūrų užteršimo atvejams, kai taršos šaltiniai yra laivai.

2.5 Reglamentas įsigaliojo 2002 m. rugpjūčio mėn., o EJSA pradėjo veiklą 2003 m. kovo mėn. Nuo to laiko reglamento tekstas buvo keičiamas tris kartus.

2.6 Pirmą kartą Reglamentas (EB) Nr. 1644/2003 buvo keičiamas dėl agentūros finansinių ir biudžeto procedūrų siekiant agentūros darbui suteikti daugiau skaidrumo.

2.7 Antrą kartą reglamentas buvo keičiamas Reglamentu (EB) Nr. 724/2004 po to, kai 2002 m. įvyko tanklaivio „Prestige“ avarija. Agentūrai pavesta daug naujų užduočių, visų pirma dėl parengties ir reagavimo į taršą. Atliekant šią antrąją reglamento peržiūrą, buvo atsižvelgta ir į ES kompetencijos pokyčius jūrų saugumo srityje.

2.8 Po antrojo reglamento persvarstymo Agentūra buvo įpareigota teikti techninę pagalbą atliekant tikrinimus, kuriuos Komisija turėjo atlikti pagal Reglamentą Nr. 725/2004 dėl laivų ir uostų įrenginių apsaugos stiprinimo.

2.9 Be to, EJSA buvo įpareigota teikti pagalbą Komisijai vertinant jūreivių sertifikavimo procedūras ir mokymo įstaigas ES šalyse ir už ES ribų. Konkrečiai ši užduotis susijusi su Tarptautinės jūrų organizacijos konvencijos dėl jūrininkų rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų reikalavimais.

2.10 Trečią kartą reglamentas iš dalies pakeistas 2006 m. Reglamentu (EB) Nr. 2038/2006. Šiuo nustatyta 154 mln. eurų EJSA finansavimo sistema, skirta reagavimo į taršą veiksams 2007–2013 m. laikotarpiu.

2.11 Padėtis ir toliau keičiasi. Tam, kad EJSA galėtų toliau veikti sklandžiai ir veiksmingai, būtinas šis ketvirtasis pasiūlymas iš dalies pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 1406/2002.

2.12 Komisijos pateiktu pasiūlymu siekiama dvejopo tikslo: aiškiai suformuluoti dabartinius EJSA uždavinius ir vaidmenį bei išplėsti EJSA uždavinius įtraukiant naujas tarptautiniu arba ES lygmeniu vystomas sritis.

2.13 Dabar EJSA teikia valstybėms narėms ir Komisijai techninę ir mokslinę pagalbą, kad valstybės narės galėtų tinkamai taikyti Bendrijos teisės aktus jūrų saugumo, apsaugos jūroje ir taršos iš laivų prevencijos srityse. Ji taip pat stebi šių teisės aktų įgyvendinimą ir vertina esamų priemonių veiksmingumą. EJSA taip pat teikia pagalbą kuriant naujas priemones.

2.14 Komunikate „Europos Sąjungos jūrų transporto politikos strateginiai tikslai ir rekomendacijos iki 2018 m.“ Komisija išreiškė ketinimą peržiūrėti Europos jūrų saugumo agentūros įgaliojimus ir veiklą, siekdama dar labiau padidinti techninę ir mokslinę pagalbą, kurią ji teikia valstybėms narėms ir Komisijai.

2.15 Taryba 2009 m. kovo mėn. 30 d. išvadose paragino Komisiją parengti priemones, kad atsižvelgiant į išskylančius uždavinius, būtų galima pagerinti Europos jūrų saugumo agentūros darbą, kad šioji galėtų teikti techninę ir mokslinę pagalbą valstybėms narėms ir Komisijai.

2.16 Europos Parlamento ir Tarybos prašymu, Komisija apsvartė šį klausimą ir priėjo prie išvados, kad EJSA savo veikla galėtų sustiprinti sinergiją ES lygmeniu pakrančių apsaugos srityje. Tai pasiekti būtų galima išplečiant EJSA užduotis, visų pirma laivų eismo ir laivybos maršrutų stebėsenos, taip pat pagalbos suteikimo valstybėms narėms nustatant galimus teršėjus srityse.

2.17 Kaip numatyta Reglamente Nr. 1406/2002, 2007 m. pabaigoje EJSA administracinė valdyba išorės audito bendrovei pavedė atlikti nepriklausomą šio reglamento įgyvendinimo vertinimą. Parengtoje ataskaitoje teigiama, kad galima tobulinti ir aiškiau formuluoti kai kurias sritis, bet apskritai agentūra suteikia sektoriui pridėtinės vertės, visų pirma jos dviem pagrindiniams suinteresuotiesiems subjektams – valstybėms narėms ir Komisijai.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Ankstesnėse nuomonėse ⁽¹⁾ ⁽²⁾ Komitetas palankiai vertina Europos jūrų saugumo agentūros vaidmenį didinant jūrų saugumą valstybėse narėse. Atsižvelgdamas į nuolatinius pokyčius šioje srityje ir su tuo susijusią būtinybę vykdyti tikrinimus bei užkirsti kelią taršai, Komitetas laikosi nuomonės, kad labai svarbu plėsti EJSA įgaliojimus ir užduotis.

3.2 Įgaliojimus visų pirma siūloma plėsti šiais klausimais: dėl EJSA teikiamos pagalbos tarptautinėms organizacijoms, pavyzdžiui, Tarptautinei jūrų organizacijai, dėl eksploatacinių tarnybų, pavyzdžiui, SafeSeaNet tinklo vykdomų užduočių integruotos jūrų politikos sistemų tarpusavio sąveikai užtikrinti, dėl reagavimo į taršą jūrose, kurią sukelia jūrose vykdomos žvalgybos ir gavybos operacijos, dėl techninio bendradarbiavimo su trečiojomis šalimis ir Komisijai teikiamos paramos atliekant tikrinimus jūrų saugumo srityje.

3.3 Pagrindiniai argumentai, paskatinę keisti reglamentą, yra trečiasis jūrų saugumo teisės aktų paketas, naujosios EJSA penkerių metų (2010–2014 m.) strategijoje iškeltos temos ir agentūros administracinės valdybos pateiktos rekomendacijos po išorės audito bendrovės atlikto vertinimo.

3.4 Būtina aiškiau ir išsamiau suformuluoti EJSA užduotis, kurias ji turi atlikti Komisijai ir valstybėms narėms, visų pirma po naujausių pokyčių (trečiasis jūrų saugumo teisės aktų paketas, integruota ES jūrų politika, jūrų priežiūra, galimybės, atsiveriančios įsteigus Europos pakrančių apsaugos tarnybą ir kt.).

3.4.1 Komitetas stebisi, kad 2 straipsnio 2 dalies d punkte staiga atsiranda „vidaus vandens keliai“, daugiau nebeminimi nei esamame reglamente, kuris, kaip sako jo pavadinimas, yra skirtas tik jūrų sričiai, nei aiškinamajame memorandume, poveikio vertinime ar svarstomo pasiūlymo iš dalies pakeisti reglamentą konstatuojamosiose dalyse. Net neužsimenama apie motyvus ar priežastis, paskatinusias įtraukti vidaus vandens kelius, apie šio klausimo įtraukimo mastą, susijusius techninius reikalavimus ir būdus, kaip reikėtų spręsti įvairius jūras ir vidaus vandens kelius reguliuojančios politikos klausimus ir svarstyti administravimo bei valdymo tvarką nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, kuri iš esmės skiriasi. Jau vien dėl to, kad nepamirštamas esminis faktas, jog jau įsteigtos atskiros šių dviejų transporto rūšių laivų eismo reguliavimo tarnybos, kadangi jų pobūdis iš esmės skiriasi, „vidaus vandens kelius“ reikėtų išbraukti.

3.4.2 Komitetas, aišku, gali tikėtis, kad, kai tik bus įmanoma, bus sukurtas teisinis pagrindas ir numatytos biudžeto galimybės, kad agentūra galėtų talkinti Komisijai teikdama aktualias žinias

ir kompetenciją, pagrįstą patirtimi jūrų srityje, tačiau šiuo atveju tai turėtų galioti ne tik visoms transporto rūšims, bet ir kitoms politikos sritims.

3.4.3 2 straipsnio 1 dalyje išvardytos sritys, kuriose agentūra padeda Komisijai. 2 dalyje vienos nuostatos nutyli, kad ši pagalba turi sudaryti vieną EJSA užduočių, kitose nuostatose apie tai užsimenama, bet netinkamai formuluojama: formuluotė sutrikdo ar net, kaip e punkte, yra nesuprantama. Reikėtų iš antros dalies išbraukti šiuos išvardijimus, jau esančius pirmojoje dalyje.

3.5 Proporciumo principo klausimais Komitetas pritaria pasiūlymui reglamentą dėl agentūros įsteigimo geriau suderinti su Europos teisės aktais, susijusiais su trečiuoju jūrų saugumo teisės aktų paketu, tačiau norėtų pastebėti, kad kai kuriais atžvilgiais, pavyzdžiui, dėl regioninių centrų steigimo, Komisijos pasiūlymas dėl vaidmens, kurį agentūra galėtų atlikti ateityje, yra teikiamas per anksti, kadangi iki šiol šiuo klausimu dar nepriimtas joks sprendimas.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Kalbant apie aspektus, susijusius su agentūros valdymu, Komitetas pažymi, kad pasiūlyme teigiama, jog visų pirma dėl tikrinimų organizavimo „reikėtų aiškiai atskirti agentūros, Komisijos, administracinės valdybos ir valstybių narių vaidmenis“.

4.2 Iš tiesų valstybių narių atstovams administracinėje valdyboje iškyla problemų dėl galimo interesų konflikto, kadangi jie, viena vertus, sprendžia dėl EJSA veiklos ir išteklių, visų pirma nustatant tikrinimų politiką, kita vertus, jie atstovauja nacionalinėms administracijoms, kurias Komisijos vardu tikrina EJSA, siekdama įsitikinti, kad jos laikosi nacionalinių teisės aktų ir jų veikla atitinka taikytinus ES teisės aktus.

4.3 Todėl Komitetas palankiai vertina Komisijos pasiūlymą taisyti 3 straipsnį dėl tikrinimų ir primena pasiūlymą sekti Europos aviacijos saugos agentūros pavyzdžiu dėl agentūros veiklos darbo metodų nustatymo tikrinimų srityje (komitologijos procedūra).

4.4 Šio būdo privalumas tas, kad jis leidžia užtikrinti visų suinteresuotųjų subjektų – EJSA, Komisijos ir valstybių narių – dalyvavimą atsižvelgiant į jų visų kompetencijos sritis ir užduotis.

4.5 Komitetas taip pat laikosi nuomonės, kad reikia apsvarstyti jūreivių gyvenimo ir darbo sąlygas, visų pirma atsižvelgiant į tarptautinės jūrininkų konvencijos (TDO darbo jūroje konvencija) įgyvendinimą ir, žinoma tiek, kiek šis klausimas suderinamas su EJSA kompetencija.

⁽¹⁾ OL C 28, 2006 2 3, p. 16.

⁽²⁾ OL C 108, 2004 4 30, p. 52.

4.6 Komitetas taip pat norėtų pateikti pastabą dėl pasiūlymo iš dalies pakeisti 5 straipsnio 3 dalį. Siūloma, kad būsimųjų regioninių centrų užduotys neapsiribotų vien tik laivų eismo ir laivybos maršrutų stebėseną. Komitetas norėtų pažymėti, kad šie centrai gerai funkcionuos tik tada, kai valstybės narės pasirašys aiškius susitarimus ir apibrėš, kas už ką kiekvienu atveju yra atsakingas ir kompetentingas.

4.7 Kiti 10–19 straipsniams siūlomi pakeitimai visų pirma teikiami dėl EJSA esamų ar steigtinų padalinių, jų užduočių ir kompetencijos, dėl jų darbuotojų skaičiaus ir finansavimo šaltinių didinimo.

4.8 Komitetas laikosi nuomonės, kad visose srityse, kuriose EJSA jau įrodė, kad gali suteikti pridėtinę vertę, agentūrai turėtų būti skiriami ištekliai, jai padėsiantys toliau tinkamai vykdyti visas esamas ir būsimas užduotis. Bet kokie planai riboti žmogiškuosius ir finansinius išteklius, galinčius sumažinti agentūros užduočių skaičių, turi būti gerai apgalvoti atsižvelgiant į galimą neigiamą jų poveikį (turint omenyje tai, kad kai kuri veikla nebebus vykdoma).

4.9 Galiausiai Komitetas pritaria EJSA administracinės valdybos rekomendacijai nuo šiol pavesti nepriklausomai išorės audito bendrovei reguliariai atlikti agentūros veiklos vertinimą.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo panaikinami tam tikri nebeaktualūs bendros žemės ūkio politikos sritys Tarybos aktai

(COM(2010) 764 galutinis – 2010/0368 (COD))

(2011/C 107/15)

Europos Parlamentas, 2011 m. sausio 18 d., ir Taryba, 2011 m. sausio 27 d., vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 42 straipsnio 1 įtrauka, 43 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo panaikinami tam tikri nebeaktualūs bendros žemės ūkio politikos sritys Tarybos aktai

COM(2010) 764 galutinis – 2010/0368 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (2011 m. vasario 16 d. posėdis), 128 nariams balsavus už ir 1 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2011 m. vasario 16 d., Biuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms (Nauja redakcija)

(COM(2010) 784 galutinis – 2010/0387 (CNS))

(2011/C 107/16)

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 113 straipsniu, 2011 m. sausio 25 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms (Nauja redakcija)

COM(2010) 784 galutinis – 2010/0387 (CNS).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad savo nuostatą dėl šio klausimo jis jau išdėstė nuomonėje „Bendra apmokestinimo tvarka / Patronuojančios ir dukterinės įmonės“, OL 2009/C 182/18, p. 77, priimtoje 2009 m. sausio 14 d., 469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (2011 m. vasario 16 d. posėdis), 115 narių balsavus už, 0 – prieš ir 3 susilaikius, nusprendė pritarti siūlomam dokumentui ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame dokumente.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl žemės ūkio ir miškų ūkio ratinių traktorių valdymo įtaisų montavimo, išdėstymo, veikimo ir identifikavimo (Kodifikuota redakcija)

(COM(2010) 717 galutinis – 2010/0348 (COD))

(2011/C 107/17)

Taryba, 2011 m. sausio 17 d., ir Europos Parlamentas, 2010 m. gruodžio 16 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl žemės ūkio ir miškų ūkio ratinių traktorių valdymo įtaisų montavimo, išdėstymo, veikimo ir identifikavimo

COM(2010) 717 galutinis – 2010/0348 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), 114 narių balsavus už ir 4 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių stabdymo įtaisų (Kodifikuota redakcija)

(COM(2010) 729 galutinis – 2010/0349 (COD))

(2011/C 107/18)

Taryba, 2011 m. sausio 17 d. ir Europos Parlamentas, 2010 m. gruodžio 16 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių stabdymo įtaisų

COM(2010) 729 galutinis – 2010/0349 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), 111 narių balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairuotojo darbo erdvės, vairuotojo vietos prieigos, durų ir langų (Kodifikuota redakcija)

(COM(2010) 746 galutinis – 2010/0358 (COD))

(2011/C 107/19)

2011 m. sausio 17 d. Taryba ir 2010 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamentas, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairuotojo darbo erdvės, vairuotojo vietos prieigos, durų ir langų

COM(2010) 746 galutinis – 2010/0358 (COD)

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 469 plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (2011 m. vasario 16 d. posėdis), 108 nariams balsavus už ir 6 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

(COM(2011) 6 galutinis – 2011/0007 (CNS))

(2011/C 107/20)

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 148 straipsniu, 2011 m. sausio 26 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

COM(2011) 6 galutinis – 2011/0007(CNS).

Komitetas, remdamasis tuo, kad savo nuostatą dėl pasiūlymo jis jau išdėstė nuomonėje CESE 763/2010, priimtoje 2010 m. gegužės 27 d. ⁽¹⁾, 469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 16 d. posėdis), 119 narių balsavus už ir trims susilaikius, nusprendė pritarti siūlomam dokumentui ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame (-uose) dokumente (-uose).

2011 m. vasario 16 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON*

⁽¹⁾ EESRK nuomonė dėl Užimtumo politikos gairių, OL C 21, 2011 m. sausio 21 d., p. 66.

<u>Pranešimo Nr.</u>	Turinys (tęsinys)	Puslapis
2011/C 107/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama integruotos jūrų politikos tolesnio vystymo paramos programa (COM(2010) 494 galutinis – 2010/0257(COD))	64
2011/C 107/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) [.../...], kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1406/2002, įsteigiantis Europos jūrų saugumo agentūrą (COM(2010) 611 galutinis – 2010/0303 (COD))	68
2011/C 107/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo panaikinami tam tikri nebeaktualūs bendros žemės ūkio politikos srities Tarybos aktai (COM(2010) 764 galutinis – 2010/0368 (COD))	72
2011/C 107/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms (Nauja redakcija) (COM(2010) 784 galutinis – 2010/0387 (CNS))	73
2011/C 107/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl žemės ūkio ir miškų ūkio ratinių traktorių valdymo įtaisų montavimo, išdėstymo, veikimo ir identifikavimo (Kodifikuota redakcija) (COM(2010) 717 galutinis – 2010/0348 (COD))	74
2011/C 107/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių stabdymo įtaisų (Kodifikuota redakcija) (COM(2010) 729 galutinis – 2010/0349 (COD))	75
2011/C 107/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairuotojo darbo erdvės, vairuotojo vietos prieigos, durų ir langų (Kodifikuota redakcija) (COM(2010) 746 galutinis – 2010/0358 (COD))	76
2011/C 107/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (COM(2011) 6 galutinis – 2011/0007 (CNS))	77

2011 m. prenumeratos kainos (be PVM, įskaitant paprastosios siuntos išlaidas)

<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 100 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, spausdintinė versija ir metinis skaitmeninis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 200 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	770 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, mėnesinis kaupiamasis skaitmeninis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	400 EUR per metus
Oficialiojo leidinio priedas, S serija (Konkursai ir viešieji pirkimai), skaitmeninis diskas, leidžiamas vieną kartą per savaitę	daugiakalbis: 23 oficialiosiomis ES kalbomis	300 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , C serija. Konkursai	konkursų kalbomis	50 EUR per metus

Europos Sąjungos oficialųjį leidinį, leidžiamą oficialiosiomis Europos Sąjungos kalbomis, galima prenumeruoti bet kuria iš 22 kalbų. Jį sudaro L (teisės aktai) ir C (informacija ir pranešimai) serijos.

Kiekviena kalba leidžiamas leidinys prenumeruojamas atskirai.

Oficialieji leidiniai airių kalba parduodami atskirai, remiantis 2005 m. birželio 18 d. Oficialiajame leidinyje L 156 paskelbtu Tarybos reglamentu (EB) Nr. 920/2005, nurodančiu, kad Europos Sąjungos institucijos laikinai neįpareigojamos rengti ir skelbti visų aktų airių kalba.

Oficialiojo leidinio priedas (S serija. Konkursai ir viešieji pirkimai) skelbiamas viename daugiakalbiame skaitmeniniame diske visomis 23 oficialiosiomis kalbomis.

Pateikę paprastą prašymą *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* prenumeratoriai gali gauti įvairius Oficialiojo leidinio priedus. Apie priedų išleidimą prenumeratoriai informuojami pranešime skaitytojui, kuris skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Pardavimas ir prenumerata

Įvairių mokamų leidinių, tokių kaip *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, galima užsiprenumeruoti mūsų pardavimo biuruose. Pardavimo biurų sąrašą galima rasti internete adresu

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) – tai tiesioginė ir nemokama prieiga prie Europos Sąjungos teisės aktų. Šiame tinklalapyje galima skaityti *Europos Sąjungos oficialųjį leidinį*, susipažinti su sutartimis, teisės aktais, precedentine teise bei parengiamaisiais teisės aktais.

Išsamesnės informacijos apie Europos Sąjungą rasite <http://europa.eu>

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT